

Ελένη Σ. Μόρφα - Βασιλική Ν. Ρίζου

καθηγήτριες Β/Ψυχας Εκπ/σης

Το αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας
του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας
στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Αθήνα 2000

ΠΤΥ
ΜΟΡ

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Αρ. Κτημ: _____
Αρ. Εισαγ: 7654
Κωδ. Ευγραφης: 100999
Ταξινομ. Αριθμ: ΠΤΥ ΚΟΡ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ήταν καλοκαίρι. Καλοκαίρι του 1999. Το τελευταίο καλοκαίρι της χιλιετίας, που μας πέρασε. Ήταν η αρχή. Ήταν η φιλία. Αυτό το κάτι ξεχωριστό, μοναδικό. Κάτι που συμβαίνει κάθε 1.000 χρόνια. Ήταν η πίεση, η καταπίεση, η ζέστη, το άγχος, αλλά παράλληλα η αγάπη για την επιστήμη μας, η διάθεση για προσφορά, ο αγώνας για κάτι υψηλότερο. Ναι, ήταν όλα αυτά η αιτία για να ξεκινήσουμε δύο «εξομοιοθείσες συμφοιτήτριες» έναν κοινό αγώνα να προσθέσουμε κι εμείς, με το δικό μας τρόπο, ένα λιθαράκι στο οικοδόμημα που λέγεται επιστήμη της Οικιακής Οικονομίας. Διαλέξαμε κάτι απλό αλλά σημαντικό, δύσκολο αλλά εφικτό, μεγάλο αλλά ενδιαφέρον «Το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας», πριν η νέα χιλιετία τα θεωρήσει τετριμμένο, ξεπερασμένο, απαρχαιωμένο. Συζητήσαμε, προβληματισθήκαμε, αποτανθήκαμε σε πολλούς, συγκεντρώσαμε υλικό, σας το παρουσιάζουμε και σας το αφιερώνουμε.

Οι εξομοιοθείσες συμφοιτήτριές σας

Με αγάπη

Μόρφα – Ρίζου

ή

Ελένη – Βίκυ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Πρόλογος
2. Εισαγωγή
3. Τα αναλυτικά προγράμματα
4. Ιστορική επισκόπηση των αναλυτικών προγραμμάτων της Οικιακής Οικονομίας
5. Ωρολόγια προγράμματα Ημερησίων Γυμνασίων
6. Διδακτέα ύλη της Οικιακής Οικονομίας
7. Οργάνωση του αναλυτικού προγράμματος της Οικιακής Οικονομίας
8. Νεότερα δεδομένα για τα προγράμματα διδασκαλίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
9. Η διδακτέα ύλη του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας σύμφωνα με ο αναλυτικό πρόγραμμα
10. Η δομή του αναλυτικού προγράμματος
11. Η αξιολόγηση του αναλυτικού προγράμματος
12. Αλληλεξάρτηση παραγόντων και η συμβολή της Οικιακής Οικονομίας
13. Η μέθοδος διδασκαλίας και ο ρόλος του δασκάλου
14. Οπτικοακουστική προσέγγιση στη διδασκαλία του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας
15. Έρευνα στη σύγχρονη πραγματικότητα
16. Συμπεράσματα και προτάσεις
17. Προοπτική για το μέλλον – Επίλογος
18. Παραπομπές
19. Βιβλιογραφία

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το σχολείο είναι σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης του ατόμου. Έχει ιστορία και κουλτούρα, μεταδίδει αξίες και παραδόσεις δημιουργεί στάσεις και προσδοκίες. Με το πέρασμα του χρόνου οι αλληπάλληλες ρυθμίσεις σε διδακτικό προσωπικό, μαθητές, αναλυτικά προγράμματα, βιβλία κ.α. ενδυναμώνουν και αναπροσαρμόζουν στο κοινωνικό γίγνεσθαι το βασικό του ρόλο, το καθιστούν ικανό να διευκολύνει τη μαθησιακή διδασκαλία των μαθητών, να τους κοινωνικοποιήσει ώστε να γίνουν φορείς των αξιών της δημοκρατικής κοινωνίας στην οποία ζουν ως ελεύθεροι, δημοκρατικοί και δημιουργικοί πολίτες.

Απαραίτητοι παράγοντες για την δημιουργία ορθού παιδαγωγικού κλίματος είναι: η κρατική φροντίδα, το εκπαιδευτικό προσωπικό και η κατάρτισή του, τα αναλυτικά προγράμματα, οι μέθοδοι διδασκαλίας και οι διαπροσωπικές σχέσεις δασκάλου – μαθητή – γονέα. Οι παράγοντες αυτοί λειτουργούν επιτυχέστερα όταν διαπλέκονται, αλληλεξαρτώνται και αλληλοεπηρεάζονται στηριζόμενοι στους καθιερωμένους θεσμούς της κοινωνίας.

3. Τα αναλυτικά προγράμματα

Ο σχεδιασμός των αναλυτικών προγραμμάτων, σύμφωνα με την άποψη του καθηγητή Πανεπιστημίου κ. Ρήγα, στοχεύει στην ηθική, νοητική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών. Τα αναλυτικά προγράμματα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν γνωστικά αντικείμενα επιλεγμένα με αυστηρότητα από το πλήθος των γνώσεων που έχουν αποταμιευτεί στις ποικίλες περιοχές των επιστημών και του πρακτικού βίου. Να ικανοποιούν την ανάγκη του εκσυγχρονισμού και να εναρμονίζονται με τις απαιτήσεις των ραγδαίων επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων, που χαρακτηρίζουν την εποχή μας. Αναγκαίο είναι ακόμη η κατάρτιση των αναλυτικών προγραμμάτων να ευρίσκεται σε αντιστοιχία με τις απαιτήσεις των σύγχρονων επιστημονικών δεδομένων των επιστημών της αγωγής (της διδακτικής, της παιδαγωγικής, της ψυχολογίας, της ψυχολογίας των ατομικών διαφορών κ.λ.π.).

Οι μαθητές με τη διδασκόμενη ύλη πρέπει να αποκτούν χρήσιμες γνώσεις και δεξιότητες για την άνετη ένταξή τους στο κοινωνικό «γίγνεσθαι» και για την προσαρμογή τους στις απαιτήσεις της ζωής.

Ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στην ανθρωπιστική καλλιέργεια των μαθητών.

Πεπαλαιωμένα και αναχρονιστικά αναλυτικά προγράμματα σκοτώνουν το ενδιαφέρον των μαθητών και αναστέλλουν την επιθυμία τους για μάθηση. Η ύλη τους είναι βαρετή. Οι μαθητές δεν μελετούν και δεν οικειοποιούνται ευχαρίστως άχρηστες γι' αυτούς γνώσεις. Τους ελκύει το νέο και το χρήσιμο για τη ζωή, κυρίως όταν εμπερικλείει δράση και έρευνα. Μεγίστης σπουδαιότητας για τη δημιουργία του κατάλληλου σχολικού κλίματος είναι η ποιότητα και η έκταση των αναλυτικών προγραμμάτων.

4. Ιστορική επισκόπηση των αναλυτικών προγραμμάτων της Οικιακής Οικονομίας²⁷

Με το Β. Διάταγμα στις 8 Σεπτεμβρίου 1914 χορηγήθηκε άδεια στην Φιλεκπαιδευτική Εταιρία να ιδρύσει αστικά σχολεία θηλέων με επαγγελματικό χαρακτήρα.

Τα αστικά σχολεία ήταν τριτάξια για τις κοπέλες που αποφοιτούσαν από τα πλήρη (εξατάξια) δημοτικά σχολεία.

Στα μαθήματα τα οποία όριζε το διάταγμα να διδάσκονται ανήκαν το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας και Οικιακής Παιδαγωγικής καθώς και τα χειροτεχνήματα.

Έτος και	Τ Α Ξ Ε Ι Σ						Τύπος
Μάθημα	Α'	Β'	Γ'	Δ'	Ε'	Στ'	Σχολείου
1914							
Οικ. Οικονομία	-	-	2				Τριτάξιο
Χειροτεχνία	3	3	3				
1917-1918							
Οικ. Οικ./Παιδαγ	-	-	1				Τριτάξιο

Χειροτεχνία	2	2	2				
1939	(Νέος τύπος Αστικού σχολείου με επαγγελματική κατεύθυνση)						

Ο.α. στις Ζακελίν Γραβάνη, «Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας» οργάνωση και αξιολόγηση του αναλυτικού προγράμματος (1881-1991)

Αθήνα 1995 σελ.87

Το αναλυτικό πρόγραμμα για τα προαναφερόμενα μαθήματα έχει ως εξής:

Περιλαμβάνει τις εξής ενότητες:

Οικιακή Οικονομία: Κατοικία, Αερισμός, φωτισμός, θέρμανσης, επίπλωσης, καθαρισμός παραθύρων, λυχνίων, ταπήτων, επίπλων, σκευών (ξύλινων, αργυρών, χάλκινων, δερμάτινων). Ενδυμασία. Ενδύματα βαμβακερά, λινά, μάλλινα, μεταξωτά. Πλύσης βαμβακερών, λινών, μάλλινων, μεταξωτών και δαντελών. Καθαρισμός κηλίδων, βαφή ενδυμάτων, καθαρισμός κτενιών, ψηκτρών, σαρώθρων. Σιδέρωμα. Κολλάρισμα. Επιδιόρθωσης φορεμάτων. Τροφές. Είδη τροφών. Παρασκευή εδεσμάτων. Διατήρησης τροφίμων και εδεσμάτων.

Περιλαμβάνει τις εξής ενότητες:

Οικιακή Παιδαγωγική: Έννοια και σκοπός της οικιακής αγωγής. Σωματική αγωγή. Τροφή, ενδυμασία, λουτρό, κίνηση, ύπνος, θέρμανση. Πνευματική αγωγή στην οικογένεια. Ηθική, θρησκευτική και καλαισθητική αγωγή. Τα μέσα της οικογενειακής αγωγής, πλεονεκτήματα της οικογενειακής αγωγής.

Χειροτεχνία: Αναφέρεται στις εξής ενότητες

Α΄ τάξη: Εργασίες με βελόνα σε χαρτί με χρωματιστό νήμα. Χαρτοπλεκτική, ψαθοπλεκτική και πηλοπλαστική. Ραπτική ασπρорούχων.

Β΄ τάξη: Πηλοπλαστική, χαρτοτεχνία, κοπτική, ραπτική, ποικιλτική.

Γ΄ τάξη: Πυροτεχνία, κοπτική και ραπτική ασπρорούχων και εξωτερικών ενδυμάτων. Επιδιόρθωση φορεμάτων (μαντάρισμα και εμβάλωμα)

Το 1917, το Β. Διάταγμα της 25^{ης} Δεκεμβρίου όριζε για το σχολικό έτος 1917-1918 τη διδασκαλία της Οικιακής Οικονομίας και Παιδαγωγικής ως εξής: σε 1 ώρα εβδομαδιαίως στην Γ΄ τάξη, των Χειροτεχνημάτων σε 2 ώρες

εβδομαδιαίως στην Α΄, Β΄, και Γ΄ τάξη. Φαίνεται καθαρά ότι το διάταγμα μείωνε το χρόνο διδασκαλίας των προαναφερομένων μαθημάτων σε σύγκριση με το διάταγμα του 1914.

Το 1929 ο νόμος 4373¹ με το άρθρον 28 μετατρέπει όλα τα τριτάξια αστικά σχολεία θηλέων, δημόσια, αναγνωρισμένα και ιδιωτικά σε τριτάξια και τα μετονομάζει ανώτερα Παρθεναγωγεία.

Σε όλα τα αναλυτικά προγράμματα μέχρι το 1929, παρατηρούμε ότι η Οικιακή Οικονομία δεν ήταν ένα αυτόνομο μάθημα σε όλες τις περιπτώσεις. Συμπεριλάμβανε και τη διδασκαλία των εργόχειρων και χειροτεχνημάτων, από το δημοτικό μέχρι το Παρθεναγωγείο. Σε ορισμένες περιπτώσεις η Οικιακή Οικονομία επικαλυπτόταν από τα μαθήματα «άσκησης στα οικιακά έργα» και όταν συμπτυσσόταν μαζί τους έπαιρνε την ονομασία «οικοκυρικά».

Ο Αναγκαστικός νόμος 1800/1939² εισάγει νέο τύπο τριτάξιου αστικού σχολείου στο οποίο τα διδασκόμενα μαθήματα χωρίζονται σε γενικά και ειδικά. Τα ειδικά μαθήματα διδάσκονται στις δύο ανώτερες τάξεις σύμφωνα με την επαγγελματική κατεύθυνση του κάθε σχολείου και μπορούσαν να είναι για τα κορίτσια εμπορική, γεωργική, οικοκυρική, γυναικείες τέχνες. Τα μαθήματα της Οικοκυρικής κατεύθυνσης ήταν:

1. Οικιακή Οικονομία
2. Ελεύθερο και Διακοσμητικό σχέδιο
3. Στοιχεία Βρεφοκομίας και Νοσηλευτικής
4. Κοπτική, Ραπτική και Υφασματολογία
5. Πηλοποιία
6. Υφαντική, Κεντητική και Πλεκτική
7. Μαγειρική
8. Πλυντική
9. Κηπουρική και Ανθοκομία

Το 1929 με το νόμο 4373¹ η Μέση εκπαίδευση είναι: τα Γυμνάσια και τα Λύκεια (Άρθρον 2). Τα Γυμνάσια είναι εξατάξια (Άρθρον 3), όπως είναι και τα πρακτικά Λύκεια (Άρθρον 9).

Στο ωρολόγιο πρόγραμμα του εξατάξιου Γυμνασίου, σύμφωνα με το νόμο 4373/1929, το μάθημα «Οικοκυρικά» συγκαταλέγεται μεταξύ των προαιρετικών μαθημάτων. Προσφέρεται στις μαθήτριες όλων των τάξεων από

μία ώρα την εβδομάδα. Το ίδιο ισχύει στο ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων του 1931³. Το μάθημα είναι προαιρετικό για όλες τις τάξεις από μια ώρα εβδομαδιαίως.

Το 1935 στο Β. Διάταγμα⁴ αναφέρεται ο σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος «Οικοκυρικά» «που είναι η ανάπτυξις του διαφέροντος των μαθητριών δια την καλήν διοίκησιν του οίκου και τας σχετικές προς ταύτην εργασίας». Η περιγραφή αυτή δηλώνει περισσότερο την πρακτική πλευρά του μαθήματος.

Με τον Αναγκαστικό Νόμο 770 του 1937⁵ επέρχεται νέα διάρθρωση στα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης που είναι:

Τα Γυμνάσια, οι Εμπορικές Σχολές, τα Πρακτικά Λύκεια (αρρένων και θηλέων), τα αστικά σχολεία (αρρένων και θηλέων) και οι κατώτεροι κύκλοι Γυμνασίων. Ως σχολεία Μέσης εκπαίδευσης νοούνται τα Πειραματικά σχολεία, τα πρότυπα του Διδασκαλείου Μέσης Εκπαίδευσης, οι Ιερατικές Σχολές και τα κατώτερα επαγγελματικά σχολεία. Τα γυμνάσια είναι οκτατάξια και πεντατάξια.

Η επιδίωξη της Μέσης Εκπαίδευσης, αναφέρει ο νόμος, είναι η επιστημονική προπαρασκευή εκείνων που επιθυμούν να ακολουθήσουν ανώτερες σπουδές και συγχρόνως την αναγκαία μόρφωση για τον κοινωνικό βίο. Αυτό επιδιώκεται με την αρμονική ανάπτυξη ψυχικών, πνευματικών και σωματικών δυνάμεων των παιδιών και την εθνική, θρησκευτική και ηθική αγωγή τους.

Το Άρθρο 14 του ίδιου νόμου υποδεικνύει όλα τα διδασκόμενα μαθήματα στα Γυμνάσια και στα Πρακτικά Λύκεια. Μεταξύ αυτών είναι η Οικιακή Οικονομία, τα Οικιακά έργα και η βρεφοκομία.

Το 1939, ο Αναγκαστικός Νόμος 1849⁶ καταργεί τα οκτατάξια και πεντατάξια Γυμνάσια (Άρθρο 12) και αντ' αυτών ιδρύει εξατάξια Γυμνάσια.

Η Μέση Εκπαίδευση, σύμφωνα με το νόμο, αποσκοπεί να προσφέρει πλήρη γενική μόρφωση, ανθρωπιστική και πραγματική, απαραίτητη για όλες τις ανώτερες πρακτικές δράσεις στην κοινωνία.

Τα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης είναι: α) τα Γυμνάσια και β) τα Λύκεια.

Στα διδασκόμενα μαθήματα για τα Γυμνάσια συμπεριλαμβάνονται η Οικιακή Οικονομία, τα οικιακά έργα και στοιχεία βρεφοκομίας.

Τα Λύκεια περιλαμβάνουν δύο τμήματα: α) το κλασικό και β) το πρακτικό. Το κάθε τμήμα έχει δύο τάξεις. Η Οικιακή Οικονομία διδάσκεται και στα δύο τμήματα.

Το 1944, ο νόμος 1468⁷ μετατρέπει τα εξατάξια Γυμνάσια του Α.Ν. 1849/1939 σε οκτατάξια προσθέτοντας την εβδόμη και την ογδόη τάξη, διαφοροποιώντας τα Γυμνάσια σε τμήματα κλασικής και πρακτικής κατεύθυνσης, και στις δύο τελευταίες τάξεις (εβδόμη και ογδόη) των δύο κατευθύνσεων, η Οικιακή Οικονομία διδάσκεται στις τάξεις των θηλέων.

Το 1959 επέρχονται ουσιώδεις μεταβολές στην οργάνωση και διοίκηση της Γενικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Το σημαντικότερο είναι το Ν.Δ/γμα 3971⁸. Εκτός των άλλων μεταβολών, τα οκτατάξια Γυμνάσια του αναγκαστικού νόμου 1849/1939⁷ μετονομάζεται σε εξατάξια (Άρθρο 27, Οργάνωσης Μέσης Εκπαιδεύσεως).

Οι τρεις πρώτες τάξεις έχουν κοινό πρόγραμμα για όλα τα Γυμνάσια και αποτελούν την πρώτη βαθμίδα του Γυμνασίου. Το πρόγραμμα βασίζεται στη γενική ανθρωπιστική παιδεία. Στα μαθήματα του προγράμματος προστίθεται το μάθημα «Οικοκυρικά» μόνο για τις μαθήτριες. Διδάσκεται στις τρεις τάξεις μόνο 2 ώρες την εβδομάδα.

Οι τρεις ανώτερες τάξεις διαφοροποιούνται σε τμήματα κατεύθυνσης: κλασικής, πρακτικής, τεχνικής αγροτικής, οικονομικής, ναυτικής, Ξένων γλωσσών και Οικιακής Οικονομίας.

Το Β. Διάταγμα 872 του 1961⁹ επαναφέρει για το εξατάξιο γυμνάσιο το ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα του 1935 αναπροσαρμοσμένο. Στο πρόγραμμα των γυμνασίων της πρώτης βαθμίδας (Α,Β,Γ, τάξεις) παρατηρούμε ότι το μάθημα «Οικοκυρικά» διδάσκεται δύο ώρες την εβδομάδα σε κάθε τάξη.

Στο Άρθρο 17 αναφέρεται ότι το μάθημα επιδιώκει σκοπούς εκπαιδευτικούς και πρακτικούς. Σκοπός του μαθήματος είναι να διεγείρει και να καθοδηγήσει τη γυναικεία φύση στο ρόλο της μητέρας και της οικοδέσποινας. Επίσης να την προετοιμάσει για τις μελλοντικές τις υποχρεώσεις μέσα στην οικογένεια. Στο αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος παρατίθεται και η διδακτέα ύλη κατά τάξεις ως ακολούθως:

Α΄ τάξη: Στοιχειώδεις γνώσεις σχετικά με τα είδη των υφασμάτων, με την ύλη τους καθώς και το είδος της παρασκευής τους.

Ραπτική: απλό κέντημα λευκό και χρωματιστό. Επιδιορθώσεις φορεμάτων και πλεκτών (μανταρίσματος).

Πλεκτική: χρήση στο βελονάκι καθώς και μεγάλες βελόνες για την πλέξη βρεφικών, παιδικών και ανδρικών πλεκτών.

Στοιχειώδης μαγειρική: απλές γνώσεις μαγειρικής και ζαχαροπλαστικής. Τρόποι παρασκευής φαγητών και γλυκισμάτων. Παράθεση των φαγητών, τρόπος τοποθέτησης και θέση των επιτραπέζιων σκευών. Κανόνες συμπεριφοράς.

Β΄ τάξη: Συνδυασμός χρωμάτων και υφασμάτων.

Κοπτική και ραπτική: απλών ασπρορούχων. Επιδιορθώσεις φορεμάτων, πλεκτών και υφαντών. Πλύσιμο, σιδέρωμα, καθαρισμός λεκέδων. Καθαρισμός μαγειρικών σκευών.

Πλεκτική: βρεφικών, παιδικών ή ανδρικών ειδών.

Στοιχειώδης γνώση διαιτητικής: Τρόποι σύνθεσης απλών θρεπτικών γευμάτων.

Γ΄ τάξη: Α) Η κατάλληλη χρησιμοποίηση των χώρων της κατοικίας. Απλή πρακτική και ορθολογική διευθέτηση των χώρων, επίπλωση και διακόσμησή τους. Β) Καταρτισμός εβδομαδιαίου προγράμματος γευμάτων ποικίλης φύσης. Προφύλαξη εδεσμάτων και τροφίμων από τις αλλοιώσεις και μέθοδοι διατήρησής τους. Γ) Κοπτική και ραπτική απλών εξωτερικών ενδυμάτων, ιδίως παιδικών, επιδιορθώσεις και μεταποιήσεις. Ράψιμο στη μηχανή και στο χέρι. Κατασκευή και χρήση πατρών για απλά φορέματα. Πλέξιμο, κέντημα.

Το Διάταγμα προέβλεπε μια διαδοχική εφαρμογή του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος. Για την Α΄ τάξη από το σχολικό έτος 1962-1963, για την Β΄ τάξη από το σχολικό έτος 1963-1964 και την Γ΄ τάξη από το σχολικό έτος 1964-1965.

Στο ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα των Γυμνασίων της Β΄ βαθμίδας (τάξης Δ΄, Ε΄, Στ΄) κατεύθυνσης Οικιακής Οικονομίας το πρόγραμμα καθορίζεται ως ακολούθως¹⁰.

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας διδάσκεται από πέντε ώρες εβδομάδα στην κάθε τάξη, και η διδακτέα ύλη ορίζεται ως εξής:

A. Ένδυση

α) Ραπτική: χρήση της βελόνας ραφές επιδιορθώσεις και μεταποιήσεις, άσκηση στη χρήση της ραπτομηχανής και εξαρτημάτων της.

β) Κοπτική: κατασκευή και χρήση πατρόν.

γ) Περιποίηση των ειδών της ένδυσης, πλύση, σιδέρωμα και ενημέρωση στα νεότερα μηχανήματα.

B. Διατροφή

α) Τροφογνωσία: τροφή, τρόφιμα φυσικά, ζωικά, τεχνητά, θρεπτικές ουσίες τροφίμων και κατηγορίες αυτών. Νοθεία τροφίμων. Μαγειρική: παρασκευή εδεσμάτων και γευμάτων σε μεγάλη ποικιλία. Οργάνωση της μαγειρικής εργασίας.

Γ. Οίκηση

α) Κηπουρική: λαχανοκομία, δεντροκομία, ανθοκομία – βασικές γνώσεις.

β) Οικία: περί κατοικίας, εκλογή, προσανατολισμός. Η οργάνωση των κυρίων χώρων του κτιρίου. Συντήρηση και καθαριότητα.

Δ. Οικογένεια

α) Οικογενειακός βίος. Η κατανομή της εργασίας στην οικογένεια. β) Κανόνες καλής συμπεριφοράς, αρχές εθιμοτυπίας, τρόποι ένδυσης.

Το 1964 η νέα Κυβέρνηση επιφέρει μεταρρυθμίσεις¹¹. Στη Μέση Εκπαίδευση παρέχονται διαδοχικά δύο τύποι σχολείων, το Γυμνάσιο και το Λύκειο.

Τα Γυμνάσια κάθε κατεύθυνσης διατηρούνται και μετατρέπονται σε τριτάξια Γυμνάσια ενώ οι τρεις ανώτερες τάξεις του εξατάξιου Γυμνασίου κάθε κατεύθυνσης μετατρέπονται σε τριτάξια Λύκεια ενιαίου τύπου. Γίνεται υποχρεωτική η εννεαετής φοίτηση, η δωρεάν παιδεία, η ελεύθερη χρήση της Δημοτικής γλώσσας, κ.ά.

Στο πρόγραμμα του τριτάξιου Γυμνασίου, σύμφωνα με το Β.Δ. 72/1966¹², στην Α΄ και Β΄ τάξη διδάσκονται «Στοιχεία Οικιακής Οικονομίας, Νοσηλευτικής και Παιδοκομίας» από μία ώρα την εβδομάδα.

Ο σκοπός του μαθήματος, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα, είναι η καλυτέρευση των όρων διαβίωσης των ατόμων εν γένει και ειδικώς της οικογένειας. Ο σκοπός επιτυγχάνεται με τη μετάδοση απαραίτητων θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων σχετικά με τη διατροφή, την κατοικία, την

ενδυμασία, τη νοσηλευτική και την παιδοκομία. Πιο αναλυτικά η διδακτέα ύλη ορίζεται κατά τάξεις ως ακολούθως:

Α΄ τάξη

α΄ εξάμηνο

Ενδυμασία – Υφάσματα – Πρώτες ύλες

I. Θεωρητικό μέρος

Βαμβακερά (μηχανική επεξεργασία, χημική επεξεργασία, μηχανική και απορρυπαντική κάθαρση, υγιεινή των υφασμάτων), μάλλινα (βαφή, μηχανική και απορρυπαντική κάθαρση), μεταξωτά, μέταξα τεχνητή (ζέρσεϋ), νάιλον (μηχανική και απορρυπαντική κάθαρση), γιούτα [λίπανση, επεξεργασία σε χάντζια, σχοινοποίηση – νηματοποίηση (σπάγκοι) – ύφανση (σάκοι, κ.τ.λ.)]. Αισθητική ενδυμασίας.

II. Πρακτικό μέρος

Απλές διακοσμητικές βελονιές, πλέξιμο, πλύση, σιδέρωμα, χρήση ραπτομηχανής και βοηθητικών εξαρτημάτων της. Στοιχεία κοπτικής και ραπτικής.

B. Θεωρητικό Μέρος

Σύστημα και καταμερισμός των οικιακών εργασιών. Οι κυριότερες ηλεκτρικές συσκευές και η χρήση τους.

β΄ εξάμηνο:

Ο ρόλος της υγείας των γονέων στην υγεία των τέκνων και η κληρονομικότητα. Υγιεινή διαβίωση μέλλουσας μητέρας (διατροφή, φυσική ζωή, ειδικές ασκήσεις, περιβάλλον). Το βρέφος και η περιποίησή του. Η διατροφή της θηλάζουσας και του βρέφους, γαλουχία. Οι συνηθέστερες νοσηρές εκδηλώσεις και διαταραχές του βρέφους. Προφυλακτικοί εμβολιασμοί.

Το 1967, ο Αναγκαστικός Νόμος 129¹³ καταργεί εξ ολοκλήρου τη μεταρρύθμιση του 1964¹¹. Επαναφέρει τα αναλυτικά προγράμματα του 1935⁴, τα οποία ίσχυαν για το κλασικό Γυμνάσιο, καθώς και το Ν.Δ. 3971 του 1959⁸ για το Πρακτικό Γυμνάσιο, ως και νέα ωρολόγια προγράμματα με το Β.Δ. 673/1968¹⁴.

Η Μέση Εκπαίδευση περιλαμβάνει το Εξατάξιο Γυμνάσιο Διαιρούμενο σε Κατώτερο κύκλο (οι τρεις πρώτες τάξεις) και σε Ανώτερο κύκλο (οι τρεις

ανώτερες τάξεις) καθώς και οι δύο κατευθύνσεις: α) τη θεωρητική και β) τη θετική¹⁵.

Στο ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων τόσο της θεωρητικής κατεύθυνσης όσο και της θετικής, το μάθημα «Οικοκυρικά» (Στοιχεία Οικιακής Οικονομίας και Παιδοκομίας) διδάσκεται και στους δύο κύκλους, τον κατώτερο και τον ανώτερο. Οι εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και στις δύο κατευθύνσεις είναι οι ίδιες. Δηλαδή στον κατώτερο κύκλο στην Α' τάξη διδάσκεται δύο ώρες, ενώ στην Β' και Γ' τάξη από μία. Στον ανώτερο κύκλο διδάσκεται από μία ώρα στην Δ' και Ε' τάξη ενώ στη Στ' τάξη το μάθημα είναι προαιρετικό.

Ο γενικός σκοπός του μαθήματος, σύμφωνα με το Β.Δ. 723/1969¹⁵ είναι να προσφέρει στις μαθήτριες τις απαραίτητες θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις για την καλή διοίκηση του σπιτιού, να διεγείρει, να καθοδηγήσει να αναπτύξει τα σχετικά διαφέροντα, να προπαρασκευάσει κάθε μαθήτρια για τις μελλοντικές της υποχρεώσεις (συζύγου, οικοδέσποινας, μητέρας) για να μπορέσει να αποβεί επωφελής ως οικογενειακός, κοινωνικός και εθνικός παράγοντας. Ειδικότερα το μάθημα επιδιώκει να προσφέρει γνώσεις πρακτικές και θεωρητικές στους τομείς της ενδυμασίας, της διατροφής, της κατοικίας της νοσηλευτικής, της οικογένειας και της παιδοκομίας.

Η διδακτέα ύλη ορίζεται ως εξής:

Κατεύθυνση: Θεωρητική

Ι. Κατώτερος κύκλος

Α' τάξη

Ένδυση

Α. Θεωρητικό μέρος

Πρώτες ύλες: μάλλινα, βαμβακερά, μεταξωτά κ.τ.λ. Νεότερες συνθετικές ύλες. Μηχανική και Χημική επεξεργασία των πρώτων υλών. Σχετική βιοτεχνία και βιομηχανία. Υφάσματα (είδη), Ελληνικός αργαλειός, σχετικά λαογραφικά στοιχεία. Η αμφίεση (ανδρική, γυναικεία). Η εξέλιξη της Ελληνικής αμφίεσης. Χαρακτηριστικές τοπικές ενδυμασίες. Η παιδική ενδυμασία. Η υγιεινή της ενδυμασίας. Περιποίηση και διατήρηση των ειδών ένδυσης, πλύση, σιδέρωμα. Σύγχρονα πρακτικά μέσα.

Β. Πρακτικό μέρος

Πλεκτική, κεντιτική, ραπτική.

Β' τάξη

Οίκηση

A. Θεωρητικό μέρος

Τύποι σύγχρονης κατοικίας (αγροτική και αστική). Υγιεινή της κατοικίας. Τεχνικές εγκαταστάσεις (υδραυλικές, ηλεκτρικές, θέρμανση). Η επίπλωση της κατοικίας, η διακόσμηση της κατοικίας, η συντήρηση και η καθαριότητα της κατοικίας.

B. Πρακτικό μέρος

Ασκήσεις ελέγχου των μηχανικών εγκαταστάσεων της κατοικίας, χρησιμοποίηση των χώρων, τακτοποίηση της επίπλωσης, διακόσμηση. Ασκήσεις καθαριότητας.

Ένδυση

A. Θεωρητικό μέρος

Τα οικιακής χρήσης υφάσματα. Η αισθητική της αμφίεσης. Χρώματα και σχέδια. Η μόδα.

B. Πρακτικό μέρος

Ασκήσεις πλεκτικής, κεντητικής, ραπτικής και κοπτικής. Πλύση, σιδέρωμα, καθάρισμα.

Γ' τάξη

Διατροφή

A. Θεωρητικό μέρος

Τροφογνωσία (τροφές και υγεία), υποσιτισμός, υπερσιτισμός, μη κανονικός σιτισμός. Τα είδη τροφών. Νωπές και διατηρημένες τροφές (κονσερβοποίηση, κατάψυξη). Οι αλλοιώσεις των τροφών, η νοθεία, η διατήρηση.

B. Πρακτικό μέρος

Βασικοί τρόποι παρασκευής τροφών. Το μαγειρείο, τα σκεύη, η υγιεινή του.

Ζαχαροπλαστική.

Οίκηση – Κοινωνική αγωγή

Γνώσεις κηπουρικής, δένδροκομίας, ανθοκομίας. Κοινωνικές σχέσεις και εκδηλώσεις. Οικογενειακές γιορτές. Στάση και συμπεριφορά κατά τις διάφορες εκδηλώσεις των κοινωνικών σχέσεων.

Ένδυση

Συνέχιση πρακτικής άσκησης στην πλεκτική, ραπτική, κοπτική και κεντητική.

II. Ανώτερος κύκλος

Δ' τάξη

Διατροφή

A. Διαιτητική – Θεωρητικό μέρος

Θρεπτικές αξίες των τροφίμων, ανάγκες του οργανισμού σε θερμίδες, αξία διαφόρων τροφών σε θερμίδες. Η αξία των ελληνικών προϊόντων στη διατροφή. Διαιτολόγιο με το οικογενειακό εισόδημα, ειδικά διαιτολόγια.

Άσκηση στον καταρτισμό διαιτολογίων διαφόρων κατηγοριών.

B. Ζαχαροπλαστική – Είδη Ζαχαροπλαστικής.

Οργάνωση σχετικής εργασίας. Υγιεινή και αισθητική στη ζαχαροπλαστική. Πρακτική εξάσκηση στην παρασκευή ειδών ζαχαροπλαστικής.

Νοσηλευτική – Περιποίηση ασθενούς «κατ' οίκον», το δωμάτιο του ασθενούς και η υγιεινή του. Καθημερινή παρακολούθηση και φροντίδα του ασθενούς. Προφυλακτικά μέτρα για την υγεία των συγκατοικώντων με τον ασθενή. Οικιακό φαρμακείο.

Ε' τάξη

Οικογένεια – Ο θεσμός της οικογένειας και ο ρόλος της οικοδέσποινας. Ο οικογενειακός βίος, τα μέλη της οικογένειας, οι ιδιαίτερες ευθύνες της οικοδέσποινας για τον ομαλό οικογενειακό βίο. Η διοίκηση του οίκου. Η διαχείριση των οικονομικών. Οικιακά προγράμματα εργασίας. Ανατροφή και αγωγή των παιδιών. Ψυχαγωγία των παιδιών. Η εργαζόμενη επαγγελματικώς οικοδέσποινα και τα πρόσθετα γι' αυτή οικογενειακά προβλήματα.

Παιδοκομία

α) **Βρεφοκομία** – Η ευγονική. Η υγεία των γονέων, η κληρονομικότητα, η υγιεινή της εγκύου. Ο τοκετός. Φροντίδα για το βρέφος, γαλουχία, η υγεία του βρέφους, προφυλακτικοί εμβολιασμοί.

β) **Στοιχεία παθολογίας** – Η σωματική και ψυχική εξέλιξη του παιδιού ιδίως κατά την προσχολική ηλικία. Η κοινωνική και ηθική αγωγή του παιδιού. Αγωγή συμπεριφοράς.

Στ' τάξη (προαιρετικώς)

Κοινωνική αγωγή – Οίκηση: Υγιεινή, επίπλωση, διακόσμηση της κατοικίας. Οργάνωση του οικογενειακού βίου.

Αμφίεση: Η αισθητική της αμφίεσης. Αμφίεση παιδιών, ανδρών, γυναικών. Η αμφίεση σύμφωνα με την κατάσταση (οικογενειακής και κοινωνικής συναναστροφής).

Διακοσμητική: Στοιχεία διακοσμητικής

Κοινωνική ανατροφή: Κανόνες εθιμοτυπίας και συμπεριφοράς στις κοινωνικές συναναστροφές (στο σπίτι, στα δημόσια κέντρα, στις γιορτές, στις τελετές κ.λ.π.)

Το διάταγμα ορίζει επίσης, τα θέματα κάθε κλάδου να διδάσκονται πλήρως και η πρακτική άσκηση κάθε κλάδου να γίνεται ανάλογα με τα υπάρχοντα μέσα σε κάθε σχολείο.

Κατεύθυνση: **Θ ε τ ι κ ή**

I. Κατώτερος κύκλος

Τάξεις Α΄ Β΄ Γ΄ : Η διδακτέα ύλη αντιστοιχεί στις τάξεις της θεωρητικής κατεύθυνσης.

II. Ανώτερος κύκλος

Τάξεις Δ΄ Ε΄ ΣΤ΄ : Η ύλη των αντίστοιχων τάξεων της θεωρητικής κατεύθυνσης.

Ο Αναγκαστικός Νόμος 129/1967¹³ καταργήθηκε το 1976 με τον Νόμο 309¹⁶. Το 1977, το Π.Δ. 831¹⁷ ορίζει τον γενικό αντιπρόσωπο της Οικιακής Οικονομίας. Η Οικιακή Οικονομία αναφέρει, ότι εξετάζει τις βασικές ανάγκες του ανθρώπου (τροφή, κατοικία, ενδυμασία), καθώς και την οικογενειακή ζωή με τα προβλήματά της. Αποσκοπεί στο να εφοδιάσει τις μαθήτριες με τις σχετικές και απαραίτητες θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις. Να αναπτύξει και να καλλιεργήσει τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητές τους, ώστε να τις προετοιμάσει κατάλληλα για τον υπεύθυνο ρόλο τους ως σύζυγοι – γονείς για να αποβούν επωφελείς οικογενειακοί, κοινωνικοί και εθνικοί παράγοντες.

Ειδικότερα το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας επιδιώκει να προσφέρει θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις στους τομείς της ενδυμασίας, της κατοικίας, της διατροφής, της νοσηλείας στο σπίτι, της οργάνωσης της διεύθυνσης και διοίκησης του οίκου και της οικογένειας, της βρεφοκομίας, της παιδοκομίας και της οικογενειακής και κοινωνικής αγωγής.

Το μάθημα για την Α΄ τάξη είναι δίωρο, ενώ για την Β΄ τάξη είναι μονώρο. Παρατηρούμε ότι η διδακτέα ύλη για την Α΄ τάξη περιλαμβάνει τρία μαθήματα, πράγμα το οποίο δεν συνέβαινε στα προηγούμενα αναλυτικά προγράμματα. Τα μαθήματα αυτά είναι: Ι. Κοινωνική αγωγή, ΙΙ. Ενδυμασία ΙΙΙ. Κατοικία. Η περιγραφή των μαθημάτων αυτών ταυτίζεται με αυτή του Β.Δ. 723 του 1969¹⁵ με ελάχιστες παραλλαγές. Εδώ προσφέρεται περισσότερη θεωρία ενώ το πρακτικό μέρος περιορίζεται μόνο στις στοιχειώδεις γνώσεις ραπτικής, κεντητικής και πλεκτικής.

Η Β΄ τάξη περιλαμβάνει τα μαθήματα Διατροφή και Παιδοκομία που επίσης ταυτίζονται με την περιγραφή του ίδιου Β. Διατάγματος (Β.Δ. 723/1969¹⁵). Τα μαθήματα είναι μόνο θεωρητικά, δεν περιλαμβάνεται πρακτικό μέρος.

Το 1978 γίνεται νέα τροποποίηση του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος του μαθήματος Οικιακής Οικονομίας¹⁸. Οι εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας ορίζονται σε δύο για την Α΄ και Β΄ τάξη και μία για την Γ΄ τάξη. Ο γενικός σκοπός του μαθήματος, βασικά είναι ο ίδιος όπως και στο προηγούμενο Π.Δ. 831/1977¹⁷. Δηλαδή εξετάζει τις βασικές ανάγκες του ανθρώπου, τους τρόπους αντιμετώπισής τους καθώς και τα μέσα που τις ικανοποιούν. Αποσκοπεί «στο να συντελέσει στην ανάπτυξη των ανθρωπίνων δυνατοτήτων και την καλύτερη αξιοποίηση των υλικών αγαθών προς όφελος του ατόμου, της οικογένειας και γενικότερα της κοινωνίας». Το μάθημα επιδιώκει να προσφέρει τις απαραίτητες θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις στους ίδιους τομείς όπως του Π.Δ. 831/1977¹⁷.

Η διδακτέα ύλη για την Α΄ τάξη παραμένει η ίδια (Ι. Κοινωνική αγωγή, ΙΙ. Ενδυμασία, ΙΙΙ. Κατοικία). Για την Β΄ τάξη διαφοροποιείται. Περιλαμβάνει τη Διατροφή και τη Νοσηλευτική. Για την Γ΄ τάξη ορίζονται τα ακόλουθα μαθήματα: Ι. Οικογένεια, ΙΙ. Τα οικονομικά της οικογένειας, ΙΙΙ. Η οικογένεια σαν καταναλωτής, ΙV. Βρεφοκομία – Παιδοκομία, V. Αγωγή του παιδιού. Η περιγραφή βασίζεται στο θεωρητικό μέρος των αντίστοιχων μαθημάτων του Β.Δ. 723/1969¹⁵.

Το 1981, το Π.Δ. 1286¹⁹ τροποποιεί και αντικαθιστά το ωρολόγιο αναλυτικό πρόγραμμα των σχολείων της Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης του Αρθρου 1 του Π.Δ. 908/1978¹⁸.

Στο πρόγραμμα του 1981, το μάθημα αναφέρεται ως «Τεχνολογία – Οικιακή Οικονομία». Το διάταγμα εξηγεί ότι σε κάθε Γυμνάσιο διδάσκεται το ένα από τα δύο μαθήματα, της Τεχνολογίας ή της Οικιακής Οικονομίας.

Η διδακτέα ύλη (όλων των μαθημάτων) είναι η προβλεπόμενη από τις διατάξεις του Π.Δ. 831/1977, Π.Δ. 908/1978¹⁸.

Το 1985 το Π.Δ. 438²⁰ τροποποιεί το διάταγμα του 1981.

Από το 1981 που το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας έγινε υποχρεωτικό στα Γυμνάσια και για τα δύο φύλλα, το Υπουργείο Παιδείας υποχρεώθηκε να εκσυγχρονίσει τόσο το αναλυτικό πρόγραμμα όσο και τα διδακτικά βιβλία, τα οποία για πρώτη φορά εκδόθηκαν από τον Οργανισμό Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων του Υπουργείου.

Πρόγραμμα	1981	1985	1989	1993
1981 Οικ. Οικονομία	2	2	1	Τρίτο
1985 Οικ. Οικονομία	2	2	1	Τρίτο
1989 Οικ. Οικονομία	1	1	1	Τρίτο
1993 - 94	2	2	1	Τρίτο
1994 - 95	2	2	1	Τρίτο
1996 και μετά	1	1	2	Τρίτο

18. στα βιβλία της Δρ. Σουλάν Γαλιάνη «Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας: εξέλιξη και αξιοποίηση του αναλυτικού προγράμματος (1981-1991)», Αθήνα 1993, σελ. 55-58

Η χρονολογική εξέλιξη και οι ώρες διδασκαλίας στην Εκπαίδευση (1914 – 1933)

Έτος και μάθημα	Τ Α Ξ Ε Ι Σ						Τύπος Σχολείου
	Α΄	Β΄	Γ΄	Δ΄	Ε΄	ΣΤ΄	
1914 – 1917	Αστικά σχολεία						Τριτάξιο
Οικ. Οικονομία	-	-	2				
Χειροτεχνία	3	3	3				
1917 – 1918							Τριτάξιο
Οικ Οικ/Παιδαγ.	-	-	2				
Χειροτεχνία	2	2	2				
1939	(Νέος τύπος Αστικού σχολείου με επαγγελματική κατεύθυνση)						
1914 – 1917	1	1	-				Τριτάξιο
Οικ. Οικονομία							
Χειροτεχνία	2	2	2				
1924 Οικ. Οικονομία	-	-	1	-			Πεντατάξιο
Χειροτεχνία	2	2	2	2			
1924 Οικ. Οικονομία	-	-	-	1	-	-	Εξατάξιο
Χειροτεχνία	2	2	2	2	-	-	
1929 Οικ. Οικονομία	-	-	1	1	-		Πεντατάξιο
Χειροτεχνία	2	2	2	2	-		
1933	Κατάργηση Διδασκαλείων						
1929	Λειτουργία Χαροκοπείου Σχολής						

ό.α. στο βιβλίο της Δρ. Ζακελίν Γραβάνη «Το μάθημα την Οικιακής Οικονομίας «Οργάνωση και αξιοποίηση του αναλυτικού προγράμματος (1881-1991), Αθήνα 1995, σελ. 86, 87

Η χρονολογική εξέλιξη και οι ώρες διδασκαλίας στο Γυμνάσιο (1929 – 1996)

Έτος και μάθημα	Τ Α Ξ Ε Ι Σ						Τύπος Σχολείου
	Α΄	Β΄	Γ΄	Δ΄	Ε΄	ΣΤ΄	
1929 Οικοκυρικά	ΓΥΜΝΑΣΙΟ Προαιρετικό για όλες τις τάξεις						Εξατάξιο
1931 Οικοκυρικά	Προαιρετικό για όλες τις τάξεις από μία ώρα						Εξατάξιο
1935 Οικοκυρικά	Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος «Οικοκυρικά»						
1937 Οικοκυρικά	Υποχρεωτικό Μάθημα						Εξατάξιο
	2	2	2	1	1	1	
1944 Οικοκυρικά	Το μάθημα διδάσκεται σε όλες τις τάξεις του οκτατάξιου Γυμνασίου						Οκτατάξιο
1959	Α΄ βαθμίδα «Οικοκυρικά»		Β΄ βαθμίδα Κατεύθυνση «Οικ. Οικονομίας»				Α΄ τριτάξιο Β΄ τριτάξιο
	2	2	2	5	5	5	
1961	Α΄ βαθμίδα «Οικοκυρικά»		Β΄ βαθμίδα Κατεύθυνση «Οικ. Οικονομίας»				Α΄ τριτάξιο Β΄ τριτάξιο
	2	2	2	5	5	5	
1964	Γυμνάσια			Λύκεια			Τριτάξια
1966 Οικ. Οικονομία	2	2	2	-	-	-	Τριτάξιο
1968 Οικοκυρικά	Κατώτερος κύκλος Κατεύθυνση: Θεωρητική - Θετική		Ανώτερος κύκλος Κατεύθυνση: Θεωρητική - Θετική				Εξατάξιο
	2	1	1	1	1	-	
1977 Οικ. Οικονομία	2	1	-				Τριτάξιο
1978 Οικ. Οικονομία	2	2	1				Τριτάξιο
1981 Οικ. Οικονομία ή Τεχνολογίας	2	2	1				Τριτάξιο
1985 Οικ. Οικονομία	1	1	1				Τριτάξιο
1991 – 92 Οικ. Οικονομία	1	1	1				Τριτάξιο
1993 – 94		2	1				Τριτάξιο
1994 - 95		2	1				Τριτάξιο
1996 και μετά	1	2					Τριτάξιο

ό.α. στο βιβλίο της Δρ. Ζακελίν Γραβάνη «Το μάθημα την Οικιακής Οικονομίας «Οργάνωση και αξιοποίηση του αναλυτικού προγράμματος (1881-1991), Αθήνα 1995, σελ. 88, 89

ΩΡΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ωρολόγιο πρόγραμμα Ημερησίων Γυμνασίων

Από το σχολικό έτος 1993-94

Μαθήματα:

Ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας κατά τάξεις

	2	2	2
Θρησκευτικά	4	4	4
Αρχαία Ελληνική Γραμματεία	5	4	4
Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	2	2	3
Ιστορία			
Κοινωνική και πολιτική Αγωγή, ΣΔΠ			1
Ξένες Γλώσσες (Αγγλικά και Γαλλικά ή Γερμανικά)	5	3	3
Μαθηματικά	4	4	4
Φυσική – Χημεία		3	3
Πληροφορική – Τεχνολογία	2	2	
Γεωγραφία	2	-/2	-/2
Ανθρωπολογία		-/2	
Βιολογία Ι	2		
Βιολογία ΙΙ			-/2
Φυσική Αγωγή	3	3	2
Αισθητική Αγωγή	2	2	2
Οικιακή Οικονομία		2	1
Πληροφορική			2
Σ.Ε.Π.			

Σύνολο	33	33	34
--------	----	----	----

Κατά το σχολικό έτος 1993-94 σύμφωνα με το Π.Δ. 447/1993²¹ στη Β' τάξη Γυμνασίου και στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, εκτός από τη σχετική ύλη του βιβλίου, γίνεται ενημέρωση ευαισθητοποίηση των μαθητών και στη Δέσμη Οδηγιών Ασφάλειας που εξέδωσε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το σχετικό υλικό στήριξης για τους μαθητές και τους καθηγητές αποστέλλεται από τον Ο.Ε.Δ.Β.

ΩΡΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ωρολόγιο πρόγραμμα Ημερησίων Γυμνασίων

Από το σχολικό έτος 1994-95

Μαθήματα:

Ώρες εβδομαδιαίας
διδασκαλίας κατά τάξεις

Θρησκευτικά	2	2	2
Αρχαία Ελληνική Γραμματεία	4	4	4
Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	5	4	4
Ιστορία	2	2	3
Κοινωνική και πολιτική Αγωγή, ΣΔΠ			1
Ξένες Γλώσσες (Αγγλικά και Γαλλικά ή Γερμανικά)	5	5	3
Μαθηματικά	4	4	4
Φυσική – Χημεία		3	3
Πληροφορική – Τεχνολογία	2	2	
Γεωγραφία	2	2	-/2
Ανθρωπολογία			
Βιολογία Ι	2		
Βιολογία ΙΙ			-/2
Φυσική Αγωγή	3	3	3
Αισθητική Αγωγή	2	2	2
Οικιακή Οικονομία		2	1
Πληροφορική			2
Σ.Ε.Π.			1
Σύνολο	33	35	34

6. Διδακτέα ύλη της Οικιακής Οικονομίας

A. ΓΕΝΙΚΑ

Ο κύριος σκοπός της επιστήμης της Οικιακής Οικονομίας είναι η βελτίωση της διαβίωσης του ανθρώπου ως ατόμου, ως μέλους μιας οικογένειας και ως μέλους των διαφόρων ομάδων στις οποίες ανήκει, για να εξυψωθεί το βιοτικό επίπεδο τόσο της οικογένεια όσο και της κοινωνίας, ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες που επικρατούν και τις μεγάλες αλλαγές που διαρκώς συντελούνται.

Σκοπός του μαθήματος

Ως μάθημα στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση η Οικιακή Οικονομία, επί σειρά δεκαετιών, έχει προετοιμάσει πολλές γενιές μαθητών να αντιμετωπίζουν την καθημερινή τους ζωή και να ικανοποιούν τις ανάγκες τους με ένα συντονισμένο, επιστημονικό και σύγχρονο τρόπο.

B. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Η Οικιακή Οικονομία για τις ανάγκες των μαθητών του Γυμνασίου έχει χωριστεί σε τέσσερις (4) βασικές ενότητες, που εξελίσσονται στις δύο τάξεις ανάλογα με την ηλικία, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.

α. Αυτογνωσία, Κοινωνικοποίηση – Οργάνωση – Διοίκηση – Οικιακή Οικονομία και περιβάλλον.

β. Ενδυμασία.

γ. Κατοικία.

δ. Διατροφή

2. Σειρά διδασκαλίας

Σε κάθε βιβλίο υπάρχουν περί τα 30 μαθήματα, αρκετά περιεκτικά, για να γίνουν σε δύο διδακτικές περιόδους, όπου υπάρχει η δυνατότητα.

Είναι, επίσης δυνατή η σύμπτυξη των μαθημάτων σε 25. Σε καμία περίπτωση, όμως, δεν πρέπει να παραλείπονται μαθήματα.

Επιτρέπεται η αλλαγή της θέσης των ευρύτερων θεματικών ενοτήτων.

5. ΩΡΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ωρολόγιο πρόγραμμα Ημερησίων Γυμνασίων

Από το σχολικό έτος 1995-96

Μαθήματα:

Ώρες εβδομαδιαίας
διδασκαλίας κατά τάξεις

	Α΄	Β΄	Γ΄
Θρησκευτικά	2	2	2
Αρχαία Ελληνική Γραμματεία	4	4	4
Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	5	4	4
Ιστορία	2	2	2
Κοινωνική και πολιτική Αγωγή	-	-	2
Ξένες Γλώσσες (Αγγλικά και Γαλλικά ή Γερμανικά)	6	5	5
Μαθηματικά	4	4	4
Φυσική - Χημεία	-	3	3
Πληροφορική - Τεχνολογία	2	2	-
Γεωγραφία	2	2	-
Βιολογία Ι	2	-	-
Βιολογία ΙΙ	-	-	2
Φυσική Αγωγή	3	3	2
Αισθητική Αγωγή	2	2	2
Οικιακή Οικονομία	1	2	-
Πληροφορική	-	-	1
Σ.Ε.Π.	-	-	1
Σύνολο	35	35	35

3. Ερωτήσεις και εργασίες

Στο τέλος κάθε μαθήματος υπάρχουν ερωτήσεις και εργασίες που χρησιμοποιούνται για εμπέδωση του μαθήματος.

4. Τα βιβλία

Τα βιβλία της κάθε τάξης να μη στηρίζουν μόνο την απλή θεωρία αλλά να είναι ουσιαστικά εργαλεία για εφαρμογή και εργασία.

Τα διάφορα κεφάλαια των βιβλίων είναι αυτοτελή και ανεξάρτητα. Γι' αυτό θα ήταν δυνατό να αλλάξει η σειρά διδασκαλίας τους, ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών της κάθε περιοχής.

5. Εποπτικά μέσα διδασκαλίας κ.τ.λ.

Για την καλύτερη διδασκαλία των μαθημάτων, καλό θα ήταν να χρησιμοποιούνται όσο το δυνατόν περισσότερα εποπτικά μέσα. Μερικά από αυτά είναι εικόνες, φωτογραφίες, σχεδιαγράμματα και πίνακες που υπάρχουν στα βιβλία. Χάρτες, πίνακες, εικόνες, φωτογραφίες και διάφορες εργασίες των μαθητών είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται για εποπτικό υλικό, για να ενθαρρύνονται οι μαθητές στη δημιουργική εργασία και να συνηθίσουν να συνδέουν τη θεωρία με την πράξη.

Επισκέψεις, καλό θα ήταν, να γίνονται σε μουσεία, εργοστάσια, βιοτεχνίες και εκθέσεις. Οι μαθητές πρέπει να εφοδιάζονται με πολλά και διάφορα εποπτικά μέσα, χρήσιμα για τη διδασκαλία χρήσιμα για τη διδασκαλία ορισμένων μαθημάτων.

Ενδείκνυται, επίσης, να γίνεται ανταλλαγή εποπτικών μέσων διδασκαλίας μεταξύ σχολείων διαφορετικών περιοχών, π.χ. βαμβάκι από το σχολείο της Λάρισας και μετάξι από το σχολείο του Σουφλίου.

Εφόσον το σχολείο διαθέτει Over – head projector ή slide projector, επιβάλλεται η χρήση του, γιατί προσφέρεται το περιεχόμενο του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας για διαφάνειες και slides, π.χ. τοπικές ενδυμασίες, τρόφιμα κ.α.

Επίσης είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται: δίσκοι, μαγνητοταινίες, αποσπάσματα ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών, βιβλίων και να πραγματοποιούνται επισκέψεις και εκδρομές σε μέρη που έχουν σχέση με το αντικείμενο του μαθήματος. Τα καλύτερα εποπτικά μέσα είναι τα αυτούσια π.χ. υφάσματα, ενδυμασίες κ.α.

Τέλος καλό θα ήταν και το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας να συμβάλει σημαντικά και ουσιαστικά στις διάφορες επωφελές δραστηριότητες του σχολείου, π.χ. : οργάνωση, λειτουργικότητα, διαπροσωπικές σχέσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις, πρόγραμμα περιβάλλοντος, κυλικεία, διακόσμηση κ.α.

Γ. ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ

1. Στόχος

Ειδικά για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, οι στόχοι της κάθε ενότητας πρέπει να συγκλίνουν σε ορισμένα σημεία που αποτελούν το πλαίσιο της Ειδικής Διδακτικής.

Τα σημεία αυτά είναι:

- α. Η αγωγή και η καλλιέργεια της προσωπικότητας των μαθητών.
- β. Η καλλιέργεια της υπευθυνότητας και της υπεύθυνης συμπεριφοράς τους.
- γ. Η μελέτη της διαδικασίας της λήψης αποφάσεων και της επίλυσης προβλημάτων.
- δ. Η αναγνώριση, αξιοποίηση, σωστή επιλογή, χρήση και συντήρηση των πόρων: φυσικών, ατομικών και οικονομικών.
- ε. Η διαδικασία της διαχείρισης και της κατανάλωσης των χρημάτων.

2. Προγραμματισμός

Αναφέρεται στον προγραμματισμό του κάθε μαθήματος, χωρίς αυτό να μειώνει την αξία και την αναγκαιότητα του προγραμματισμού της χρονιάς, του τριμήνου και της κάθε ενότητας.

Ο προγραμματισμός του κάθε μαθήματος περιλαμβάνει:

- α. Τη μελέτη του μαθήματος από τον εκπαιδευτικό τόσο από τα διδακτικά βιβλία όσο και άλλα ανάλογα βοηθήματα (ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΟΙΚ. ΟΙΚ. Α΄ ΓΥΜΝ., ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΟΙΚ. ΟΙΚΟΝ. Β΄ ΓΥΜΝ., ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ Β΄ ΓΥΜΝ., σελ. 205, Γ΄ Γυμν., σελ. 19).
- β. Την επιλογή των στόχων του κάθε μαθήματος.
- γ. Τη μέθοδο που θα ακολουθήσει και τον τρόπο με τον οποίο θα παρουσιάσει το μάθημα.
- δ. Προετοιμασία

3. Εφαρμογή

Η εφαρμογή αναφέρεται στα διαδραματιζόμενα την ώρα της διδακτικής περιόδου, όταν το πρόγραμμα τίθεται σε εφαρμογή.

Η εφαρμογή έχει τέσσερα διαδοχικά στάδια:

- A. Την εμπέδωση, που περιλαμβάνει τη σύνδεση του μαθήματος με τα προηγούμενα. Η διαδικασία αυτή έχει αντικαταστήσει, κατά ένα μεγάλο μέρος, τον κλασικό τρόπο της προφορικής εξέτασης.
- B. Την παρουσίαση του νέου μαθήματος, σύμφωνα με τον προγραμματισμό και την προετοιμασία (2γ και 2δ)
- Γ. Την επεξεργασία. Έχοντας οι μαθητές το υλικό του νέο μαθήματος, αρχίζουν να κτίζουν το θέμα του με διάλογο, παίρνοντας θέση προς αυτό, σχετίζοντάς το με προσωπικές εμπειρίες κ.τ.λ.

4. Αξιολόγηση

Η διδακτική ώρα τελειώνει με την αξιολόγηση, που θα δείξει στον εκπαιδευτικό το αν και πόσο πέτυχε το μάθημα. Με συζήτηση οι μαθητές θα ταυτίσουν τα όσα διδάχτηκαν με προσωπικές εμπειρίες και θα δείξουν αν κατάλαβαν αυτά που έμαθαν στην καθημερινή τους ζωή.

Γραπτή απόδειξη αυτών και της μελέτης που θα κάνουν στο σπίτι θα είναι γραπτές εργασίες που θα τους ζητηθούν.

Β' τάξη Γυμνασίου Α' Εξάμηνο

Σκοπός του μαθήματος. Στην τάξη αυτή οι μαθητές αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερο την πραγματικότητα της συμμετοχής τους στην κοινότητα. Συνειδητοποιούν ότι η θέση τους μέσα στον κόσμο εξαρτάται από τις δικές τους προσπάθειες. Σκοπός του μαθήματος είναι να δώσει τα εφόδια που χρειάζονται για να παίρνουν σωστές αποφάσεις, να μάθουν να αναγνωρίζουν, τους πόρους που έχουν – και που μπορούν να βρουν γύρω τους – και να τους χρησιμοποιούν προς όφελός τους αλλά και με σύνεση.

1. Κεφ. Α: ΟΡΓΑΝΩΣΗ – ΔΙΟΙΚΗΣΗ. Να συνειδητοποιήσει ο μαθητής τα πνευματικά και υλικά εφόδια που έχει και να τα αξιοποιήσει. Να βάλει στόχους και να παίρνει σωστές αποφάσεις, εποικοδομητικές για μια καλύτερη ζωή.
2. Κεφ. Β: ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ. Να μάθουν οι μαθητές την ιστορική εξέλιξη της ενδυμασίας και να καταλάβουν την κοινωνική και ψυχολογική σημασία της για τον άνθρωπο.

3. Κεφ. Γ: ΚΑΤΟΙΚΙΑ. Να βοηθήσει το παιδί να αποκτήσει γνώσεις για τη σωστή διαρρύθμιση και διακόσμηση της κατοικίας, για τις εγκαταστάσεις της, για τα μέτρα προστασίας, για την εξοικονόμηση ενέργειας και γενικά, για τη λειτουργικότητά της και την εναρμόνισή της στο φυσικό περιβάλλον.
4. Κεφ. Δ: ΔΙΑΤΡΟΦΗ. Δίνονται βασικές γνώσεις για τα τρόφιμα, τις πηγές τους, την αξία του σε θερμίδες και θρεπτικά συστατικά και τους παράγοντες που επηρεάζουν. Επίσης δίνονται βασικές γνώσεις για τη σωστή επιλογή, συντήρηση και διατήρηση των τροφίμων.

Β΄ τάξη Γυμνασίου Β΄ εξάμηνο

Σκοπός του μαθήματος. Στην τάξη αυτή οι μαθητές βρίσκονται στην αιχμή της εφηβείας τους και προβληματίζονται τόσο για το παρόν όσο και για το μέλλον. Σκοπός του μαθήματος είναι να βάλει τις ανησυχίες τους, τα προβλήματά τους και τα ξεσπάσματά τους σε ένα πλαίσιο κατανόησης.

1. Κεφ. Α΄: ΕΦΗΒΕΙΑ.

-Να διδάξει στο μαθητή όσα αφορούν στην εφηβεία στην οποία αυτός βρίσκεται και να τον βοηθήσει να ξεπεράσει τα προβλήματά του και να τον κάνει ικανό να αναπτύξει σωστές σχέσεις με τους άλλους.

2. Κεφ. Β΄: ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ.

-Να προετοιμάσει το μαθητή να αποκτήσει υπευθυνότητα απέναντι στο θεσμό του γάμου και να του υποδείξει τις σωστές σχέσεις των ατόμων μέσα στην οικογένεια.

-Να δώσει βασικές γνώσεις πάνω στο θέμα της δημιουργίας μιας νέας ζωής. Επιπλέον, να γνωρίσει ο μαθητής πως πετυχαίνεται η σωστή ανάπτυξη και εξέλιξη του παιδιού από την γέννηση μέχρι την εφηβεία, με την ανάλυση των χαρακτηριστικών της κάθε ηλικίας.

3.Κεφ. Γ΄: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ, ΑΓΩΓΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ.

-Να κινήσει το ενδιαφέρον του μαθητή για την ορθή χρήση και αξιοποίηση των οικονομικών της οικογένειας και στη συνέχεια, να τον ενημερώσει και να τον ευαισθητοποιήσει στα θέματα της κατανάλωσης των

αγαθών, των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτήν αλλά και τον τρόπο προστασίας τους.

4. Κεφ. Δ': ΔΙΑΤΡΟΦΗ.

-Να συμπληρώσει τις γνώσεις που πήρε στα προηγούμενα χρόνια σε θέματα διατροφής δίνοντάς του πληροφορίες για τις διατροφικές απαιτήσεις κάθε ηλικίας, σε συνάρτηση με άλλους παράγοντες που την επηρεάζουν.

5. Κεφ. Ε': ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ.

-Να τονίσει την αναγκαιότητα της διατήρησης και συνέχισης της λαϊκής μας κληρονομιάς σε όλους τους τομείς της.

Οι συντάκτες του αναλυτικού προγράμματος δεν αντιμετωπίζουν μόνο το πρόβλημα του προσδιορισμού και της διατύπωσης του σκοπού των μαθημάτων. Αντιμετωπίζουν και τα επίσης σοβαρά προβλήματα του περιεχομένου της διδακτέας ύλης, της μεθοδολογίας, της αξιολόγησης της σχολικής εργασίας και τη σχολική σειρά της διδασκαλίας. Πρέπει να υπάρχει αλληλεξάρτηση και συνοχή στο τι πρέπει να διδαχτεί και πώς.

Η διδακτέα ύλη για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα, περιλαμβάνει τα ακόλουθα κατά τάξεις:

Α' τάξη:

Ι. ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Α. Αυτογνωσία

1. Ιδιαιτερότητα του ατόμου.
2. Ανθρώπινες ανάγκες
3. Εσωτερικός και εξωτερικός κόσμος του ατόμου.

Β. Η θέση του ατόμου στην οικογένεια.

1. Η ζωή στην οικογένεια (δικαιώματα και υποχρεώσεις).
2. Επικοινωνία και σχέσεις με τα άλλα μέλη.

Γ. Η θέση του ατόμου στην κοινότητα.

1. Σχολείο – Καθηγητής – Συμμαθητές
2. Γειτονιά – φίλοι.
3. Λύσεις ατομικών και ομαδικών προβλημάτων από το παιδί.

II. ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ.

A. Η ενδυμασία και η προσωπικότητα του ατόμου.

1. Εμφάνιση.
2. Προγραμματισμός αναγκών για υγιεινή και άνετη ενδυμασία.

B. Βασικές γνώσεις.

1. Υφαντικές ίνες και υφάσματα.
2. Ιδιότητες.

Γ. Κριτήρια για την αγορά ενδυμάτων.

1. Ετικέτες και σύμβολα.
2. Συμπεριφορά.

Γνώσεις και κριτήρια απαραίτητα για τη σωστή επιλογή και αγορά της ενδυμασίας και των συμπληρωμάτων της. Αναφορά στην ισχύουσα νομοθεσία και στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του καταναλωτή.

Δ. Φροντίδα για τη διατήρηση των ενδυμάτων

1. Καθαρισμός και σιδέρωμα.
2. Φύλαγμα (καθημερινό, εποχιακό).
3. Επιδιορθώσεις.

III. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑ.

A. Το φυσικό περιβάλλον.

1. Η σημασία του περιβάλλοντος και η επίδραση του ανθρώπου σ' αυτό.
2. Προστασία του περιβάλλοντος (Αναγκαιότητα και μέτρα).

B. Κατοικία ένα μέρος του κοινωνικού περιβάλλοντος.

1. Εναρμόνιση της κατοικίας με το περιβάλλον.
2. Διαρρύθμιση των χώρων της κατοικίας.
3. Άνεση, ασφάλεια και υγεία στην κατοικία.
4. Οργάνωση ατομικού δωματίου.

IV. ΔΙΑΤΡΟΦΗ

A. Διατροφή και υγεία.

1. Αναγκαιότητα της καλής διατροφής.

2. Οδηγίες για τη σωστή διατροφή.

3. Σχέση διατροφής και βάρους.

B. Παρασκευή τροφής

1. Συσκευές, σκεύη και εργαλεία.

2. Χρησιμοποίηση συνταγών.

3. Τρόποι παρασκευής γευμάτων.

4. Σερβίρισμα και συμπεριφορά.

Β' τάξη

α' εξάμηνο

I. Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΤΗ ΖΩΗ

A. Έννοια της οργάνωσης.

1. Ορισμός και σκοπός της οργάνωσης.

2. Διαδικασία και επιδράσεις.

B. Πηγές.

1. Κοινωνικές (ανθρώπινο δυναμικό).

2. Οικονομικές (χρήμα, χρόνος, εργασία).

3. Φυσικές

Γ. Λήψη αποφάσεων.

1. Ανάγκες, επιθυμίες και στόχοι για τη λήψη αποφάσεων.

2. Προγραμματισμός, εκτέλεση και αξιολόγηση των αποφάσεων.

II. ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

A. Αναγκαιότητα και σκοπιμότητα της ενδυμασίας.

1. Ιστορική εξέλιξη της ενδυμασίας.

2. Η κοινωνική και ψυχολογική σημασία που έχει το ένδυμα για τον άνθρωπο.

3. Η εποχή μας και οι επιδράσεις της μόδας.

B. Πρακτικές εφαρμογές.

1. «Πατρόν» υλικά και εργαλεία.

2. Εκτέλεση.

III. ΚΑΤΟΙΚΙΑ

A. Λειτουργικότητα και αισθητική του χώρου.

1. Διαρρύθμιση χώρων.

2. Διακόσμηση.

3. Εξοπλισμός.

Β. Χρήση και ασφάλεια εγκαταστάσεων.

1. Εγκαταστάσεις – Χρήση και μέτρα προστασίας.

2. Εξοικονόμηση ενέργειας.

3. Οργάνωση κέντρων εργασίας.

IV. ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Α. Τα τρόφιμα.

1. Γάλα – τυρί – γιαούρτι.

2. Κρέας – ψάρι – κοτόπουλο – αυγά – όσπρια – ξηροί καρποί.

3. Φρούτα – λαχανικά.

4. Ψωμί – δημητριακά.

5. Λίπη – λάδια – γλυκά.

6. Ροφήματα – αναψυκτικά – οينوπνευματώδη ποτά.

Β. Τροφές και θρεπτικά συστατικά.

1. Ο ρόλος της τροφής – θερμίδες και θρεπτικά συστατικά.

2. Κύρια θρεπτικά συστατικά (πρωτεΐνες – υδατάνθρακες – λίπη).

3. Βοηθητικά θρεπτικά συστατικά (βιταμίνες – άλατα – νερό).

Γ. Συντήρηση και διατήρηση τροφίμων.

1. Η ανάγκη και οι τρόποι διατήρησης των τροφίμων στο σπίτι και στη βιομηχανία.

2. Βασικές γνώσεις για την επιλογή και αγορά τροφίμων.

Δ. Σχεδιασμός γευμάτων.

1. Κύρια γεύματα.

2. Κριτήρια επιλογής προπαρασκευασμάτων και οργάνωση εκδηλώσεων.

β' εξάμηνο

I. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Α. Το άτομο κατά την εφηβεία

1. Γνωρίσματα εφηβείας.

2. Τα προβλήματα και η αντιμετώπισή τους.

3. Τα «πιστεύω» και η καλλιέργεια του χαρακτήρα.

Β. Σχέσεις εφήβου με το περιβάλλον του.

1. Με την οικογένειά του.
2. Με το άλλο φύλο.
3. Με την κοινωνία και τις επιδράσεις της.

Γ. Προετοιμασία.

1. Γάμος, η αρχή της οικογένειας.
2. Ρόλοι μέσα στην κοινωνία.
3. Προβλήματα κρίσεις και αντιμετώπισή τους.
4. Οικογενειακό δίκαιο.

Δ. Μια καινούρια ζωή αρχίζει.

1. Υπεύθυνοι γονείς. Ευγονική και κληρονομικότητα.
2. Καινούριος άνθρωπος.
3. Προσχολική ηλικία.
4. Σχολική ηλικία.
5. Μέσα αγωγής.
6. Δικαιώματα του παιδιού.

II. Αγωγή καταναλωτή.

1. Ανθρώπινες ανάγκες.
2. Έννοια της αγοράς.
3. Ο καταναλωτής.
4. Πληροφόρηση του καταναλωτή.
5. Αγοραστική επιδεξιότητα.
6. Δικαίωμα και προστασία του καταναλωτή.

III. ΔΙΑΤΡΟΦΗ

1. Διατροφή στον κύκλο της ζωής.
2. Διατροφή – εργασία – αθλητισμός .
3. Επίδραση της διατροφής στην υγεία και εμφάνιση του ατόμου.
4. Σύνταξη διαιτολογίου, ατομικού και οικογενειακού.

IV. ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Η διατήρηση της κληρονομιάς.

1. Το ελληνικό παραδοσιακό σπίτι και ο εξοπλισμός του.
2. Η λαϊκή τέχνη.

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας έχει, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα θεωρητική και πρακτική βάση, όμως ο τρόπος εφαρμογής του αφήνεται στην ευχέρεια της Καθηγήτριας και στα ενδιαφέροντα των μαθητών.

Παρατηρούμε η διδακτέα ύλη είναι χωρισμένη σε 4 κύριες ενότητες για την α' τάξη και 8 ενότητες για την β' τάξη. Τα κύρια επιμέρους θέματα που περιλαμβάνουν οι ενότητες αυτές είναι μοιρασμένες σύμφωνα με τις ανθρώπινες ανάγκες²⁶. Η ενότητα I περιλαμβάνει την ικανοποίηση των ψυχικών αναγκών. Δηλαδή: α) αυτογνωσία, β) καλλιέργεια προσωπικότητας, γ) ιδιομορφίες της εφηβείας, δ) διαπροσωπικές σχέσεις, ε) η οργάνωση στη ζωή του ανθρώπου και ζ) οικογένεια.

Για την ικανοποίηση των βασικών αναγκών περιλαμβάνεται: Ενδυμασία (ενότητα II), Κατοικία – φυσικό περιβάλλον και η προστασία του (ενότητα III) και Διατροφή (ενότητα IV) – Αγωγή καταναλωτή σε σχέση με τις ενότητες II, III, IV και Λαϊκή παράδοση σε σχέση με τις ικανότητες II και III. Η διάρκεια του σχολικού έτους είναι περίπου 30 εβδομάδες, οι οποίες αναλογούν σε 10 εβδομάδες για κάθε τρίμηνο.

7. Οργάνωση αναλυτικού προγράμματος

Οι σχέσεις ανάμεσα στο περιεχόμενο του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας της Α' τάξης Γυμνασίου και στο περιεχόμενο του ίδιου μαθήματος στη Β' τάξη Γυμνασίου, οδηγούν στην κάθετη οργάνωση της διδακτέας ύλης. Η κάθετη οργάνωση αποτελείται από τρεις επιμέρους κατηγορίες: α) Τη λογική συνέχεια του περιεχομένου, όπου το περιεχόμενο του μαθήματος σε επόμενη τάξη είναι εντελώς νέο, β) την αναδρομική συνέχεια του περιεχομένου, όπου το περιεχόμενο του μαθήματος, σε μια νέα τάξη επαναλαμβάνει ένα μέρος του περιεχομένου του μαθήματος μιας προηγούμενης τάξης και προσφέρει επιπλέον και ένα τμήμα περιεχομένου εντελώς νέο (επανάληψη και συνέχεια) και γ) την απλή επανάληψη του περιεχομένου. Εδώ νοείται ότι το περιεχόμενο του μαθήματος μιας τάξης επαναλαμβάνεται αυτούσιο στην επόμενη τάξη²⁷.

Το μέσο το οποίο υλοποιεί τις προδιαγραφές του αναλυτικού προγράμματος είναι το διδακτικό βιβλίο, το οποίο παίζει πολύ σημαντικό ρόλο μέσα στην σχολική πραγματικότητα. Είναι το μέσο το οποίο πρέπει να βοηθά στην υλοποίηση των σκοπών και των στόχων του αναλυτικού προγράμματος και πρέπει να είναι σύγχρονο και μεθοδευμένο²⁷.

Σημαντικός σταθμός για την εγκαθίδρυση της Οικιακής Οικονομίας ως επιστήμης στην Ελλάδα ήταν η έκδοση του εγχειριδίου Οικιακής Οικονομίας στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου το 1984-85 από τον Ο.Ε.Δ.Β.

8. Νεότερα δεδομένα για τα προγράμματα διδασκαλίας της Οικιακής Οικονομίας στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η ίδρυση και η λειτουργία του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου είχε αντίκτυπο και στην αναβάθμιση της διδασκαλίας του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Ένας από τους πολλούς πρωταρχικούς στόχους της Διοίκησης του νέου Πανεπιστημιακού Ιδρύματος ήταν και η συνεργασία του με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο για την αναθεώρηση και τον εκσυγχρονισμό των αναλυτικών προγραμμάτων Οικιακής Οικονομίας, με την προσαρμογή τους στα νεότερα δεδομένα της Επιστήμης. Το αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής ήταν η ουσιαστική τροποποίηση του όλου αναλυτικού προγράμματος του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας της Α΄ και Β΄ τάξης του Γυμνασίου (τάξεις στις οποίες διδάσκεται σήμερα το εν λόγω μάθημα).

Σύμφωνα με την τροποποίηση αυτή ο σκοπός του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας στις δύο πρώτες τάξεις του Γυμνασίου είναι: «να καταστήσει το εύπλαστο άτομο της προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας, ενεργητικό, αυτοδύναμο και υπεύθυνο, δίνοντάς του κατά το δυνατόν, όλα τα στοιχεία που έχει ανάγκη για την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του»²⁸. Αναλυτικότερα, επιδιώκεται να αναπτύξει το άτομο την ικανότητα: της ορθολογιστικής οργάνωσης και διαχείρισης της προσωπικής του ζωής, της επικοινωνίας με το περιβάλλον του και της αναγκαίας κοινωνικής συμπεριφοράς, της προσαρμογής του σ' ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο σύγχρονο κόσμο, της λειτουργικής διαμόρφωσης του χώρου της κατοικίας του και της επιλογής της ενδυμασίας του και ακόμα, της απόκτησης υγιεινών

διατροφικών συνθηκών, καθώς και κριτηρίων για την ενδεδειγμένη επιλογή των τροφίμων, με τον πλέον υγιεινό και θρεπτικό τρόπο. Τέλος το νέο αναλυτικό πρόγραμμα επιδιώκει να καλλιεργήσει στο άτομο: «το σεβασμό στα παραδοσιακά στοιχεία της πολιτισμικής μας κληρονομιάς και στις ιδιαιτερότητες του λαού μας και στην αισθητική και κοινωνική ευαισθησία προς το περιβάλλον και ακόμα, τη διάθεση να συμβάλει στους γενικότερους σκοπούς του σχολείου, με την εκδήλωση ευρηματικότητας και κριτικής ικανότητας»²⁸.

9. Η διδακτέα ύλη του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας στην Α΄ τάξη Γυμνασίου, σύμφωνα με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα, περιλαμβάνει τις εξής γενικές ενότητες:

- i. Η Οικογένεια και ο Κοινωνικός Περίγυρος,
- ii. Οικονομικά της Οικογένειας,
- iii. Διατροφή του Ανθρώπου,
- iv. Αγωγή Υγείας,
- v. Πρόληψη Ατυχημάτων,
- vi. Κατοικία,
- vii. Ενδυμασία

Στη Β΄ τάξη γυμνασίου η διδακτέα ύλη περιλαμβάνει τις ενότητες:

- i. Οικιακή Οικονομία και Ελληνικός Πολιτισμός,
- ii. Οργάνωση της Οικογενειακής ζωής,
- iii. Οικονομικά της Οικογένειας,
- iv. Συμπεριφορά του καταναλωτή,
- v. Διατροφή και Διαιτολογία,
- vi. Κατοικία,
- vii. Οικολογία και κατοικία,
- viii. Σύγχρονη Οικοτεχνολογία,
- ix. Αγωγή Υγείας,
- x. Πρώτες Βοήθειες,

Βασικά στοιχεία του περιεχομένου του μαθήματος της Α΄ τάξης είναι:

- Σε ό,τι αφορά την Οικογένεια και τον Κοινωνικό της Περίγυρο²⁸: Η έννοια της οικογένειας, με ιστορική αναδρομή και σύντομη ανάλυση του θεσμού. Η έννοια της συγγενείας. Τα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικογένειας (αγροτικής και αστικής). Η εξέλιξη και η σημερινή της μορφή, με ιδιαίτερη αναφορά στα αίτια και στις τάσεις σύγκλισης μεταξύ αγροτικής και αστικής οικογένειας. Η οικογενειακή αγωγή (Σκοποί, ρόλος των γονέων, υποκατάστασή τους, όπου καθίσταται αναγκαία, χαρακτηριστικά της οικογενειακής αγωγής και χαρακτηριστικά διαπροσωπικών σχέσεων). Ο κοινωνικός περίγυρος της οικογένειας (συγγενείς – γείτονες και φίλοι), η κοινωνικότητα (σχολείο, εκκλησία, πολιτιστικοί σύλλογοι κ.ά.) και η ιδιαίτερη σημασία της σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές σχέσεις, τις συλλογικές προσπάθειες και την επικοινωνία των ανθρώπων. Και τέλος, η κοινωνικότητα των νέων (φιλία, σχέσεις με το άλλο φύλο κ.α.).
- Σε ό,τι αφορά τα Οικονομικά της Οικογένειας²⁸: Οικονομία και πρακτική, έννοια και ανάλυση των οικονομικών πόρων. Ο οικονομικός ρόλος της οικογένειας. Ο οικογενειακός προϋπολογισμός (η οικογένεια ως οικονομική μονάδα, οικογενειακό εισόδημα και επενδύσεις).
- Σε ό,τι αφορά τη Διατροφή του Ανθρώπου²⁸: Η τροφή και τα τρόφιμα (ανάλυση των εννοιών, αναγκαιότητα της τροφής). Οι ομάδες των τροφίμων (ομαδοποίηση των τροφίμων, «οδηγός διατροφής», κ.ά.), ομάδα γάλακτος, ομάδα φρούτων και λαχανικών, ομάδα δημητριακών, ομάδα κρέατος, ομάδα λιπών και ελαίων, γλυκίσματα – ροφήματα – ποτά κ.ά. Σχεδιασμός των γευμάτων (αριθμός ημερησίων γευμάτων, γεύματα για την οικογένεια κ.ά.).
- Σε ό,τι αφορά την Αγωγή Υγείας²⁸: Ατομική υγιεινή, Στοματική υγεία, Κάπνισμα – Οινόπνευμα, Φαρμακευτικές ουσίες.

- Σε ό,τι αφορά την Πρόληψη των Ατυχημάτων²⁸: Ατυχήματα στο σπίτι και δημόσιους χώρους, ατυχήματα στο δρόμο και κυκλοφοριακή αγωγή.
- Σε ό,τι αφορά την Κατοικία²⁸: Η σημασία της για τον άνθρωπο, ιστορική εξέλιξη της κατοικίας, η ελληνική παραδοσιακή κατοικία.
- Σε ό,τι αφορά την Ενδυμασία²⁸: Η σημασία της για τον άνθρωπο, ιστορική εξέλιξη της ενδυμασίας, η ελληνική παραδοσιακή ενδυμασία. Οι τύποι της ένδυσης. Οι πρώτες ύλες για την ενδυμασία. Κριτήρια επιλογής και υγιεινή του ενδύματος.

Βασικά στοιχεία του περιεχομένου του μαθήματος της Β' τάξης είναι:

- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Οικιακή Οικονομία και Ελληνικός Πολιτισμός»²⁸: Η Οικιακή Οικονομία στην αρχαία Ελλάδα, στο Βυζάντιο και στα μεταβυζαντινά χρόνια. Η ελληνική τέχνη. Τα ήθη, τα έθιμα και οι παραδόσεις του Ελληνικού λαού. Η σημασία της ελληνικής λαϊκής παράδοσης.
- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Οργάνωση της Οικογενειακής Ζωής»²⁸: Η έννοια της οργάνωσης, η διαχείριση των ανθρωπίνων πόρων. Η έννοια των στόχων στην προσωπική και οικογενειακή ζωή – κατηγορίες και ιεράρχηση των στόχων αυτών. Η λήψη των αποφάσεων (διαδικασία και κίνητρα λήψης αποφάσεων, ανθρωπiniοι τύποι και λήψη αποφάσεων στην οικογενειακή ζωή).
- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Οικονομικά της Οικογένειας»²⁸: Οικονομικοί πόροι και Οικονομία – Ο ρόλος των Οικονομικών πόρων στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Οι οικονομικές μονάδες και ο ρόλος τους (Καταναλωτής – Επιχείρηση – Κράτος). Η ελεύθερη αγορά.

- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Συμπεριφορά του Καταναλωτή»²⁸: Συμπεριφορά του καταναλωτή και οικονομική πραγματικότητα. Οικογενειακό εισόδημα – Προϋπολογισμός. Παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά του καταναλωτή (Τιμάρηθος – Ακαθάριστο Εγχώριο προϊόν – Απασχόληση, Δικαιώματα του Καταναλωτή – Υπηρεσίες προστασίας του Καταναλωτή).
- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Διατροφή και Διαιτολογία»²⁸: Διατροφή και υγεία (σχέση διατροφής και υγείας, καθημερινές συνήθειες διατροφής και υγεία, μεθοδολογία αλλαγής κακών διατροφικών συνηθειών, δείκτες υγείας και νοσηρότητας). Θερμίδες – Πρωτεΐνες – Υδατάνθρακες – Λιπίδια – Βιταμίνες – Άλατα – Νερό και Ηλεκτρολύτες – Φυτικές Ίνες. Διατροφή στον κύκλο της ζωής. Σύνταξη διαιτολογίου. Διαιτολόγιο ασκούμενων νέων και αθλητών. Σύγχρονη τεχνολογία και Τρόφιμα.
- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Κατοικία»²⁸: Τύποι και μορφές κατοικίας. Λειτουργικότητα και αισθητική των χώρων της κατοικίας. Εξοπλισμός και υγιεινή της κατοικίας.
- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Οικολογία και Κατοικία»²⁸: Βασικές έννοιες όπως, Περιβάλλον, Οικολογία, Οικολογική συνείδηση, Αλλοίωση του περιβάλλοντος. Φυσικοί πόροι και ενεργειακή κατάσταση – Ήπιες μορφές ενέργειας και προστασία του περιβάλλοντος. Οικολογική κρίση (έννοια, ρύπανση της ατμόσφαιρας και του νερού, απορρίμματα, ηχορύπανση, επιβάρυνση του περιβάλλοντος). Η Κατοικία στο αστικό και αγροτικό περιβάλλον. Κατοικία – Ρύπανση – Αντιρύπανση. Οικολογικός Σχεδιασμός.
- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Σύγχρονη Οικοτεχνολογία»²⁸: Οικοτεχνολογία και εξέλιξη (έννοια της Οικοτεχνολογίας – ιστορική αναδρομή και εξέλιξη της Οικοτεχνολογίας – Οικολογικά υλικά). Εφαρμογές της σύγχρονης Οικοτεχνολογίας στην καθημερινότητα της ελληνικής οικογένειας. Επιπτώσεις της σύγχρονης Οικοτεχνολογίας (θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στην σύγχρονη οικογένεια). Ανακύκληση (Τεχνικές ανακύκλησης,

Ευαισθητοποίηση ατόμων και φορέων για ανακύκληση, οφελιμότητα της ανακύκλησης).

- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Αγωγή Υγείας»²⁸: Περιβάλλον και Υγεία. Μεταδιδόμενα νοσήματα. Συχνότητα παθήσεων και αίτια. Πρόληψη και συνθήκες διαβίωσης – Περιοδικές εξετάσεις υγείας – Εμβολιασμοί. Σεξουαλική συμπεριφορά και υγεία.
- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Πρώτες Βοήθειες»²⁸: Γενικές γνώσεις για τα φάρμακα. Φαρμακείο στο σπίτι, στο σχολείο, στο αυτοκίνητο. Φάρμακα και εθισμός. Πρώτες βοήθειες για ατυχήματα στο σπίτι, στο σχολείο, στην εργασία, στις διακοπές. Αναγκαίες ενέργειες σε επείγουσες καταστάσεις. Γενικές οδηγίες για έκτακτες ανάγκες (σεισμός, πυρκαγιά, πλημμύρες).
- Σε ό,τι αφορά την ενότητα «Προετοιμασία για το Μέλλον»²⁸: Προϋποθέσεις για τη δημιουργία οικογένειας. Στοιχεία Οικογενειακού Δικαίου. Ισότητα των δύο φύλλων. Η οικογένεια απέναντι στην εργασία. Οικογενειακός προγραμματισμός.

10. Η δομή του αναλυτικού προγράμματος

Η σύνταξη του αναλυτικού προγράμματος, ανεξάρτητα από τη μορφή που θα έχει, είναι δυσκολότατο πρόβλημα. Ο Van Doren παρατηρεί ότι μολονότι που το σχολείο δεν έχει νόημα χωρίς το αναλυτικό πρόγραμμα, για όλα τα εκπαιδευτικά προβλήματα βρίσκεται η λύση όταν έχει λυθεί το πρόβλημα του αναλυτικού προγράμματος²².

Εκτός από τις διάφορες θεωρίες²³ και απόψεις από τις οποίες οι συντάκτες μπορούν να επιλέξουν για τη σύνταξη του αναλυτικού προγράμματος και τη φιλοσοφία του, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες οι οποίοι θα επηρεάσουν σημαντικά τη σύνταξη του προγράμματος. Αυτοί μπορεί να είναι η παράδοση, η θρησκεία, η ιστορία της χώρας, το πολιτικό καθεστώς, η οικονομική και τεχνολογική της ανάπτυξη και οι σχετικές της ανάγκες, δηλαδή ηλικία και φυσική τους κατάσταση.

Για την υλοποίηση του συνδυασμού των περιεχομένων του αναλυτικού προγράμματος και των διανοητικών σκοπών, οι Parker και Rubin²⁴ παραθέτουν τις ακόλουθες προτάσεις:

1. Τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος και το περιεχόμενό τους πρέπει να αναπτύσσονται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να περιέχουν τα ουσιώδη στοιχεία για να καταλήξουν σε ποιοτική εκπαίδευση.
2. Η διδακτέα ύλη, από τα Νηπιαγωγεία μέχρι τα Πανεπιστήμια, πρέπει να οργανώνεται κατά τέτοιο τρόπο που να επιδέχεται την απόρριψη ελαχίστων προτάσεων της και επομένως το περιεχόμενο το οποίο προσφέρει ποικιλία ευκαιριών να μπορεί να υλοποιείται.
3. Πρέπει να επινοείται η μεθοδολογία για τη διδασκαλία της ύλης, της οποίας οι ρίζες πρέπει να βρίσκονται στην ευαισθησία του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι μαθαίνουν.
4. Πρέπει να υπάρχουν περιθώρια για το μεγάλο φάσμα των ατομικών διαφορών, ανάλογα με το μαθητικό πληθυσμό, τόσο στην ικανότητα όσο και στον τρόπο μάθησης.

Από το νέο αναλυτικό πρόγραμμα του Γυμνασίου σύμφωνα με την άποψη του προέδρου του τμήματος της Οικιακής Οικονομίας λείπουν οι πρακτικές γνώσεις, οι αναγκαίες για τις προηγούμενες δεκαετίες (πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες), που τώρα είναι δυνατόν να προσφέρονται στο νεαρό άτομο μέσα στο οικογενειακό του περιβάλλον, δυνατόν όμως να προσφέρονται και μέσα από τα προγράμματα λαϊκής επιμόρφωσης, τα οποία αποτελούν σύγχρονο θεσμό της Γενικής Γραμματείας Λαϊκής Επιμόρφωσης. Τη θέση των γνώσεων αυτών έχουν καταλάβει θέματα της σημερινής εποχής, που ευαισθητοποιούν τον πολίτη, όπως είναι: ο κοινωνικός περίγυρος της οικογένειας (επικοινωνία, διαπροσωπικές σχέσεις), τα οικονομικά της οικογένειας, η θέση της οικογένειας και του ατόμου απέναντι στο περιβάλλον, οι θετικές και αρνητικές επιδράσεις της σύγχρονης οικοτεχνολογίας, κ.ά²⁸. Με βάση το νέο αναλυτικό πρόγραμμα εισάγεται στο Γυμνάσιο το νέο πολλαπλό βιβλίο Οικιακής Οικονομίας και ήδη προχώρησε η συγγραφή του (του μαθητή, του καθηγητή, και τετράδιο εργασιών)

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

1^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ : Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΓΥΡΟΣ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Να δώσει στους μαθητές και τις μαθήτριες την ευκαιρία να κατανοήσουν το θεσμό της οικογένειας και τη σημασία του για τη δημοκρατία, την κοινωνία και το κράτος. Να γνωρίσουν επίσης τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικογένειας, αγροτικής και αστικής, άλλοτε και τώρα. Να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες το ρόλο της οικογενειακής ανατροφής και διαπαιδαγώγησης και ακόμα να αναπτύξουν κοινωνικότητα, ικανότητα για συνεργασία και συλλογική προσπάθεια και να προβληματιστούν σχετικά με τη θέση τους στην οικογένεια και στον κοινωνικό τους περίγυρο.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Η Οικογένεια α. Έννοια της οικογένειας β. Ιστορική αναδρομή και σύντομη ανάλυση του θεσμού. γ. Η συγγένεια.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες επιβάλλεται να κατανοήσουν την πολλαπλή σημασία του θεσμού της οικογένειας για μια υγιή κοινωνία και μια ευνομούμενη πολιτεία, μέσα από μια σύντομη ιστορική αναδρομή και ανάλυση του θεσμού. Να γνωρίσουν επίσης, το θεσμό της συγγένειας και τη σημασία του για τον άνθρωπο. Έμμεσα, από το κεφάλαιο αυτό παρέχονται στους μαθητές τα στοιχεία και οι συνθήκες ομαλής, αρμονικής ζωής στην οικογένεια. Μέσα από το κεφάλαιο αυτό πρέπει να προκύπτει η ανάγκη για υπευθυνότητα των μαθητών ως ατόμων, στα πλαίσια του οικογενειακού και συγγενικού τους περιβάλλοντος.	Ομάδες εργασίας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες χωρίζονται σε ομάδες και παρουσιάζουν τις υπευθυνότητες αλλά και υποχρεώσεις των μελών της οικογένειας. Παρουσιάζονται εικόνες, video, ή διαφάνειες σχετικά με την ιστορική εξέλιξη της οικογένειας.
2. Η Ελληνική Οικογένεια α. Χαρακτηριστικά της Ελληνικής Οικογένειας. β. Αγροτική και Αστική Οικογένεια. γ. Εξέλιξη και σημερινή τους μορφή.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν τη φυσιογνωμία της ελληνικής οικογένειας, τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά της, στην παραδοσιακή της και στη σύγχρονή της μορφή, ως	Χωρίζονται τα παιδιά σε ομάδες και παρουσιάζουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της αγροτικής και αστικής οικογένειας.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
δ. Τάσεις σύγκλισης μεταξύ τους. ε. Αίτια της σύγκλισης.	αγροτική οικογένεια της υπαίθρου χώρας και ως αστική οικογένεια των μικρών και μεγάλων αστικών κέντρων. Να παρουσιαστούν στους μαθητές οι αιτίες σύγκλισης μεταξύ αγροτικής και αστικής οικογένειας (Μ.Μ.Ε., εξάπλωση της σύγχρονης τεχνολογίας, μείωση των αποστάσεων, κ.ά.) Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές την αλλοίωση της παραδοσιακής ζωής στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στον αγροτικό χώρο.	
3. Οικογενειακή αγωγή α. Σκοποί της οικογενειακής αγωγής. β. Ο ρόλος των γονέων. γ. Η υποκατάσταση των γονέων. δ. Χαρακτηριστικά της οικογενειακής αγωγής. ε. Διαπροσωπικές σχέσεις οικογενειακής αγωγής.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να κατανοήσουν ότι οι κύριοι στόχοι της οικογενειακής αγωγής συνδέονται με την κοινωνικοποίηση και ότι για την υλοποίηση των στόχων αυτών πρωτεύοντα ρόλο παίζουν οι γονείς. Γι' αυτό, οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να γνωρίσουν τη σημασία του ρόλου αυτού, αλλά και την αναγκαιότητα, πολλές φορές, υποκατάστασης του ρόλου των γονέων (π.χ. αναδοχή, ιδρύματα). Τέλος, πρέπει να μάθουν για τα χαρακτηριστικά της οικογενειακής αγωγής, μέσα από τη διαφοροποίησή τους από εκείνα της σχολικής αγωγής.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες καταγράφουν τις προσωπικές τους εμπειρίες, τι έχουν μάθει από τους γονείς και άλλα συγγενικά πρόσωπα ή από ιδρύματα, όπως παιδικούς σταθμούς, σχολείο, κ.λ.π. Παρουσιάζονται διαφάνειες, φωτογραφίες, αφίσες με παιδιά που ζουν σε ιδρύματα. Συνιστάται επίσκεψη σε παιδικό σταθμό, ορφανοτροφείο κ.λ.π. Θα πρέπει να δοθεί προσοχή, ώστε η υποκατάσταση των γονέων (μερική, όπως συγγενείς, παιδικοί σταθμοί ή ολική, όπως ιδρύματα κ.ά.) να παρουσιάζεται ως αναγκαία υποκατάσταση της «οικογενειακότητας» και να μη διαφοροποιείται ως σημαντικά «υποδεέστερη» της οικογενειακής αγωγής. Με παραδείγματα από τους μαθητές και τις μαθήτριες, εντοπίζονται οι

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
		δυσκολίες για την επίλυση προβλημάτων, που η συλλογικότητα συμβάλλει στην επίλυσή τους.
4. Ο Κοινωνικός Περιγύρος α. Συγγενείς – γείτονες και φίλοι. β. Κοινότητα (Σχολείο, Εκκλησία, Πολιτιστικοί Σύλλογοι, κ.ά.) : έννοια και σημασία της. γ. Κοινωνικές σχέσεις και συλλογικές προσπάθειες. δ. Επικοινωνία και προβλήματα.	Να γνωρίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες την αξία του κοινωνικού τους περιγύρου (τόσο του στενού και άμεσου όσο και του ευρύτερου). Ακόμα, να κατανοήσουν την έννοια της «κοινωνικότητας», δηλαδή ότι ο άνθρωπος από τη φύση του αποτελεί κοινωνική ύπαρξη. Να γνωρίσουν τις κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων μέσα και έξω από την οικογένεια, όπως ήταν άλλοτε – παραδοσιακή ζωή – και όπως είναι σήμερα. Να κατανοήσουν επίσης οι μαθητές και οι μαθήτριες την έννοια της συλλογικότητας και την έννοια και αναγκαιότητα της συνεργασίας. Να μάθουν τέλος, ποιες είναι οι συλλογικές προσπάθειες στην οικογένεια, αλλά και στην κοινότητα και ποια η σημασία και η προσφορά τους στο άτομο, την οικογένεια, την κοινότητα.	Χωρίζονται οι μαθητές και οι μαθήτριες σε ομάδες. Παρουσιάζουν τις ανθρώπινες σχέσεις της οικογένειας της προηγούμενης γενιάς και τη σημερινή οικογένεια. Καταγράφουν τις υπάρχουσες συνεργασίες μέσα στην οικογένεια στην τάξη.
5. Επικοινωνία και προβλήματα α. Η έννοια και η διαδικασία της επικοινωνίας. β. Η επικοινωνία και ο ρόλος της στις ανθρώπινες σχέσεις. γ. Τρόποι επικοινωνίας. δ. Αντιμετώπιση ειδικών κοινωνικών προβλημάτων.	Να καταλάβουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τη διαδικασία της επικοινωνίας και το ρόλο της στις ανθρώπινες σχέσεις. Να κατανοήσουν τους διάφορους τρόπους με τους οποίους επικοινωνούν οι άνθρωποι.	Περιγραφή ρόλων. Ανταλλαγή ρόλων από τους μαθητές και τις μαθήτριες.
6. Μορφές διαπροσωπικών	Να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες	Μικροέρευνες από τους μαθητές και τις μαθήτριες

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
σχέσεων Διαπροσωπικές σχέσεις: - στην οικογένεια - στο σχολείο - στην κοινότητα.	τις μορφές διαπροσωπικών σχέσεων, τη σύνδεση μεταξύ τους και τη σημασία της συμπεριφοράς στις διαπροσωπικές σχέσεις. Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία των διαπροσωπικών σχέσεων στην οικογένεια, στο σχολείο και στην κοινότητα.	για καταγραφή τάσεων.
7. Η κοινωνικότητα των νέων α. Η καλλιέργεια του χαρακτήρα των νεαρών ατόμων. β. Η σπουδαιότητα της συμπεριφοράς και του αλληλοσεβασμού στις διαπροσωπικές σχέσεις. γ. Η ανάπτυξη της φιλίας και τα χαρακτηριστικά ενός φίλου. δ. Οι σχέσεις των νέων με το άλλο φύλο.	Να αντιληφθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες τα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι της ηλικίας τους και να διαμορφώσουν την προσωπικότητά τους. Να κατανοήσουν το ρόλο της συμπεριφοράς και του αλληλοσεβασμού στις διαπροσωπικές σχέσεις. Να κατανοήσουν τη σημασία της επικοινωνίας στη διατήρηση της φιλίας και να αναπτύξουν την ικανότητα να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά ενός φίλου. Να καταλάβουν την έννοια της κοινωνικότητας και να αναπτύξουν την ικανότητα για δημιουργία και διατήρηση σχέσεων με το αντίθετο φύλο.	Να χωρισθούν σε ομάδες και να ερευνήσουν χαρακτήρες και συμπεριφορές. Να καταγράψουν τα χαρακτηριστικά φίλου.
8. Μέσα μαζικής ενημέρωσης α. Τύποι ενημέρωσης και η επίδρασή τους στην οικογένεια. β. Η επίδραση της διαφήμισης στην οικογενειακή ζωή.	Να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τη θετική και αρνητική επίδραση των ΜΜΕ στο οικογενειακό περιβάλλον. Να καταλάβουν ότι η διαφήμιση είναι μορφή επικοινωνίας. Να κατανοήσουν τα προβλήματα που μπορεί να δημιουργήσει η διαφήμιση στις ανθρώπινες σχέσεις και πόσο τις επηρεάζει.	Να γίνει καταγραφή ωφέλιμων μηνυμάτων. Να χωρισθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες σε ομάδες και να δημιουργήσουν διαφημιστικά σποτ.

2^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Να αντιληφθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες τη σημασία των οικονομικών πόρων και τον οικονομικό ρόλο της οικογένειας.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Οικονομικοί πόροι α. Οικονομία και πρακτική. β. Ανάλυση των οικονομικών πόρων.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να μάθουν την άμεση σχέση που έχουν τα οικονομικά με την καθημερινή πρακτική και την καθημερινή συμπεριφορά του νοικοκυριού (ανάλυση του όρου). Πρέπει, επίσης, να γίνει παρουσίαση των οικονομικών πόρων, δηλαδή παραγωγικών συντελεστών όπως κεφάλαιο, εργασία, φύση, πρώτες ύλες και επιχειρηματική δραστηριότητα.	Παρουσιάζονται παραδείγματα, πίνακες, μελέτες. Γίνεται ανάλυση των οικονομικών πόρων. Οι μαθητές και οι μαθήτριες χωρίζονται σε ομάδες και κάνουν ανάλυση των οικονομικών πόρων.
2. Ο οικονομικός ρόλος της Οικογένειας Η Οικογένεια ως οικονομική μονάδα (Παραγωγή – Κατανάλωση).	Να μάθουν οι μαθητές και οι μαθήτριες ποιος είναι ο ρόλος της οικογένειας ως οικονομικής μονάδας σε μια κοινωνία κάνοντας ιστορική αναδρομή. Να επισημανθεί ότι η οικογένεια αγοράζει αγαθά και υπηρεσίες, καθώς και προσφέρει εργασία με σκοπό την απόκτηση εισοδήματος για την ικανοποίηση των αναγκών της.	Παρουσιάζονται στατιστικοί πίνακες νοικοκυριού. Να ενημερωθούν για τον οικονομικό ρόλο της οικογένειας. Χωρίζονται οι μαθητές και οι μαθήτριες σε ομάδες και παρουσιάζουν την οικογένεια ως παραγωγό και ως καταναλωτή. Καταγράφονται υπηρεσίες που προσφέρονται την οικογένεια από τα μέλη της και πώς μεταφράζονται σε χρήμα. Παραδείγματα (αγροτική – αστική οικογένεια).
3. Οικογενειακός προϋπολογισμός α. Οικογενειακό εισόδημα. β. Αποταμίευση. γ. Επενδύσεις.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να κατανοήσουν τι είναι διαθέσιμο οικογενειακό εισόδημα. Να συζητηθεί ότι το διαθέσιμο εισόδημα δε μπορεί να διατεθεί είτε για	Να γίνει συσχετισμός αποταμίευσης και ανάπτυξης με παραδείγματα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες να καταγράψουν τις προσωπικές τους προσπάθειες για

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	κατανάλωση είτε για αποταμίευση είτε για επένδυση. Να μάθουν τα οφέλη που απολαμβάνει η οικογένεια, αλλά και συνολικά όλη η οικονομία, από την αποταμίευση και την επένδυση.	αποταμίευση και επένδυση.

3^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιβίωση, την ανάπτυξη, την υγεία και την απόδοση στην εργασία είναι η υγιεινή διατροφή. Στην ενότητα αυτή θα μάθουν για ποιους λόγους τρέφεται ο άνθρωπος και θα αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις σχετικά με τα τρόφιμα, την ομαδοποίησή τους και τις σωστές επιλογές τροφίμων για την καθημερινή τους διατροφή.

Με αυτό τον τρόπο οι μαθητές και οι μαθήτριες θα εμπλουτίσουν τις γνώσεις και το λεξιλόγιό τους για τη διατροφή, θα αναπτύξουν αναλυτική και κριτική σκέψη και ικανότητα, παρατηρητικότητα, υπευθυνότητα, αυτοέλεγχο και πνεύμα συνεργασίας.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Τροφή και Τρόφιμα α. Τροφή – τρόφιμα : Ορισμός. β. Η αναγκαιότητα της τροφής. γ. Επιθυμία, θέληση και λήψη αποφάσεων για σωστές συνήθειες διατροφής.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ερευνούν τι, πόσο, πότε και πως τρώνε οι ίδιοι και οι άλλοι. Με τον τρόπο αυτό εξοικειώνονται όχι μόνο με τα τρόφιμα, αλλά και με τη μεθοδολογία της έρευνας. Συνειδητοποιούν πως η διατροφή των ανθρώπων και των λαών συμβάλλει στην ευημερία της ανθρωπότητας. Παροτρύνονται να περιορίζουν τις επιθυμίες τους για επιβλαβή τρόφιμα και να παίρνουν σωστές αποφάσεις για τη διασφάλιση της υγείας τους.	Ενδείκνυται να παρουσιάζονται τρόφιμα ή ομοιώματά τους. Επίσκεψη σε λαϊκή αγορά, εργοστάσιο, συνεταιρισμό τροφίμων κ.λ.π.
2. Ομάδες Τροφίμων	Οι μαθητές και οι	Ασκούνται με ειδικά

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
α. Ομαδοποίηση τροφίμων «Οδηγός Διατροφής» - Ομάδα γάλακτος - Ομάδα φρούτων και χορταρικών - Ομάδα δημητριακών - Ομάδα κρέατος - Ομάδα λιπών και ελαίων β. Ομάδες τροφίμων - Ισοδυναμία τροφίμων - Ισοδύναμο.	μαθήτριες με τις προσωπικές τους εμπειρίες, αλλά και τις νέες γνώσεις που περιέχονται στο κεφάλαιο αυτό, μαθαίνουν να αυτενεργούν και να συνδέουν τη σωματική και ψυχική τους κατάσταση με τις διατροφικές τους επιλογές. Μαθαίνουν να εφαρμόζουν ισορροπημένη καθημερινή διατροφή με την ποικιλία και αλληλοσυμπλήρωση τροφίμων διαφορετικών ομάδων, κατά το αρχαιοελληνικό πρότυπο «παν μέτρον άριστον».	λογισμικά πακέτα. Συνιστώνται οι ερωτήσεις κρίσης και η χρήση εποπτικών μέσων. Παρουσίαση τροφίμων και ομοιωμάτων τους. Οι μαθητές και οι μαθήτριες χωρίζονται σε τόσες ομάδες όσες και οι ομάδες τροφίμων και προετοιμάζονται για αντιπαράθεση σχετικά με τα μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα των ομάδων τροφίμων.
3. Ομάδα Γάλακτος α. Γάλα : ορισμοί - Σύσταση του γάλακτος - Μορφές και προδιαγραφές του γάλακτος στην αγορά - Προϊόντα γάλακτος και θρεπτική αξία - Ισοδυναμία και αντικαταστάσεις του γάλακτος με άλλα τρόφιμα της ίδιας ομάδας - Ανάγκες κατά ηλικία και κατάσταση β. Τρόπος διατήρησης και συντήρησης του γάλακτος και των προϊόντων του. γ. Ειδικές οδηγίες για τον καταναλωτή. δ. Απλές παρασκευές με τρόφιμα αυτής της ομάδας.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν απαραίτητες ειδικές γνώσεις για το γάλα και τα προϊόντα του. Συγκρίνουν, κατατάσσουν και επιλέγουν τα πλέον ωφέλιμα από αυτά. Συνεργάζονται, εξοικειώνονται με την τεχνολογία και τα επαγγέλματα που έχουν σχέση με αυτή την ομάδα. Αναπτύσσουν δημιουργική και κριτική σκέψη και μαθαίνουν να παίρνουν πρωτοβουλίες.	Παραδείγματα δημιουργικής εργασίας: ο κάθε μαθητής/ μαθήτρια να καταγράψει τι γράφουν οι συσκευασίες των τροφίμων γάλακτος, να συγκρίνει και να παρουσιάσει στην τάξη εικόνες, διαφάνειες και τρόφιμα. Συμμετοχή σε προγράμματα αγωγής Υγείας. Η ομάδα παιδιών που εκπροσωπεί τα γαλακτερά καταγράφει τα πλεονεκτήματα αυτών τροφίμων και οι άλλες ομάδες τα τυχόν μειονεκτήματα.
4. Φρούτα και χορταρικά α. Καταγραφή και αναγνώριση όσο το δυνατό περισσότερων φρούτων και χορταρικών. β. Ειδικές γνώσεις για τα φρούτα και τα χορταρικά.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν ειδικές γνώσεις για τα φρούτα και τα χορταρικά, οι οποίες θα τους βοηθήσουν να βελτιώσουν τις προσωπικές και οικογενειακές διατροφικές	Οι μαθητές και οι μαθήτριες κάνουν πρακτική άσκηση για σωστές επιλογές. Συνιστάται η χρήση εποπτικών μέσων. Επίδειξη αυτούσιων τροφίμων για καταστροφή

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
τη θρεπτική τους αξία και τη χρησιμότητά τους. γ. Ισοδυναμία φρούτων και χορταρικών. Δυνατότητα αντικαταστάσεων. δ. Ειδικές οδηγίες για τον καταναλωτή (αγορά, προετοιμασία, διατήρηση, συντήρηση, παρασκευή). ε. Ημερήσια κατανάλωση φρούτων και χορταρικών και ευεργετικές συνέπειες στον ανθρώπινο οργανισμό.	τους επιλογές. Μαθαίνουν για τα επαγγέλματα που έχουν σχέση με την παραγωγή, τεχνολογία και βιομηχανία αυτών των τροφίμων και συνειδητοποιούν την κοινωνική αξία και ισοτιμία της πνευματικής ή διαχειριστικής και χειρωνακτικής εργασίας.	της βιταμίνης C στην πορτοκαλάδα. Επίδειξη για τη δράση των ενζύμων στο μήλο ή στην αγκινάρα. Η ομάδα των παιδιών «φρούτα και χορταρικά» καταγράφει και παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα, οι άλλες ομάδες προσπαθούν να εντοπίσουν μειονεκτήματα.
5. Δημητριακά – Ψωμί α. Η σπουδαιότητα της ομάδας αυτής για τη διατροφή του ανθρώπου και η θρεπτική της αξία. β. Καταγραφή των δημητριακών και παραγωγή ψωμιού. γ. Ισοδυναμία τροφίμων αυτής της ομάδας και απαιτούμενες ποσότητες κατά ηλικία, κατάσταση και δραστηριότητα. δ. Ειδικές οδηγίες για τον καταναλωτή (προμήθεια, παρασκευή, διατήρηση και συντήρηση). ε. Φυτικές ίνες και υγεία.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν ειδικές γνώσεις για τα τρόφιμα της ομάδας αυτής. Ομαδοποιούν, συγκρίνουν, επιλέγουν για διαφορετικούς λόγους (αποφλοιωμένα, μη αποφλοιωμένα, αμυλούχα, ζαχαρούχα, κ.ά.). Επίσης, εξοικειώνονται με τις οργανοληπτικές ιδιότητες των διαφόρων προϊόντων της ομάδας (π.χ. άμυλα για κρέμες, άλευρα για διαφόρους τύπους παρασκευασμάτων κ. ά.).	Οι μαθητές και οι μαθήτριες συνεργάζονται, δημιουργούν, συνδέουν την παλαιά με τη νέα τεχνολογία που αφορά την ομάδα αυτή. Επισημαίνουν τα διάφορα επαγγέλματα που έχουν σχέση με την ομάδα τροφίμων και τα αξιολογούν. Δίνονται παραδείγματα για δημιουργικές εργασίες. Συνιστάται η χρήση εποπτικών μέσων. Η ομάδα μαθητών «δημητριακά» παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα και οι άλλοι μαθητές/ τριες προσπαθούν να εντοπίσουν μειονεκτήματα. Επισκέψεις σε μύλο, φούρνο, αν είναι δυνατό.
6. Κρέας – ψάρια – Όσπρια α. Τα τρόφιμα που ανήκουν στην ομάδα αυτή και ισοδυναμίες. β. Θρεπτική αξία των τροφίμων αυτών. Ποσότητες που απαιτούνται κατά ηλικία	Οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν ειδικές επιστημονικές γνώσεις, ερευνούν, ομαδοποιούν, συγκρίνουν, περιγράφουν, μαθαίνουν να κάνουν σωστές επιλογές. Ενημερώνονται για την τεχνολογία του	Οι μαθητές και οι μαθήτριες συνηθίζουν να ελέγχουν τις επιθυμίες τους και να παίρνουν σωστές αποφάσεις για τη δική τους υγεία και των άλλων. Ενημερώνονται και ασκούνται στη σωστή

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
και κατάσταση. γ. Ειδικές γνώσεις για τα μέρη του κρέατος, τη διατήρηση και τη συντήρησή του. δ. Υπερκατανάλωση κρέατος και συνέπειες στην υγεία. ε. Αλλαντικά – πουλερικά και υγεία. στ. Ψάρια – θαλασσινά και υγεία. Επιλογή ψαριών. Διατήρηση – συντήρηση – παρασκευή. ζ. Τα αυγά (θρεπτικά αξία, διατήρηση, συντήρηση). η. Όσπρια (θρεπτική αξία, ωφελιμότητα στην υγεία του ανθρώπου). Ξηροί καρποί. Οδηγίες για τον καταναλωτή.	κρέατος και των ψαριών, οσπρίων, πουλερικών, αυγών και ξηρών καρπών. Κατατοπίζονται για τα σχετικά με αυτή την ομάδα επαγγέλματα. Ενημερώνονται για την Ελληνική παραδοσιακή διατροφή, όσον αφορά αυτή την ομάδα.	χρήση των τροφίμων και άλλων αγαθών. Αναπτύσσουν επίσης, δημιουργική και κριτική σκέψη. Συνιστάται η χρήση εποπτικών μέσων. Οι μαθητές και οι μαθήτριες της ομάδας «κρέας» παρουσιάζουν τα πλεονεκτήματα των τροφίμων αυτής της ομάδας. Οι υπόλοιποι μαθητές/ μαθήτριες παρουσιάζουν τα μειονεκτήματα.
7. Λίπη και Έλαια α. Τρόφιμα που ανήκουν σ' αυτή την ομάδα – Ισοδυναμία. β. Θρεπτική αξία και επίδραση των τροφίμων αυτών στην υγεία του ανθρώπου. γ. Απαιτούμενες ποσότητες. Κατανάλωση και παχυσαρκία. Οδηγίες για τον καταναλωτή. δ. Παραγωγή, αποθήκευση.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ενημερώνονται και αποκτούν νέες γνώσεις. Εφαρμόζουν τις γνώσεις αυτές για τη σωστή διατροφή τους. Αξιολογούν μηνύματα που προέρχονται από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης, όσον αφορά τη σχέση αυτών των τροφίμων με την υγεία. Ασκοούνται στην απόκτηση σωστών διατροφικών συνθηθειών. Αξιολογούν τα επαγγέλματα που έχουν σχέση με την ομάδα αυτή.	Συνιστάται η χρήση εποπτικών μέσων. Τα παιδιά της ομάδας αυτής παρουσιάζουν τα πλεονεκτήματα των τροφίμων που ανήκουν εδώ. Οι υπόλοιποι μαθητές/ μαθήτριες παρουσιάζουν τα μειονεκτήματα. Επίσκεψη σε ελαιοτριβείο, αν είναι δυνατό. Να γίνει πειραματισμός για το «τάγγισμα» του λαδιού.
8. Γλυκίσματα, ροφήματα, ποτά κ.ά. α. Τρόφιμα που ανήκουν στην ομάδα αυτή. β. Θρεπτική αξία. Συνέπειες στην υγεία. γ. Γλυκίσματα και υγεία. Επίδραση των σακχάρων στα δόντια.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ερευνούν και να καταγράφουν, συλλέγουν υλικό, και το παρουσιάζουν στην τάξη. Συνδέουν τις επιβλαβείς ουσίες με τον τρόπο ζωής και την υγεία. Αναλαμβάνουν	Συνιστάται η χρήση εποπτικών μέσων. Επίσκεψη σε εργοστάσιο αναψυκτικών ή εργαστήριο ζαχαροπλαστικής, αν είναι δυνατό. Παρασκευή υγιεινών αναψυκτικών και γλυκών.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
δ. Ροφήματα, παραδοσιακά ελληνικά ροφήματα, αναψυκτικά, καφές, τσάι και υγεία. ε. Οινοπνευματώδη, ποτά – αλκοολισμός. στ. Κατανάλωση αλαπού και υγεία. ζ. Μπαχαρικά και υγεία.	πρωτοβουλίες και ασκούνται στη λήψη σωστών και υπεύθυνων αποφάσεων.	
9. Σχεδιασμός γευμάτων α. Αριθμός ημερησίων γευμάτων. Ποικιλία τροφίμων από γεύμα σε γεύμα και από μέρα σε μέρα. Πλήρη γεύματα, κύρια γεύματα, πρωινό γεύμα και υγεία, ελαφρύ γεύμα. β. Σωστή επιλογή τροφίμων για γρήγορη κατανάλωση. Προετοιμασία και παρασκευή δεκατιανού. γ. Γεύματα για την οικογένεια.	Οι γνώσεις που απέκτησαν οι μαθητές και οι μαθήτριες στα προηγούμενα μαθήματα εφαρμόζονται στο μάθημα αυτό. Γίνεται εμπέδωση των γνώσεων, μαθαίνουν να εφαρμόζουν τη θεωρία. Συνεργάζονται και παρουσιάζουν έργο. Χρησιμοποιούν τη λογική για τα αναγκαία συμπεράσματα και διαμορφώνουν τη διατροφή τους. Αναλαμβάνουν υπευθυνότητες, μαθαίνουν να συμβάλλουν στις οικογενειακές δραστηριότητες και να μεταφέρουν γνώσεις από το σχολείο στην οικογένεια. Αναπτύσσουν δημιουργική και κριτική σκέψη και ασκούνται στη χρήση της ειδικής τεχνολογίας.	Συνιστάται η χρήση εποπτικών μέσων. Καλό θα είναι να γίνονται εφαρμογές ανάλογα με την περίπτωση. Επίσης συνιστώνται επισκέψεις σε μέρη μαζικής διατροφής. Ασκούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες στην παρασκευή και παρουσίαση στην τάξη πρωινού και δεκατιανού γεύματος.

4^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Οι μαθητές και οι μαθήτριες με τις γνώσεις που θα αποκτήσουν θα γνωρίσουν καλύτερα τον εαυτό τους και θα προσπαθήσουν να τον βελτιώσουν με την ανάλογη φροντίδα και καθαριότητα. Θα αποκτήσουν καθημερινές συνήθειες που θα συμβάλλουν στην υγεία τους και στην προφύλαξή τους από κινδύνους, όπως κάπνισμα, αλκοολισμό, ναρκωτικά, καταχρήσεις φαρμάκων και άλλα. Θα αναπτύξουν αυτοπεποίθηση και αυτοέλεγχο με σκοπό τη σωστή λήψη αποφάσεων.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Ατομική Υγιεινή α. Καθημερινή καθαριότητα και περιποίηση του σώματος. β. Καθαριότητα και φροντίδα των μαλλιών. γ. Καθημερινή καθαριότητα, φροντίδα και υγιεινή των ενδυμάτων. δ. Τα καλλυντικά και οι επιδράσεις τους. ε. Σωστή στάση του σώματος κατά τη διάρκεια της μελέτης. στ. Υγιεινός ύπνος. Εργασία και ξεκούραση. Ένταση και τρόποι εκτόνωσης.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα μάθουν για τη σπουδαιότητα της γενικής καθαριότητας, την καθαριότητα και φροντίδα του σώματός τους και της ενδυμασίας τους. Θα ενημερωθούν για τις ενδεχόμενες επιδράσεις των καλλυντικών στην υγεία τους. Θα μάθουν πόσο σημαντικό είναι να εργάζονται, να κοιμούνται και να αναπαύονται κάτω από κατάλληλες και υγιεινές συνθήκες. Με τον τρόπο αυτό θα αποκτήσουν υγιεινές συνήθειες. Επίσης, οι μαθητές και οι μαθήτριες παροτρύνονται να καταπολεμούν την καθημερινή ένταση με υγιείς και ωφέλιμους τρόπους: ξεκούραση, ευχάριστη απασχόληση, εκτόνωση και όχι διάφορες μορφές βίαιης αντίδρασης.	Συνιστάται η χρήση εποπτικών μέσων, όπως πίνακες, εικόνες, διαφάνειες. Να γίνουν μικροέρευνες στην τάξη, για να καταγραφούν οι υπάρχουσες συνήθειες των μαθητών/ μαθητριών και να βγουν τα ανάλογα συμπεράσματα.
2. Στοματική υγεία α. Πιθανές παθήσεις στοματικής κοιλότητας. Αίτια και πρόληψη. β. Καθημερινή φροντίδα και καθαριότητα του στόματος και των δοντιών. Επισκέψεις στον οδοντίατρο.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα συνειδητοποιήσουν πως η στοματική υγεία συντελεί στη γενική υγεία του ανθρώπινου οργανισμού, θα ενημερωθούν για τις παθήσεις του στόματος και των δοντιών, την πρόληψή τους και την απόκτηση υγιεινών συνηθειών. Με αυτενέργεια, εξάσκηση, συνεργασία, παρατήρηση και έκφραση αποκτούν στάσεις και συμπεριφορές όσον αφορά τη στοματική υγεία.	Συνιστάται η χρήση εποπτικών μέσων. Να προσκληθεί οδοντίατρος, για να εξετάσει τα δόντια των παιδιών. Να γίνει μικροέρευνα στην τάξη, για να καταγραφούν οι συνήθειες των παιδιών σχετικά με αυτό το θέμα.
3. Κάπνισμα – Οινόπνευμα α. Συνέπειες του	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ενημερώνονται για τις συνέπειες του	Χρειάζεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να ασκηθούν στη λήψη αποφάσεων, να

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
καπνίσματος στην υγεία (Εξάρτηση). Ενεργητικό, παθητικό κάπνισμα. Λόγοι που κάνουν κάποιον να αρχίσει το κάπνισμα. Πως μπορεί κανείς να αντισταθεί στο κάπνισμα. Τρόποι καταστολής του καπνίσματος. β. Οινοπνευματώδη ποτά. Οινόπνευμα και υγεία. Αλκοολισμός και συνέπειες (Εξάρτηση). Προληπτικά μέτρα – θεραπεία.	καπνίσματος και του αλκοολισμού. Μαθαίνουν πως μπορούν να τα αποφύγουν, πώς να κάνουν σωστές επιλογές και να αντιστέκονται στις βλαβερές κοινωνικές επιδράσεις. Μαθαίνουν να διαμορφώνουν και να μεταδίδουν αντικαπνιστικά μηνύματα και μηνύματα κατά του αλκοολισμού.	αναπτύξουν πρωτοβουλίες και να ανακαλύψουν εναλλακτικές λύσεις, να κάνουν καταγραφή συνηθειών και συμπεριφορών σε θέματα υγείας και να αναπτύξουν σωστή καταναλωτική συνείδηση. Συνιστάται η χρήση εποπτικών μέσων, όπως διαφάνειες, φύλμες, εικόνες, στατιστικοί πίνακες. Συνιστάται επίσης η συμμετοχή των παιδιών σε προγράμματα αγωγής Υγείας. Καθώς και σε μικροέρευνες. Να γίνει διαφημιστική εικόνα ή μήνυμα κατά του καπνίσματος και του οινοπνεύματος.
4. Φαρμακείο – Φάρμακα α. Γενικές γνώσεις για τα φάρμακα. β. Αίτια και τρόποι προμήθειας φαρμάκων. γ. Χώρος και συνθήκες φύλαξης φαρμάκων. δ. Φαρμακείο στο σπίτι, στο αυτοκίνητο, στο σχολείο, στον τόπο παιχνιδιού και εργασίας. ε. Φάρμακα και εθισμός	Στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες ειδικές γνώσεις, να συνηθίσουν να προσέχουν τι φάρμακα παίρνουν, γιατί από ποιον, τι παρενέργειες μπορεί να έχουν και τι είναι ο εθισμός στα φάρμακα. Μαθαίνουν να ακολουθούν οδηγίες και να συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες για τη σωστή διατήρηση των φαρμάκων.	Συμβάλλουν ενεργά στη συμπλήρωση του φαρμακείου του σχολείου. Συνιστάται η χρήση εποπτικού υλικού.

5^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

να εφοδιαστούν οι μαθητές και οι μαθήτριες με ειδικές επιστημονικές γνώσεις απαραίτητες για την αποφυγή, πρόληψη και αντιμετώπιση ατυχημάτων που μπορεί να συμβούν στο σπίτι, σε χώρους παιχνιδιού, εργασίας, στο δρόμο και αλλού. Με τη σωστή κυκλοφοριακή αγωγή οι μαθητές και οι μαθήτριες θα μάθουν να αποφεύγουν τη βία και τις μεγάλες ταχύτητες στους δρόμους, που οδηγούν πολύ συχνά σε μοιραία ατυχήματα.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Ατυχήματα στο σπίτι και σε δημόσιους χώρους α. Δηλητηριάσεις και πρόληψη. β. Πρόληψη παιδικών ατυχημάτων. γ. Εγκαύματα και πρόληψη. γ. Πτώσεις και κατάγματα. δ. Πνιγμοί και πρόληψη. στ. Δαγκώματα.	Στόχος του κεφαλαίου είναι η ενημέρωση των μαθητών και μαθητριών για τους κινδύνους που διατρέχουν στο σπίτι και σε άλλους χώρους, καθώς και για τους τρόπους πρόληψής τους.	Η ενεργός συμμετοχή των μαθητών/ μαθητριών είναι απαραίτητη. Φύλμς, διαφάνειες.
2. Ατυχήματα στο δρόμο. Κυκλοφοριακή αγωγή α. Αγωγή των νέων με σκοπό την πρόληψη των οδικών ατυχημάτων. β. Σωστή κυκλοφοριακή αγωγή. Σύμβολα και σήματα. γ. Εντοπισμός επικίνδυνων σημείων και μέτρα αντιμετώπισης. δ. Νέοι και μοτοσικλέτες.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες με τη γνώση των κανόνων κυκλοφορίας μαθαίνουν πώς να προφυλάσσονται από τα αυτοκίνητα και τα άλλα μηχανοκίνητα. Επίσης συνειδητοποιούν τους κινδύνους της πρώιμης οδήγησης και της υπερβολικής ταχύτητας.	Η ενεργός συμμετοχή των μαθητών/ μαθητριών είναι απαραίτητη. Φύλμς, διαφάνειες κ.λ.π.

6^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Να μελετηθεί η σημασία της κατοικίας για τον άνθρωπο, η ιστορική της εξέλιξη και η ελληνική παραδοσιακή κατοικία. Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα συνειδητοποιήσουν τη σημασία της κατοικίας για τον άνθρωπο, θα αποκτήσουν γενικές γνώσεις για τις μορφές κατοικίας του παρελθόντος, ιδιαίτερα στον ελληνικό χώρο, θα κατανοήσουν την αξία της παράδοσης στον τομέα της κατοικίας και θα καλλιεργήσουν την καλαισθησία τους.

Επίσης οι μαθητές και οι μαθήτριες θα αποκτήσουν γενικές γνώσεις σχετικά με τους κύριους τύπους και μορφές κατοικίας, τη λειτουργικότητα και την αισθητική του χώρου, καθώς και τον εξοπλισμό και την υγιεινή της κατοικίας. Οι γνώσεις αυτές θα τους χρησιμεύσουν για τη σωστή οργάνωση, διακόσμηση και φροντίδα της κατοικίας τους. Θα συντελέσουν στη διαμόρφωση των αισθητικών τους κριτηρίων και θα τους εξοικειώσουν με τη σχετική με την κατοικία ορολογία.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Η κατοικία και η σημασία της για τον άνθρωπο Η βιολογική, ψυχολογική,	Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να κατανοήσουν το ρόλο της κατοικίας στη ζωή μας και	Οι μαθητές και οι μαθήτριες δραστηριοποιούνται στη «συλλογή» στοιχείων από

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
κοινωνική και αισθητική σημασία της κατοικίας.	να διαμορφώσουν κριτήρια αισθητικής στον τομέα της κατοικίας.	περιοδικά και βιβλία που εκθέτουν στην τάξη. Παρουσιάζεται φιλμ.
2. Ιστορική εξέλιξη της κατοικίας α. Η κατοικία κατά τους προϊστορικούς χρόνους. β. Η κατοικία στην Αίγυπτο και Μεσοποταμία. γ. Η κατοικία στην αρχαία Ελλάδα και στη Ρώμη. δ. Η κατοικία στο Βυζάντιο. ε. Η κατοικία στη Δύση κατά το Μεσαίωνα. στ. Η κατοικία στην Αναγέννηση και στους νεότερους χρόνους.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα κατανοήσουν την ιστορική εξέλιξη της κατοικίας σε συνάρτηση με κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς παράγοντες και θα μάθουν τη σχετική ορολογία. Με αυτό τον τρόπο αποκτούν γνώσεις σχετικά με την ιστορία της κατοικίας. Επίσης, συνειδητοποιούν την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας στον τομέα της κατοικίας.	Το κεφάλαιο αυτό καλό είναι να συνοδεύεται από σχετική εικονογράφηση. Προτείνεται η χρήση φωτεινών διαφανειών. Οι μαθητές και οι μαθήτριες προτρέπονται σε δημιουργικές – συνθετικές εργασίες.
3. Ελληνική παραδοσιακή κατοικία α. Κύρια χαρακτηριστικά και μορφές της ελληνικής παραδοσιακής κατοικίας β. Ο εξοπλισμός της ελληνικής παραδοσιακής κατοικίας (οικοσυσσκευή – παραδοσιακά έπιπλα) γ. Η σημασία της ελληνικής παραδοσιακής κατοικίας.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες μαθαίνουν να διακρίνουν τους κύριους τύπους της ελληνικής παραδοσιακής κατοικίας. Επίσης, ενημερώνονται για τον εξοπλισμό της και συνειδητοποιούν την ιστορική και καλλιτεχνική της αξία. Με αυτό τον τρόπο θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την ελληνική παραδοσιακή αρχιτεκτονική, θα εξοικειωθούν με τη σχετική ορολογία και θα διαμορφώσουν κριτήρια αισθητικής.	Το κεφάλαιο αυτό να συνοδεύεται από σχετική εικονογράφηση. Συνιστάται η χρήση φωτεινών διαφανειών. Συνθετικές εργασίες. Επίσκεψη σε εργοστάσιο επίπλων, αν είναι δυνατό.
4. Τύποι και μορφές κατοικίας α. Τύποι κατοικίας ανάλογα με τον τρόπο ζωής (αστική – αγροτική). β. Μορφές κατοικίας ανάλογα με το χώρο (μονοκατοικία – πολυκατοικία).	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε τύπου και μορφής κατοικίας και τους λόγους που οι άνθρωποι διαλέγουν έναν	Το κεφάλαιο αυτό να συνοδεύεται από κατάλληλη εικονογράφηση. Συνιστάται οι μαθητές και οι μαθήτριες να φέρουν παραδείγματα από την προσωπική τους ζωή. Σχεδιασμός κατοικίας

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	από αυτούς. Έτσι θα μπορέσουν στο μέλλον να διαλέξουν συνειδητά τον τύπο και τη μορφή της κατοικίας τους, ανάλογα με την οικονομική τους κατάσταση, τον τόπο διαμονής, καθώς και τον τρόπο ζωής τους.	μπορεί να γίνει και με κατάλληλο λογισμικό υλικό. Συνιστάται επίσης η χρήση φωτεινών διαφανειών.
5. Λειτουργικότητα και αισθητική των χώρων της κατοικίας α. Διαρρύθμιση των χώρων (εξωτερικών και εσωτερικών). β. Διακόσμηση των χώρων (εξωτερικών και εσωτερικών). γ. Ρυθμοί και αρχές διακοσμητικής.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν ποιοι είναι οι χώροι της κατοικίας, πώς να τους εντοπίζουν στα αρχιτεκτονικά σχέδια, πληροφορούνται σχετικά με τη χρήση τους και αποκτούν βασικές γνώσεις σχετικά με τη διαρρύθμιση και τη λειτουργικότητά τους, καθώς και την ψυχοκοινωνική επίδραση της κατοικίας. Επίσης, μαθαίνουν για την αισθητική των χώρων της κατοικίας, αναγνωρίζουν τους διάφορους ρυθμούς διακόσμησης και εξοικειώνονται με τη σχετική ορολογία. Μ' αυτό τον τρόπο θα διαμορφώσουν κριτήρια αισθητικής σχετικά με την κατοικία και θα αποκτήσουν χρήσιμες γνώσεις.	Το κεφάλαιο να συνοδεύεται από κατάλληλη εικονογράφηση. Συνιστάται οι μαθητές και οι μαθήτριες να φέρουν παραδείγματα από την καθημερινή τους ζωή. Συνιστάται επίσης η χρήση φωτεινών διαφανειών.
6. Εξοπλισμός - υγιεινή της κατοικίας α. Ο εξοπλισμός της κατοικίας. β. Ρυθμοί επίπλων. γ. Σχεδιασμός και λειτουργικότητα των εσωτερικών χώρων. δ. Υγιεινή των χώρων της κατοικίας.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν ό,τι αποτελεί τον εξοπλισμό της κατοικίας και σύμφωνα με ποιες αρχές επιλέγεται. Θα μάθουν τους κύριους ρυθμούς της επίπλωσης, θα γνωρίσουν τους διάφορους τύπους κουζίνας και τη λειτουργικότητά τους,	Το κεφάλαιο αυτό να συνοδεύεται από ανάλογη εικονογράφηση. Ενδείκνυται η χρήση διαφανειών και φιλμς.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	καθώς και τη σημασία της υγιεινής της κατοικίας. Μ' αυτό τον τρόπο θα αποκτήσουν χρήσιμες γνώσεις για τη σημερινή και τη μελλοντική τους κατοικία και θα διαμορφώσουν κριτήρια αισθητικής.	

7^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες γενικές γνώσεις για την ενδυμασία, την ιστορική της εξέλιξη, για την ελληνική παραδοσιακή ενδυμασία, τους τύπους ενδυμασίας, τις πρώτες ύλες, καθώς και για τα κριτήρια επιλογής και την υγιεινή της ενδυμασίας. Οι γνώσεις αυτές θα συμβάλλουν στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των μαθητών/ μαθητριών, στην καλλιέργεια των αισθητικών τους κριτηρίων, στη συνειδητοποίηση εκ μέρους των μαθητών/ μαθητριών της αξίας της διατήρησης της παράδοσης, καθώς και στη διαμόρφωση σωστής καταναλωτικής συμπεριφοράς.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Η ενδυμασία και η σημασία της για τον άνθρωπο α. Βιολογική, ψυχολογική, κοινωνική και αισθητική σημασία της ενδυμασίας. β. Οι επιδράσεις της μόδας στο σύγχρονο άνθρωπο.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα της ενδυμασίας για τη σωματική και ψυχική υγεία του ανθρώπου, θα διαμορφώσουν κριτήρια αισθητικής στον τομέα της ενδυμασίας και θα μάθουν για τις επιδράσεις της μόδας στο σύγχρονο άνθρωπο.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να συλλέξουν υλικό και να το εκθέσουν στην τάξη.
2. Ιστορική εξέλιξη της ενδυμασίας. Η ελληνική παραδοσιακή ενδυμασία α. Η ενδυμασία κατά τους προϊστορικούς χρόνους, στην αρχαία Αίγυπτο και Μεσοποταμία, στην αρχαία Ελλάδα, Ρώμη, στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα κατανοήσουν την ιστορική εξέλιξη της ενδυμασίας σε συνάρτηση με κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς παράγοντες, θα μάθουν τη σχετική ορολογία και θα γνωρίσουν την ελληνική παραδοσιακή ενδυμασία.	Το κεφάλαιο αυτό καλό είναι να συνοδεύεται από σχετική εικονογράφηση. Φωτεινές διαφάνειες, φιλμς, εικόνες, στατιστικά και ιστορικά στοιχεία.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
στη Δύση κατά το Μεσαίωνα, στην Αναγέννηση και στους νεότερους χρόνους. β. Η ελληνική παραδοσιακή ενδυμασία: - Κύρια χαρακτηριστικά - Τοπικές ενδυμασίες - Ιστορική και πολιτισμική αξία.	Με αυτό τον τρόπο θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την ιστορία της ενδυμασίας και θα καλλιεργήσουν την αισθητική τους παιδεία. Επίσης, θα συνειδητοποιήσουν την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας και ιδιαίτερα της Ελλάδας στον τομέα του ενδύματος.	
3. Τύποι ένδυσης Διάφοροι τύποι ένδυσης ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, την εποχή, την περίσταση 6. Κύρια χαρακτηριστικά 7. Σημασία.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες με χρήση καθημερινών παραδειγμάτων, μαθαίνουν να διακρίνουν τους διάφορους τύπους ένδυσης και να διαλέγουν τα κατάλληλα για κάθε περίπτωση ενδύματα.	Το μάθημα πλαισιώνεται από διαφάνειες και εργασίες των μαθητών και μαθητριών.
4. Πρώτες ύλες α. Υφαντικές ίνες και υφάσματα – Χρώμα και σχέδιο. β. Η κλωστοϋφαντουργία στην Ελλάδα: η εξέλιξή της, ο ρόλος της στην Εθνική Οικονομία.	Το κεφάλαιο αυτό είναι ένα πρώτο βήμα στη συμπεριφορά του καταναλωτή σε ό,τι αφορά την ενδυμασία, γιατί οι μαθητές και οι μαθήτριες θα ενημερωθούν για τα διάφορα είδη υφαντικών ινών και υφασμάτων και τις διαφορές τους σε ποιότητα, τιμή και ανθεκτικότητα. Τονίζεται ο σημαντικός ρόλος της κλωστοϋφαντουργίας και των συναφών κλάδων στην Εθνική Οικονομία.	Με την ενεργό συμμετοχή των παιδιών επιτυγχάνεται η εξοικείωσή τους με τα υφάσματα. Μαθαίνουν καινούργια ορολογία και αποκτούν ερεθίσματα για μελλοντικό επαγγελματικό προσανατολισμό. Συνιστάται επίσκεψη σε τοπικά εργοστάσια ή βιοτεχνίες. Εργασίες. Εποπτικά μέσα, εικόνες, φιλμ κ.λ.π.
5. Κριτήρια επιλογής και υγιεινή της ενδυμασίας α. Κριτήρια επιλογής των ενδυμάτων. β. Συμπεριφορά καταναλωτή. γ. Υγιεινή των ενδυμάτων.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες μαθαίνουν με ποια κριτήρια πρέπει να αγοράζουν ρούχα και πώς να αποφεύγουν τις άσκοπες και κακές αγορές. Επίσης, με την ενεργό συμμετοχή τους μαθαίνουν να φροντίζουν την υγιεινή	Το κεφάλαιο αυτό είναι ένα πρώτο βήμα στην καταναλωτική συμπεριφορά των μαθητών και των μαθητριών. Συνιστάται σχετική εικονογράφηση και χρήση παραδειγμάτων εκ μέρους

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	των ενδυμάτων και να διαβάζουν τις επκέτες τους.	των μαθητών/ μαθητριών. Εποπτικά μέσα, διαφάνειες, φιλμς κ.λ.π.

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

1^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Η γνωριμία και η εξοικείωση των μαθητών και των μαθητριών με τον τρόπο ζωής των προγόνων μας – η σύνδεση του παρόντος με το παρελθόν – η κατανόηση της σημασίας της Οικιακής Οικονομίας ως πολύ σημαντικού παράγοντα του Ελληνικού Πολιτισμού – η συνειδητοποίηση της πολιτιστικής μας ταυτότητας.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Η Οικιακή Οικονομία στην αρχαία Ελλάδα. α. Η οργάνωση της οικογενειακής ζωής. β. Η διατροφή των αρχαίων Ελλήνων. γ. Οι διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις.	Οι μαθητές και μαθήτριες θα γνωρίσουν τους τομείς του ιδιωτικού βίου των αρχαίων Ελλήνων που έχουν σχέση με τη Οικιακή Οικονομία. Επίσης θα ενημερωθούν για το ρόλο της Οικιακής Οικονομίας στη διαμόρφωση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Έτσι, θα γνωρίσουν τον τρόπο ζωής των προγόνων μας και θα συνειδητοποιήσουν την πολιτιστική μας ταυτότητα.	Το κεφάλαιο να συνοδεύεται από σχετική εικονογράφηση και χωρία αρχαίων συγγραφέων. Συνιστάται η χρήση φωτεινών διαφανειών. Ομαδικές – συνθετικές εργασίες. Επισήμανση ομοιοτήτων και διαφορών με την εποχή μας με στόχο την ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των μαθητών και των μαθητριών και τη συνειδητοποίηση της συνέχειας του ελληνικού πολιτισμού. Να δοθεί έμφαση στον τρόπο ζωής, όπως είχε διαμορφωθεί στους κλασικούς χρόνους.
2. Η Οικιακή Οικονομία στο Βυζάντιο α. Η οργάνωση της οικογενειακής ζωής. β. Η διατροφή των Βυζαντινών. γ. Οι διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν τους τομείς του ιδιωτικού βίου των Βυζαντινών που έχουν σχέση με την Οικιακή Οικονομία. Επίσης θα ενημερωθούν για το ρόλο της Οικιακής Οικονομίας στη διαμόρφωση του βυζαντινού πολιτισμού. Έτσι, θα γνωρίσουν τον τρόπο ζωής των προγόνων μας και θα συνειδητοποιήσουν την πολιτιστική μας ταυτότητα και τη συνέχεια του ελληνικού πολιτισμού.	Το κεφάλαιο να συνοδεύεται από σχετική εικονογράφηση και χωρία βυζαντινών συγγραφέων. Συνιστάται η χρήση φωτεινών διαφανειών. Ομαδικές – συνθετικές εργασίες. Επισήμανση ομοιοτήτων και διαφορών με την εποχή μας με στόχο την ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των μαθητών και των μαθητριών και τη συνειδητοποίηση της συνέχειας του ελληνικού πολιτισμού. Να δοθεί έμφαση στον τρόπο ζωής, όπως είχε.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
		διαμορφωθεί στους μεσοβυζαντινούς χρόνους
3. Η Οικιακή Οικονομία στα μεταβυζαντινά χρόνια α. Η οργάνωση της οικογενειακής ζωής. β. Η ελληνική παραδοσιακή διατροφή. γ. Οι διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν τους τομείς του ιδιωτικού βίου των Ελλήνων στα χρόνια της ξένης κυριαρχίας (Τουρκοκρατία – Λατινοκρατία) που έχουν σχέση με την Οικιακή Οικονομία. Επίσης θα ενημερωθούν για το ρόλο της Οικιακής Οικονομίας στη διαμόρφωση του λαϊκού μας πολιτισμού. Έτσι, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν τον τρόπο ζωής των προγόνων μας και θα συνειδητοποιήσουν την πολιτιστική μας ταυτότητα.	Συνιστάται η χρήση φωτεινών διαφανειών. Το κεφάλαιο να συνοδεύεται από σχετική εικονογράφηση και χωρία από ξένους περιηγητές ή στίχους από δημοτικά τραγούδια ή καταγραμμένες παραδόσεις του Ελληνικού λαού. Ομαδικές συνθετικές εργασίες. Συνιστάται να επισημαίνονται από τους μαθητές και τις μαθήτριες τα στοιχεία εκείνα από την εποχή εκείνη που διατηρήθηκαν, αλλοιώθηκαν ή έπαψαν να υπάρχουν, με το στόχο της ανάπτυξης της κριτικής τους ικανότητας και τη συνειδητοποίηση της συνέχειας του ελληνικού πολιτισμού. Να δοθεί έμφαση στα ύστερα χρόνια της ξένης κυριαρχίας, στην εποχή δηλαδή, που διαμορφώνεται ο λαϊκός μας πολιτισμός. Επίσης, στην τελευταία παράγραφο να αναφερθεί ότι σχετικά με την Οικιακή Οικονομία στη σημερινή Ελλάδα γίνεται λόγος σε άλλα σημεία του βιβλίου.
4. Η ελληνική λαϊκή τέχνη α. Η ελληνική λαϊκή τέχνη: έννοια – παράγοντες που τη διαμόρφωσαν – κύρια χαρακτηριστικά. β. Είδη της ελληνικής λαϊκής τέχνης.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα αποκτήσουν γενικές γνώσεις για την ελληνική λαϊκή τέχνη και θα γνωρίσουν πώς αναπτύχθηκε και σε ποιους τομείς. Επίσης, θα εξοικειωθούν με τη σχετική ορολογία. Με αυτό τον τρόπο θα	Το κεφάλαιο αυτό να συνοδεύεται από ανάλογη εικονογράφηση και φωτεινές διαφάνειες. Χρήσιμες θα ήταν ατομικές ή ομαδικές εργασίες στον τομέα αυτό

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	αποκτήσουν καλλιτεχνικές γνώσεις και θα διαμορφώσουν κριτήρια αισθητικής. Εξάλλου, θα εξοικειωθούν με τη σπουδαία πολιτιστική μας κληρονομιά στον τομέα της λαϊκής τέχνης.	
5. Ήθη, έθιμα, παραδόσεις του Ελληνικού λαού – σημασία της ελληνικής λαϊκής παράδοσης α. Έννοια. β. Καταβολές. γ. Κύρια χαρακτηριστικά. δ. Η σημασία της ελληνικής λαϊκής παράδοσης και η σύνδεσή της με το παρόν.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν τα ήθη, έθιμα και τις παραδόσεις του ελληνικού λαού και ποια από αυτά διατηρούνται ακόμη. Το κεφάλαιο αυτό βοηθά να μην ξεχαστούν οι παραδόσεις μας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα συνειδητοποιήσουν την αξία της παράδοσης και θα μάθουν πώς αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί σήμερα. Με αυτό τον τρόπο θα γνωρίσουν τις ρίζες μας και την πολιτιστική μας ταυτότητα.	Συνιστάται η συλλογή πληροφοριών εκ μέρους των μαθητών και των μαθητριών για το θέμα αυτό. Συμμετοχή σε διάφορες δραστηριότητες του σχολείου. Οι μαθητές και οι μαθήτριες να χωριστούν σε ομάδες, να αναλάβουν διάφορες δραστηριότητες και να τις παρουσιάσουν στην τάξη.

2^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες ότι η οργάνωση είναι ένα σημαντικό ποιοτικό στοιχείο της ζωής του κάθε ανθρώπου.

Επίσης, ότι οικογένεια που δεν έχει οργανωτική δομή εμφανίζει ποικίλα προβλήματα (απώλεια χρόνου, χρήματος, άγχος, κ.ά.)

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Έννοια της οργάνωσης α. Η αναγκαιότητα της οργάνωσης. Γιατί οι άνθρωποι οργανώνουν τη ζωή τους. β. Κίνητρα για την οργάνωση. γ. Η διαδικασία της	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν ότι η οργάνωση είναι βασικός παράγοντας για τη βελτίωση της ποιότητας και του τρόπου ζωής, δια μέσου της χρήσης των πόρων. Να καταλάβουν	Παραδείγματα. Καταγραφή τρόπων οργάνωσης από τους μαθητές και τις μαθήτριες.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
οργάνωσης. δ. Η έννοια της οργάνωσης για την οικογενειακή συνοχή και αρμονία	ότι τα κίνητρα για την οργάνωση είναι οι ανάγκες, οι αξίες και τα πρότυπα. Να αντιληφθούν ότι στη διαδικασία της οργάνωσης εμπλέκεται: α) προγραμματισμός, β) η εφαρμογή του προγράμματος και γ) η αξιολόγηση της όλης οργανωτικής διαδικασίας.	
2. Διαχείριση ανθρώπινων πόρων α. Η έννοια των ανθρώπινων πόρων. β. Αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων. γ. Οργάνωση εργασίας.	Να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τη διαχείριση όλων των ανθρώπινων πόρων. Να κατανοήσουν και να αναπτύξουν την ικανότητα της σωστής χρήσης του χρόνου και της ενεργητικότητας.	Παραδείγματα. Να δοθεί διάγραμμα καμπύλης ενεργητικότητας. Προσδιορισμός ατομικής καμπύλης.
3. Στόχοι α. Η έννοια των στόχων στην προσωπική και οικογενειακή ζωή. β. Κατηγορίες στόχων και ιεράρχηση των στόχων.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να καταλάβουν ότι οι στόχοι δίνουν νόημα στη ζωή. Να κατανοήσουν τις κατηγορίες των στόχων και τον τρόπο με τον οποίο ιεραρχούνται.	Παραδείγματα. Πρακτική άσκηση μαθητών και μαθητριών.
4. Λήψη αποφάσεων α. Διαδικασία της λήψης των αποφάσεων. β. Κίνητρα για τη λήψη των αποφάσεων. γ. Οι άνθρωποι τύποι και η λήψη των αποφάσεων δ. Η επίδραση των φίλων και του κοινωνικού περιγύρου στη λήψη των αποφάσεων ε. Η επίδραση της λήψης των αποφάσεων στην οικογενειακή ζωή στ. Η αλληλεξάρτηση των αποφάσεων	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν τη διαδικασία και τη δύναμη στη λήψη αποφάσεων. Να κατανοήσουν πως οι φίλοι και γενικότερα ο κοινωνικός περίγυρος επηρεάζουν τη λήψη των αποφάσεων, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα. Να αντιληφθούν πως η λήψη των αποφάσεων επηρεάζει την ατομική και οικογενειακή ζωή.	Παραδείγματα. Φωτεινές διαφάνειες. Καταγραφή προσωπικών εμπειριών. Ομάδες και ρόλοι.

3^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Να αντιληφθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες τα χαρακτηριστικά των τριών οικονομικών μονάδων (καταναλωτής, επιχείρηση, κράτος) και την οικονομική τους συμπεριφορά σε μια οικονομία. Να κατανοήσουν επίσης, τη λειτουργία της ελεύθερης αγοράς αγαθών και υπηρεσιών.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Οικονομικοί πόροι και Οικονομία α. Ο ρόλος των οικονομικών πόρων στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. β. Κόστος ευκαιρίας - Τιμή.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να αντιληφθούν ότι κάθε αγαθό και υπηρεσία έχει μια τιμή, δηλ. το λεγόμενο «κόστος ευκαιρίας» λόγω των περιορισμένων οικονομικών πόρων που διαθέτουμε σε κάθε οικονομικό επίπεδο.	Να συζητηθεί ο ρόλος των παραγωγικών συντελεστών στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Παραδείγματα (πώς παράγεται ένα βιβλίο, θρανίο, κ.ά.). Να εξηγηθούν επαρκώς οι όροι: τιμή, κόστος, ευκαιρία, κ.ά.
2. Οι Οικονομικές μονάδες και ο ρόλος τους α. Καταναλωτής. β. Επιχείρηση. γ. Κράτος.	Να πάρουν οι μαθητές και οι μαθήτριες γνώσεις οικονομικών που έχουν σχέση με την ικανοποίηση των αναγκών τους και να κατανοήσουν τις οικονομικές μονάδες.	Να αναλυθεί ο οικονομικός ρόλος των οικονομικών μονάδων. Ειδικότερα να επισημανθεί με παραδείγματα ότι ο καταναλωτής αγοράζει αγαθά και υπηρεσίες και προσφέρει εργασία με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών του. Με παραδείγματα να αναλυθεί ότι η επιχείρηση παράγει αγαθά και υπηρεσίες, χρησιμοποιεί τους παραγωγικούς συντελεστές με σκοπό τη μεγιστοποίηση του κέρδους ή των πωλήσεων. Να δοθούν παραδείγματα (κερδοσκοπικές – μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις). Να τονιστεί ότι το κράτος επιβάλλει φόρους, παράγει δημόσια αγαθά και υπηρεσίες με σκοπό την κοινωνική ευημερία. Παραδείγματα (άμυνα, εκπαίδευση, υγεία κ.ά.) Συμμετοχή μαθητών /μαθητριών.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
3. Η ελεύθερη αγορά α. Ζήτηση – Προσφορά. β. Προσδιορισμός της τιμής σε μια αγορά. γ. Δημόσια – Ιδιωτικά αγαθά.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν ότι η οικογένεια ζητάει αγαθά και υπηρεσίες και υπάρχει αρνητική σχέση ανάμεσα στην τιμή και τη ζητούμενη ποσότητα (αγορά αγαθών και υπηρεσιών: Προσφορά – ζήτηση – ισορροπία).	Με παραδείγματα να φανεί ότι η επιχείρηση προσφέρει αγαθά και υπηρεσίες και υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στην τιμή και την προσφερόμενη ποσότητα. Με παραδείγματα να αναλυθεί ο μηχανισμός της αγοράς (λαϊκή αγορά – δημοπρασία). Να διευκρινιστεί η διαφορά ανάμεσα σε ένα ιδιωτικό και ένα δημόσιο αγαθό. Παραδείγματα (ενδύματα, έπιπλα, φάρος, δημόσιο πάρκο, κ.ά.). συμμετοχή μαθητών μαθητριών, πίνακες.

4^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Να αντιληφθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες την οικονομική συμπεριφορά του νοικοκυριού και να εξετάσουν τους παράγοντες που την επηρεάζουν.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Συμπεριφορά του καταναλωτή και οικονομική πραγματικότητα α. Ικανοποίηση των αναγκών. β. Περιοριστικοί παράγοντες.	Να μάθουν ότι σκοπός του καταναλωτή είναι η ικανοποίηση των αναγκών του (μεγιστοποίηση της χρησιμότητας) με την αγορά αγαθών και υπηρεσιών. Οι μαθητές και οι μαθήτριες να καταλάβουν ότι η ικανοποίηση των αναγκών της οικογένειας προσκρούει σε δύο περιοριστικούς παράγοντες: το μέγεθος του εισοδήματος και τις τιμές των αγαθών και υπηρεσιών.	Με παραδείγματα οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν νέες εμπειρίες. Παρουσιάζονται πίνακες. Στατιστικά στοιχεία. Προσωπικές εμπειρίες των μαθητών/ μαθητριών, ανταλλαγή απόψεων, συμπεράσματα.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Οικογενειακό εισόδημα – Προϋπολογισμός α. Πηγές του οικογενειακού εισοδήματος. β. Τρόποι διάθεσης του οικογενειακού εισοδήματος.	Να συζητηθούν όλες οι πιθανές πηγές οικογενειακού εισοδήματος (μισθός, πρόσοδος από περιουσία κ.ά.). Να καταστεί σαφές ότι η κατανάλωση εξαρτάται όχι μόνο από το σημερινό εισόδημα, αλλά και από το μελλοντικό εισόδημα, καθώς επίσης και από το μέγεθος της οικογένειας, την ηλικία των μελών της, τα περιουσιακά στοιχεία, κ.ά.	Παραδείγματα. Καταγραφή εμπειριών. Ανταλλαγή απόψεων, εξεύρεση τρόπων για καλύτερη διάθεση του οικογενειακού εισοδήματος.
3. Παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά του καταναλωτή α. Τιμάρημος. β. Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. γ. Απασχόληση. δ. Δικαιώματα καταναλωτή – Υπηρεσίες προστασίας του καταναλωτή.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να εξοικειωθούν με όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν τον καταναλωτή και να αποκτήσουν σωστές τάσεις.	Να αναλυθεί η έννοια του τιμάρημου και του πληθωρισμού, καθώς και να εξεταστεί πώς επηρεάζεται η συμπεριφορά του καταναλωτή. Παραδείγματα. Να διασαφηνιστεί η έννοια του ακαθάριστου εγχωρίου προϊόντος. Να συζητηθούν οι έννοιες του εργατικού δυναμικού και της ανεργίας. Να δοθούν παραδείγματα των διαφόρων μορφών ανεργίας. Συμμετοχή μαθητών /τριών.

5^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΟΛΟΓΙΑ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να βοηθηθούν ώστε να αλλάξουν νοοτροπία όσον αφορά ζωτικά θέματα, όπως είναι η διατροφή και η υγεία. Γι' αυτό στο κεφάλαιο αυτό μεταδίδονται μηνύματα υγείας στους μαθητές και τις μαθήτριες, τα οποία εκείνοι θα μεταφέρουν στη συνέχεια στις οικογένειές τους και στο περιβάλλον τους. Έτσι θα αποκτήσουν συνήθειες που θα βοηθήσουν να βελτιωθεί η υγεία, η ανάπτυξη και γενικά η ευημερία τους. Τονίζεται πώς είναι δυνατό να γίνει πρόληψη σοβαρών προβλημάτων υγείας, που προκαλούν νοσηρότητα και θνησιμότητα στον πληθυσμό. Επίσης προωθείται αλλαγή του τρόπου ζωής για μια καλύτερη ζωή. Εξάλλου, θα πρέπει να εντοπιστούν οι δείκτες υγείας και τα αίτιά τους.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Διατροφή και Υγεία α. Σχέση διατροφής και υγείας β. Καθημερινές συνήθειες διατροφής και υγεία γ. Μέθοδοι αλλαγής διατροφικών συνηθειών δ. Δείκτες υγείας και νοσηρότητας	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ευαισθητοποιούνται σε θέματα υγείας και ενημερώνονται για τον τρόπο που η καθημερινή διατροφή συντελεί στην υγεία τους. Έτσι θα συνειδητοποιήσουν ότι ο καθένας είναι υπεύθυνος για την κατάσταση της υγείας του, αλλά και για την προστασία της. Θα προσπαθήσουν να αλλάξουν συμπεριφορά για την πρόληψη διαφόρων παθήσεων που εξαρτώνται από τη διατροφή.	Με μικροέρευνες στην τάξη γίνεται επισήμανση των διατροφικών συνηθειών των παιδιών και σύνδεση της υγείας τους με τυχόν κακή διατροφή. Έτσι οι μαθητές εξοικειώνονται με την έρευνα και συνειδητοποιούν συγχρόνως τους παράγοντες που δρουν θετικά ή αρνητικά στην υγεία τους. Εντοπίζουν προβλήματα υγείας που τυχόν υπάρχουν και συμπεραίνουν ότι χρειάζονται πιθανές αλλαγές των διατροφικών τους συνηθειών. Για τα παραπάνω μπορούν να χρησιμοποιηθούν μικρά ερωτηματολόγια, ολιγόλεπτα τεστ, σταυρόλεξα, εργασίες, διαφάνειες, άρθρα από περιοδικά και εφημερίδες, εργασίες παιδιών. Έτσι τα παιδιά θα εντυπωσιαστούν περισσότερο και θα επηρεαστούν, για να αλλάξουν διατροφικές συνήθειες προς το καλύτερο. Πίνακες, σχεδιαγράμματα, εικόνες, διαφάνειες χρησιμοποιούνται ως εποπτικά μέσα διδασκαλίας.
2. Θερμίδες α. Η τροφή ως πηγή ενέργειας. β. Ανάγκες σε ενέργεια (βασικός μεταβολισμός, φυσική δραστηριότητα, ανάπτυξη κ.ά.). γ. Τρόφιμα και απόδοσή	Οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν ειδικές γνώσεις, συνειδητοποιούν τη διαδικασία παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας από τον ανθρώπινο οργανισμό, αλλά και	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ερευνούν, καταγράφουν, μελετούν και παρουσιάζουν στην τάξη την εργασία τους. Ενημερώνονται για τη θερμιδική αξία των τροφίμων και ασκούνται

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
τους σε ενέργεια. δ. Θερμιδογόνα υλικά. ε. Απαιτούμενες θερμίδες κατά ηλικία και κατάσταση. στ. Ισχύτητα – Παχυσαρκία.	παροχής ενέργειας από τα τρόφιμα.	σε υπολογισμούς. Μαθαίνουν να χρησιμοποιούν πίνακες και λογισμικό υλικό. Συμμετέχουν σε προγράμματα Αγωγής Υγείας
3. Πρωτεΐνες α. Χρησιμότητα των πρωτεϊνών στον ανθρώπινο οργανισμό. β. Αμινοξέα. γ. Πρωτεΐνες ζωικής και φυτικής προέλευσης. δ. Απαιτούμενες ποσότητες κατά ηλικία και κατάσταση, κατανάλωση – υπερκατανάλωση. ε. Περιεκτικότητα των τροφίμων σε πρωτεΐνες. στ. Επίδραση του τρόπου μαγειρέματος των τροφίμων στην ποιότητα των πρωτεϊνών.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν ειδικές γνώσεις. Συνδέουν ανάγκες με κατανάλωση τροφίμων και ενημερώνονται για τις συνέπειες της υπερκατανάλωσης ή υποκατανάλωσης. Εντοπίζουν τρόφιμα πλούσια σε πρωτεΐνες φυτικής προέλευσης και τρόφιμα πλούσια σε πρωτεΐνες ζωικής προέλευσης.	Ερευνούν, αναγνωρίζουν, ομαδοποιούν, αναλύουν και ασκούνται σε υπολογισμούς. Συνεργάζονται σε ομαδική εργασία συλλογής στοιχείων και παρουσίασης στην τάξη. Εξασκούνται με ειδικό λογισμικό υλικό. Παρουσίαση στατιστικών πινάκων.
4. Υδατάνθρακες α. Χρησιμότητα των υδατανθράκων στον ανθρώπινο οργανισμό. β. Είδη υδατανθράκων και πηγές. γ. Απαιτούμενες ποσότητες κατά ηλικία και κατάσταση. δ. Κατανάλωση υδατανθράκων και επίδραση στην υγεία (οδοντικές παθήσεις, διαβήτης, παχυσαρκία).	Οι μαθητές και οι μαθήτριες παίρνουν νέες ειδικές γνώσεις σχετικά με τους υδατάνθρακες. Δηλαδή πώς συνδέονται τα είδη υδατανθράκων με απόδοση εργασίας και παθήσεις όπως Διαβήτης, Παχυσαρκία, κ.ά.	Εμπεδώνουν τις γνώσεις με εργασίες, τεστ και μικροέρευνες. Συλλέγουν στοιχεία, συνεργάζονται σε ομαδική εργασία. Παρουσίαση στατιστικών πινάκων και άλλων στοιχείων. Συμμετοχή σε προγράμματα Αγωγής Υγείας.
5. Λιπίδια α. Χρησιμότητα των λιπιδίων στον ανθρώπινο οργανισμό. β. Είδη λιπιδίων, λιπαρά οξέα – Χοληστερόλη και Υγεία. Περιεκτικότητα στα τρόφιμα. γ. Λιπαρά τρόφιμα, βάρος σώματος και υγεία.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες με ειδικές γνώσεις που αποκτούν μαθαίνουν να διακρίνουν τα λίπη και τα έλαια από τα λιπίδια του οργανισμού. Κατανοούν τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων λιπαρών οξέων και την επίδρασή τους	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ερευνούν και συνεργάζονται σε εργασία για την αποθήκευση και μέτρηση λίπους στο σώμα τους. Μαθαίνουν για τις συνέπειες της παχυσαρκίας στην υγεία με εικόνες και στατιστικά στοιχεία. Συμμετοχή σε

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Απαιτούμενες ποσότητες κατά ηλικία και κατάσταση. δ. Αποθήκευση λίπους στο σώμα, μέτρησή του.	στο επίπεδο χοληστερόλης του οργανισμού.	προγράμματα Αγωγής Υγείας:
6. Βιταμίνες α. Ιστορικό και χρησιμότητα των βιταμινών στον ανθρώπινο οργανισμό β. Διαχωρισμός βιταμινών (υδατοδιαλυτές, λιποδιαλυτές) γ. Πηγές, υποβιταμίνωση – υπερβιταμίνωση, απαιτούμενες ποσότητες κατά ηλικία και κατάσταση για κάθε βιταμίνη χωριστά: Α, D, Ε, Κ, C, Β1, Β2, Νιασίνη, κ.ά.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν ειδικές γνώσεις για τις βιταμίνες, συνδέουν βιταμίνες με τρόφιμα, κάνουν υπολογισμούς. Ενημερώνονται σχετικά με τις επιδράσεις των βιταμινών στον ανθρώπινο οργανισμό.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ερευνούν την καθημερινή κατανάλωση τροφίμων πλούσιων σε βιταμίνες. Γίνεται παρουσίαση στην τάξη εικόνων, διαφανειών με τα εμφανή συμπτώματα υποβιταμίνωσης. Προσπαθούν να προτρέψουν σε αλλαγές συνηθειών με σκοπό την υγεία και την πρόληψη παθήσεων. Συμμετοχή σε προγράμματα Αγωγής Υγείας.
7. Μεταλλικά στοιχεία α. Χρησιμότητα στον ανθρώπινο οργανισμό. Ιδιαίτερη αναφορά στα ιχνοστοιχεία β. Πηγές, απαιτούμενες ποσότητες κατά ηλικία και κατάσταση υγείας για κάθε μέταλλο χωριστά (σίδηρος, ασβέστιο, φώσφορος, μαγνήσιο, νάτριο, χλώριο, φθόριο, κάλιο, ιώδιο, κ.ά.)	Οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν νέες ειδικές γνώσεις, συνδέουν τα τρόφιμα με τα μεταλλικά στοιχεία και μαθαίνουν ποια επίδραση έχουν αυτά στον οργανισμό.	Τα παιδιά συνεργάζονται και παρουσιάζουν ομαδική εργασία. Ασκούνται στους υπολογισμούς και παρουσιάζουν στην τάξη με εικόνες και άλλα εποπτικά μέσα τα εμφανή συμπτώματα από την έλλειψη στοιχείων στον οργανισμό. Εικόνες, αφίσσες, πίνακες και λογισμικό υλικό χρησιμοποιούνται ως εποπτικά μέσα διδασκαλίας. Συμμετοχή σε προγράμματα Αγωγής Υγείας.
8. Νερό και Ηλεκτρολύτες α. Η χρησιμότητα στον ανθρώπινο οργανισμό β. Απαιτούμενες ποσότητες κατά ηλικία και κατάσταση υγείας γ. Κατακράτηση νερού στον οργανισμό και συνέπειες στην υγεία.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες μαθαίνουν για τη χρησιμότητα του νερού και πώς κατακρατείται στο σώμα μας, καθώς και τη σημασία των ηλεκτρολυτών σε περιπτώσεις αφυδάτωσης και καταστροφής της οσμωτικής ισορροπίας του	Διεξάγουν έρευνα σχετικά με την κατανάλωση νερού, συνεργάζονται και παρουσιάζουν την εργασία στη τάξη. Συμμετοχή σε προγράμματα Αγωγής Υγείας.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
δ. Καταλληλότητα πόσιμου νερού. Πηγές νερού και επιβλαβείς ουσίες.	οργανισμού.	
9. Φυτικές Ίνες α. Χρησιμότητα στον ανθρώπινο οργανισμό. β. Απαιτούμενες ποσότητες κατά ηλικία και κατάσταση υγείας. γ. Πηγές. Περιεκτικότητα φυτικών ινών στα τρόφιμα. δ. Προτεινόμενοι τρόποι διατροφής για αύξηση της κατανάλωσης φυτικών ινών. ε. Φυτικές ίνες και πρόληψη παθήσεων (καρκίνος, δυσκοιλιότητα, κ.ά.).	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ενημερώνονται σχετικά με τα είδη των φυτικών ινών και αποκτούν ειδικές γνώσεις για τη χρησιμότητά τους και την πρόληψη παθήσεων (καρκίνος, παθήσεις κυκλοφορικού συστήματος κ.ά.), καθώς και τη σωστή λειτουργία του πεπτικού συστήματος.	Διεξάγουν έρευνα σχετικά με την κατανάλωση τροφίμων πλούσιων σε φυτικές ίνες, συνεργάζονται, εντοπίζουν ομάδες ανθρώπων με δίαιτα φτωχή σε φυτικές ίνες και επινοούν τρόπους για την αλλαγή της διατροφής τους. Συνδέουν παθήσεις με δίαιτα χαμηλή σε φυτικές ίνες. Διαφάνειες, αφίσσες, πίνακες και τρόφιμα χρησιμοποιούνται ως εποπτικά μέσα διδασκαλίας.
10. Διατροφή στον κύκλο της ζωής α. Διατροφή κατά την εγκυμοσύνη, γαλουχία. β. Διατροφή βρεφών και παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Διατροφή εφήβων. γ. Διατροφή ενηλίκων. δ. Διατροφή υπερηλίκων, διατροφή - υγεία και μακροζωία.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες συνειδητοποιούν ότι οι ποσότητες θρεπτικών συστατικών διαφέρουν ανάλογα με την ηλικία, την κατάσταση, την εργασία και το περιβάλλον διαβίωσης. Κατανοούν ότι ορισμένοι άνθρωποι χρειάζονται ιδιαίτερη διατροφική φροντίδα.	Παρουσιάζουν ομαδική εργασία, ευαισθητοποιούνται για τα ανήμπορα άτομα και μαθαίνουν να προσφέρουν όχι μόνο γνώσεις, αλλά και υπηρεσίες. Πίνακες και διαφάνειες χρησιμοποιούνται ως εποπτικά μέσα διδασκαλίας. Μεταφέρονται στην τάξη προσωπικές εμπειρίες από τα παιδιά.
11. Σύνταξη διαιτολογίου α. Είδη διαιτολογίου. β. Οδηγός σύνταξης διαιτολογίου. γ. Εφαρμογή διαιτολογίου. δ. Μεσογειακή δίαιτα	Στόχος του μαθήματος είναι να μπορούν οι μαθητές και οι μαθήτριες να φτιάχνουν το δικό τους διαιτολόγιο. Να χρησιμοποιούν διάφορους οδηγούς διατροφής, πίνακες και ομάδες τροφίμων, για να φτιάξουν το προσωπικό και οικογενειακό τους διαιτολόγιο εφαρμόζοντας τις θεωρητικές τους γνώσεις. Να κάνουν	Οι μαθητές και οι μαθήτριες συνεργάζονται σε ομάδες για τη συλλογή πληροφοριών και καταγραφή του ιστορικού για τη σύνταξη του διαιτολογίου. Συντάσσουν το διαιτολόγιό τους.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	σωστές επιλογές τροφίμων και καταμερισμό των τροφίμων σε γεύματα. Να αποκτήσουν σωστές διατροφικές συνήθειες, αλλά και να τις μεταφέρουν στις οικογένειές τους. Να κατατοπιστούν σχετικά με τα επαγγέλματα των διαιτολόγων, διατροφολόγων, τραπεζοκόμων. Να είναι σε θέση να παίρνουν υπόψη τους τον οικονομικό παράγοντα και ανάλογα να φτιάχνουν τα διαιτολόγια.	
12. Διαιτολόγιο αθλητών α. Ενέργεια και άσκηση- Πηγές ενέργειας και ποσοτικές ανάγκες σε θρεπτικά συστατικά β. Διατροφή και πρωταθλητισμός. Ειδικά τρόφιμα. γ. Γεύματα και άσκηση.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να συνειδητοποιήσουν ότι η άσκηση είναι πολύ ωφέλιμη, αλλά θα πρέπει να τρέφονται ανάλογα. Να αποκτήσουν τη συνήθεια να διαθέτουν τον ελεύθερο χρόνο τους για άσκηση και σπορ. Να μάθουν να ελέγχουν το φαγητό τους για καλύτερη σωματική επίδοση. Να ενημερωθούν για τις βλάβες στην υγεία που ίσως δημιουργήσουν μονόπλευρες δίαιτες και χάπια για επιδόσεις στα σπορ.	Παρουσίαση στατιστικών στοιχείων. Συμμετοχή σε προγράμματα Αγωγής Υγείας. Μικροέρευνες στην τάξη. Ανταλλαγή απόψεων. Προσωπικές εμπειρίες.
13. Σύγχρονη τεχνολογία και τρόφιμα α. Συντήρηση και διατήρηση τροφίμων. β. Αλλοιώσεις τροφίμων και συνέπειες. γ. Τεχνολογία και υγιεινή διατροφή δ. Τεχνολογία τροφίμων – Πρόσθετα τροφίμων.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες συνειδητοποιούν ότι τα τρόφιμα είναι τομέας όπου εφαρμόζεται εκτεταμένα η σύγχρονη τεχνολογία και βιοτεχνολογία, τόσο στην παραγωγή όσο και στη συντήρηση, διατήρηση, προετοιμασία, παρασκευή και διάθεσή τους. Οι μαθητές και οι μαθήτριες	Επισκέπτονται χώρους παραγωγής, επεξεργασίας, διατήρησης, συντήρησης και παρασκευής τροφίμων. Έτσι θα αποκτήσουν εμπειρίες, θα εκφραστούν με παρουσιάσεις των εμπειριών τους στην τάξη και θα προσπαθήσουν να σχεδιάσουν ένα δείγμα τροφίμου που θα μπορούσε να μπει στην

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	ενημερώνονται επίσης για τις σύγχρονη τεχνολογία και βιοτεχνολογία των τροφίμων.	παραγωγή. Συμμετοχή σε Προγράμματα Αγωγής Υγείας.

**6^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑ**

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Να δώσει στους μαθητές και τις μαθήτριες την ευκαιρία να κατανοήσουν τις βασικές έννοιες του ανθρώπινου περιβάλλοντος. Επίσης, να γνωρίσουν την αλλοίωση που υφίσταται το περιβάλλον από τον άνθρωπο, καθώς και την οικολογική κρίση. Τέλος, να γνωρίσουν τους φυσικούς πόρους, το πρόβλημα της υπερεκμετάλλευσής τους και της εμφανιζόμενης, σε πολλές περιπτώσεις, εξάντλησής τους, καθώς και τις δυνατότητες χρησιμοποίησης ήπιων μορφών ενέργειας για την προστασία του περιβάλλοντος.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Βασικές έννοιες α. Περιβάλλον. β. Οικολογία. γ. Οικολογική συνείδηση. δ. Αλλοίωση του περιβάλλοντος - Παραδείγματα.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να γνωρίσουν την έννοια του «περιβάλλοντος» (ανθρώπινου και φυσικού). Επίσης, να γνωρίσουν την αναγκαιότητα ανάπτυξης «οικολογικής συνείδησης» προς όφελος του ατόμου, της οικογένειας και της κοινωνίας μας. Τέλος, να γνωρίσουν τη συντελούμενη αλλοίωση του ανθρώπινου και φυσικού περιβάλλοντος και τις επιπτώσεις της αλλοίωσης αυτής στο άτομο και την οικογένεια.	Τα παραδείγματα αλλοίωσης του περιβάλλοντος να συνδέονται με την αλλαγή του τρόπου της οικογενειακής ζωής και να έχουν «ανθρωποκεντρικό» και «οικογενειοκεντρικό» χαρακτήρα (ιστορικά παραδείγματα). Συμμετοχή σε προγράμματα προστασίας περιβάλλοντος, χρήση φιλμ, διαφανειών, κ.λ.π.
2. Φυσικοί πόροι και ενεργειακή κατάσταση α. Φυσικοί πόροι. β. Ενέργεια και ενεργειακή κατάσταση. γ. Ήπιες μορφές ενέργειας και προστασία του περιβάλλοντος.	Να γνωρίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τους βασικούς φυσικούς πόρους και τις πηγές ενέργειας, οι οποίες διαμορφώνουν την ενεργειακή κατάσταση της χώρας. Επίσης να κατανοήσουν τι είναι ήπιες και ανανεώσιμες μορφές ενέργειας και ποια η σημασία τους για την εξοικονόμηση φυσικών	Να δοθούν αρκετές περιπτώσεις εφαρμογών ήπιων και ανανεώσιμων μορφών ενέργειας στη χώρα μας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες μέσα από τις περιπτώσεις οικιακών εφαρμογών, ευαισθητοποιούνται στην αναγκαιότητα ευρύτερης εφαρμογής τέτοιων μορφών, ιδιαίτερα σε

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	πόρων, αλλά και για την προστασία του περιβάλλοντος.	οικογενειακό επίπεδο, τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές. Εποπτικά μέσα, εικόνες, φωτογραφίες, φιλμς, διαφάνειες κ.λ.π.
3. Οικολογική κρίση α. Έννοια της οικολογικής κρίσης. β. Ρύπανση της ατμόσφαιρας, του νερού και του εδάφους. γ. Απορρίμματα. δ. Ηχορύπανση. ε. Η επιβάρυνση του περιβάλλοντος.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν την έννοια της οικολογικής κρίσης της εποχής μας, καθώς επίσης τι είναι ρύπανση του νερού και της ατμόσφαιρας και πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται τα πάσης φύσης απορρίμματα. Επίσης, να κατανοήσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις της ηχορύπανσης. Ιδιαίτερα για τη ρύπανση του νερού και της ατμόσφαιρας, θα πρέπει να κατανοήσουν την αιτιογένεια του πολύπλοκου αυτού προβλήματος και ποια θα πρέπει να είναι η συμβολή του ατόμου, της οικογένειας και της κοινότητας για την άμβλυνσή του και την αποφυγή, κατά το δυνατό, των δυσμενών επιπτώσεων.	Ενεργός συμμετοχή μαθητών ε δραστηριότητες όπως ανακύκλωση, καθαρισμός παραλίας, πάρκου, πλατείας, προαυλίου σχολείου, κ.λ.π. Έτσι, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα κατανοήσουν στην ιδιαίτερη επιβάρυνση, την οποία δέχεται σήμερα το περιβάλλον, αλλά και τη συμβολή του ανθρώπου και της οικογένειας στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσης.
4. Η κατοικία στο αγροτικό και αστικό περιβάλλον α. Αγροτικό περιβάλλον και κατοικία. β. Αστικό περιβάλλον και κατοικία. γ. Εξοχική κατοικία. δ. Εξέλιξη, ομοιότητες και διαφορές.	Να γνωρίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες την εξέλιξη της κατοικίας και του ανθρώπινου και φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και τις διαφορές που υφίστανται σήμερα μεταξύ του περιβάλλοντος της υπαίθρου (αγροτικού) και του περιβάλλοντος της πόλης και μεγαλούπολης (αστικού). Η εξελικτική πορεία της κατοικίας και	Εργασίες μαθητών. Παρουσίαση διαφανειών και φιλμς.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	του περιβάλλοντος να συνδυαστεί με τις δραστηριότητες της αγροτικής και της αστικής οικογένειας, καθώς και του τρόπου ζωής.	
5. Κατοικία – Ρύπανση – Αντιρρύπανση Κατοικία – Οικογένεια: Ρύπανση και αντιρρύπανση.	Να γνωρίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τη σημερινή κατοικία (αγροτική και αστική) ως συντελεστή ρύπανσης, τους ρυπαντές της και τους ρύπους που προκύπτουν, καθώς και όλη την αναγκαία αντιρρυπαντική δραστηριότητα που πρέπει να αναπτύσσεται εκ μέρους της οικογένειας (αγροτικής και αστικής, κατά περίπτωση).	Να δοθούν ποικίλα προβλήματα ρύπανσης που προκύπτουν από την οίκηση. Επίσης να δοθούν σαφή παραδείγματα οικογενειακής αντιρρύπανσης (π.χ. φίλτρα για τον καθαρισμό αερίων ρύπων).
6. Οικολογικός σχεδιασμός α. Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός. β. Μεταφορές. γ. Βιοτεχνίες. δ. Το αστικό και φυσικό περιβάλλον.	Να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό (έννοια, αναγκαιότητα και σημασία). Επίσης να κατανοήσουν τη σημασία του ορθού σχεδιασμού των μεταφορών, των βιοτεχνιών και βιομηχανιών για την αποφυγή οικολογικής επιβάρυνσης και για την προστασία του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος μέσα από το σχεδιασμό αυτού. (π.χ. βιομηχανικά πάρκα, βιομηχανικές και βιοτεχνικές ζώνες κ.λ.π.)	Χρησιμοποιούνται εποπτικά μέσα, διαφάνειες, φύλμς. Οι μαθητές και οι μαθήτριες συμμετέχουν σε ανάλογες δραστηριότητες.

7^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΙΚΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Να δώσει στους μαθητές και τις μαθήτριες τη δυνατότητα να κατανοήσουν τη σημασία της σύγχρονης οικοτεχνολογίας για την ελληνική οικογένεια και να διακρίνουν τις θετικές και αρνητικές της επιπτώσεις. Επίσης να δώσει στους μαθητές

και τις μαθήτριες την ευκαιρία να συνδέσουν τη σύγχρονη οικοτεχνολογία με τη χρήση οικολογικών υλικών, καθώς και με τις διάφορες τεχνικές ανακύκλωσης, με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και το κοινωνικο-οικονομικό όφελος, γενικότερα.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Οικοτεχνολογία και εξέλιξη α. Έννοια της οικοτεχνολογίας. β. Σύντομη ιστορική αναδρομή και εξέλιξη της οικοτεχνολογίας. γ. Οικολογικά υλικά.	Να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες την ευρύτερη έννοια της οικοτεχνολογίας, αλλά κυρίως, μέσα από την ιστορική αναδρομή και εξέλιξη, να αξιολογήσουν τη σημερινή σύγχρονη οικοτεχνολογία με τη χρήση οικολογικών υλικών. Να γίνει κατανοητή η έννοια του οικολογικού υλικού.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες συμμετέχουν. Χρησιμοποιούνται διαφάνειες, φύλμς.
2. Οικογένεια και σύγχρονη οικοτεχνολογία Εφαρμογές της σύγχρονης οικοτεχνολογίας στην καθημερινότητα της ελληνικής οικογένειας.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να ενημερωθούν για τη σύγχρονη οικοτεχνολογία και τη σωστή χρήση της.	Μέσα από ποικίλες περιπτώσεις εφαρμογών της σύγχρονης οικοτεχνολογίας να δοθεί η ευκαιρία στους μαθητές και τις μαθήτριες να κατανοήσουν: τη διάδοση των σύγχρονων οικοτεχνολογικών εφαρμογών στα ελληνικά νοικοκυριά (κυρίως στα αστικά, αλλά σε μεγάλο βαθμό και στα αγροτικά), τη σωστή ή μη χρήση των τεχνολογικών μέσων, καθώς και την αλλαγή του τρόπου της οικογενειακής ζωής, μέσα από τη χρήση αυτής. Παραδείγματα.
3. Επιπτώσεις της σύγχρονης οικοτεχνολογίας Θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στην ελληνική οικογένεια.	Να δώσει στους μαθητές και τις μαθήτριες να κατανοήσουν ότι οι εφαρμογές της σύγχρονης οικοτεχνολογίας μέσα στο ελληνικό σπίτι, έχουν τόσο θετικές όσο και αρνητικές επιπτώσεις. Ιδιαίτερα, να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα των θετικών επιπτώσεων, τόσο κατά το χρόνο απασχόλησης μέσα	Να τονιστούν στους μαθητές και τις μαθήτριες ιδιαίτερα τα μέσα της σύγχρονης οικοτεχνολογίας που αποφέρουν: εξοικονόμηση χρόνου, ανέσεις, ψυχαγωγία, ενημέρωση, μόρφωση (π.χ. φούρνος μικροκυμάτων, καταψύκτης, ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης –

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	στο σπίτι όσο και κατά την ώρα της ψυχαγωγίας. Τέλος, θα πρέπει οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις και προπάντων, τις μεθόδους και τους τρόπους αποφυγής των επιπτώσεων αυτών.	Μόρφωσης, όπως video κ.ά.
4. Ανακύκλωση α. Τεχνικές ανακυκλήσεων στερεών ρύπων. β. Ανακύκλωση πολύτιμων μετάλλων. γ. Ευαισθητοποίηση ατόμων και φορέων για ανακύκλωση. δ. Ωφελιμότητα της ανακύκλωσης.	Επειδή σύγχρονη οικοτεχνολογία δε νοείται χωρίς ανακύκλωση, πρέπει οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν την έννοια και σημασία της ανακύκλωσης και να διακρίνουν σε ανακύκλωση στερεών ρύπων (π.χ. χαρπού, μπαταριών κ.λ.π.) και ανακύκλωση πολύτιμων μετάλλων (με την επαναφορά τους στην παραγωγική διαδικασία). Να γνωρίσουν επίσης οι μαθητές και οι μαθήτριες τις διάφορες τεχνικές ανακυκλήσεων. Ακόμα να κατανοήσουν την αναγκαιότητα για ευαισθητοποίηση ατόμων και φορέων σχετικά με την ανακύκλωση και ιδιαίτερα για ευαισθητοποίηση της ελληνικής οικογένειας.	Να επισημανθεί η ωφελιμότητα της ανακύκλωσης από οικολογικής, κοινωνικής και οικονομικής πλευράς για το άτομο, την οικογένεια τη χώρα. Διαφάνειες, φύλμς, εργασίες παιδιών θα βοηθήσουν στην κατανόηση του θέματος.

8^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Να ενημερωθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες σχετικά με τα αίτια και τους τρόπους μετάδοσης και πρόληψης των συνηθέστερων νοσημάτων και ασθενειών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και στις μεθόδους προφύλαξης από αυτά. Στην ενότητα αυτή οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν ακόμη να διαμορφώσουν τάσεις και συμπεριφορές προς τους πάσχοντες και τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Νοσήματα – Ασθένειες α. Περιβάλλον και Υγεία. Μόλυβδος, υδράργυρος, αμιάντος, κ.ά. β. Μεταδιδόμενα νοσήματα.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ενημερώνονται και αποκτούν εμπειρίες αντιμετώπισης κινδύνων, μαθαίνουν να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν επικίνδυνα μέρη, πράγματα και αιτίες και πώς να τα αποφεύγουν. Αποκτούν ειδικές γνώσεις για τις παθήσεις της σύγχρονης εποχής.	Συλλέγουν υλικό. Το παρουσιάζουν στην τάξη χρησιμοποιώντας διαφάνειες, φιλμς. Η προσωπική συμμετοχή των παιδιών θεωρείται απαραίτητη, για τι έτσι μαθαίνουν να συνεργάζονται και αποκτούν την ικανότητα να παίρνουν πρωτοβουλίες και να συμβουλευούν άλλους.
2. Πρόληψη α. Συνθήκες διαβίωσης. β. Περιοδικές εξετάσεις υγείας. γ. Εμβολιασμοί.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες μαθαίνουν τη σημασία της πρόληψης και της προφύλαξης. Αποκτούν τη συνήθεια των περιοδικών εξετάσεων, ευαισθητοποιούνται ως προς τις συνθήκες διαβίωσης και ενημερώνονται σχετικά με τις απολυμάνσεις και τους εμβολιασμούς.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες ανταλλάσσουν απόψεις και ρόλους, κάνουν μικροέρευνες.
3. Σεξουαλική Αγωγή και υγεία α. Διαπροσωπικές σχέσεις. β. Σεξουαλική συμπεριφορά. γ. Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα δ. Προφύλαξη και πρόληψη (απαιτούμενα μέτρα και μέσα προφύλαξης) ε. Έλεγχος γεννήσεων. Πληθυσμιακή αύξηση. Υπογεννητικότητα. Σύσταση πληθυσμών.	Ενημερώνονται για τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και τους τρόπους προφύλαξης από αυτά. Αποκτούν γνώσεις για τη σύσταση του ελληνικού πληθυσμού και την υπογεννητικότητα. Μαθαίνουν τρόπους αντιμετώπισής της.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες εντοπίζουν και αναλύουν τα είδη διαπροσωπικών σχέσεων και συμπεραίνουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά τους. Παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία, διαφάνειες, φιλμς. Συνεργάζονται και επινοούν τρόπους αντίστασης στις διάφορες κοινωνικές επιρροές και επιδράσεις.

9^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Πρωταρχικά είναι να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες γνώσεις απαραίτητες σχετικά με τα φάρμακα, τη σπουδαιότητά τους, αλλά και τις επιβλαβείς

συνέπειές τους. Κατά δεύτερο λόγο, να αποκτήσουν γνώσεις και επιδεξιότητα για την άμεση αντιμετώπιση μερικών ατυχημάτων και την παροχή πρώτων βοηθειών.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Φαρμακευτικές ουσίες – Ναρκωτικά α. Τα φάρμακα και η χρήση τους. Κατάχρηση φαρμάκων. Τρόπος προμήθειας φαρμάκων και φύλαξη στο σπίτι, αυτοκίνητο και αλλού. β. Φαρμακευτικές ουσίες που προκαλούν εθισμό. Χρήση, κατάχρηση. Εμπορία και διάθεσή τους. γ. Ναρκωτικές ουσίες, πρόληψη – θεραπεία.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες παίρνουν ειδικές γνώσεις, αποκτούν σωστές συνήθειες, ασκούν τη θέλησή τους, μαθαίνουν να παίρνουν σωστές αποφάσεις, να ερευνούν και να δίνουν οδηγίες. Αποκτούν εμπειρίες στις τεχνικές για παραγωγή διαφημιστικών μηνυμάτων. Μαθαίνουν να κρίνουν, αλλά και να δέχονται κριτική. Ερευνούν τους παράγοντες που διαμορφώνουν τάσεις και συμπεριφορές.	Συνιστάται η χρήση εποπτικών μέσων, όπως διαφάνειες, φιλμ, εικόνες, πίνακες, καθώς ο σχεδιασμός μηνύματος κατά της χρήσης φαρμακευτικών ουσιών χωρίς λόγο.
2. Πρώτες βοήθειες α. Πρώτες βοήθειες για ατυχήματα στο σπίτι, στην εργασία, στις διακοπές. β. Ενέργειες σε επείγουσες καταστάσεις. γ. Γενικές οδηγίες για έκτακτες καταστάσεις (σεισμό, πυρκαγιά, πλημμύρες, κ.ά.).	Στόχος του μαθήματος αυτού είναι να δώσει σχετικές οδηγίες και γνώσεις στους μαθητές και τις μαθήτριες με ειδικές πρακτικές ασκήσεις. Με αυτό τον τρόπο θα αποκτήσουν την ικανότητα και την ευαισθησία για την παροχή πρώτων βοηθειών σε ατυχήματα που τυχόν θα συμβούν.	Συνιστάται η χρήση εποπτικού υλικού. Συμμετοχή σε προγράμματα Αγωγής Υγείας. Προληπτική άσκηση για σεισμό και πυρκαγιά.

10^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Ο σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν τη σημασία του θεσμού της οικογένειας, την υπευθυνότητα και το ρόλο του κάθε ατόμου σε αυτή.

Να αναγνωρίσουν ότι η οικογένεια είναι το κύτταρο της κοινωνίας, όπου επιτελείται τεράστιο έργο. Μέσα από την ενότητα αυτή επιδιώκεται η αγωγή του αυριανού πολίτη.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Ο ρόλος της οικογένειας α. Ο ρόλος της οικογένειας στη σύγχρονη κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη. β. Στόχοι της οικογένειας.	Να αντιληφθούν και να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τη συμβολή του θεσμού της οικογένειας στο κοινωνικό σύνολο. Να	Παρουσίαση στατιστικών στοιχείων. Προσωπικές εμπειρίες των μαθητών και μαθητριών.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
γ. Νέοι και οικογένεια	ενημερωθούν για το ρόλο τους στην οικογένεια και στην ευρύτερη κοινωνία.	
2. Γάμος και οικογένεια α. Ο θεσμός του γάμου. β. Νομικές και πολιτικές προϋποθέσεις του γάμου. γ. Θεσμικές αλλαγές στο οικογενειακό δίκαιο. δ. Νέοι και γάμος.	Να γίνει κατανοητή από τους μαθητές και τις μαθήτριες η αναγκαιότητα του γάμου ως θεσμού για την προστασία της οικογένειας από την πολιτεία και από τους ίδιους.	Παρουσίαση στοιχείων οικογενειακού δικαίου. Ομαδικές συζητήσεις και εξαγωγή συμπερασμάτων.
3. Σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας α. Οικογενειακό περιβάλλον. β. Οικογένεια και ισότητα.	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να συνειδητοποιήσουν ότι η οικογένεια ως ζωντανός οργανισμός είναι και χώρος, όπου οι ανθρώπινες σχέσεις είναι πλούσιες και έντονες και ότι κάθε μέλος της πρέπει να συνειδητοποιήσει το ρόλο, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά του, καθώς και ότι οφείλει να διαπνέεται από πνεύμα συνεργασίας για τη δημιουργία μιας οικογενειακής ατμόσφαιρας στα πλαίσια της ισότητας και της ισονομίας.	Αναφέρονται παράγοντες που επηρεάζουν, όπως και οι τρόποι που μπορούν να διασφαλίσουν τη σωματική και πνευματική υγεία των νέων. Μικροέρευνες σχετικά με την ισότητα των δύο φύλων στην καθημερινή ζωή.
4. Στοιχεία οικογενειακού δικαίου α. Το οικογενειακό δίκαιο στην Ε.Ε. β. Δικαιώματα του παιδιού σύμφωνα με τη διακήρυξη του Ο.Η.Ε.	Εισάγει τους μαθητές και τις μαθήτριες στις σύγχρονες αρχές του οικογενειακού δικαίου της Ε.Ε. Τους καλλιεργεί συνείδηση ευθύνης, ώστε να διαμορφώσουν νέες αξίες και κώδικες συμπεριφοράς στην οικογένεια και στην κοινωνία.	Να δοθούν αυτούσια χωρία της σχετικής νομοθεσίας (οικογενειακού δικαίου, ελληνικού και Ε.Ε.), καθώς και της Διακήρυξης του Ο.Η.Ε.
5. Οικογενειακός προγραμματισμός α. Κληρονομικότητα και υγεία. β. Σωματική και ψυχική ανάπτυξη των νέων.	Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τη σημασία που έχει η υγεία των γονέων για τη γέννηση υγιών παιδιών. Να ενημερωθούν	Οι μαθητές και οι μαθήτριες πληροφορούνται ότι οι νέοι γονείς μπορούν να αποφασίζουν ελεύθερα και υπεύθυνα για όλα τα

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
γ. Παράγοντες που επιδρούν στη σωματική και ψυχική υγεία των νέων.	σχετικά με το τι πρέπει να γνωρίζουν οι νέοι γονείς πριν τη σύλληψη. Να γνωρίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τους παράγοντες (βιολογικούς, κοινωνικούς, κ.ά.) που επιδρούν στη σωματική και ψυχική υγεία και διαμορφώνουν τη συμπεριφορά τους.	σχετικά θέματα. Συζήτηση. Χρήση εποπτικών μέσων Συμμετοχή σε προγράμματα Αγωγής Υγείας. Συνιστάται τα θέματα αυτά να δοθούν με απλά ευκολονόητα στοιχεία, προσαρμοσμένα στα ενδιαφέροντα και την ηλικία των μαθητών/μαθητριών της τάξης αυτής. Τονίζεται η εξάρτηση του παιδιού από του γονείς του και το άμεσο οικογενειακό του περιβάλλον. Συμμετοχή σε προγράμματα αγωγής Υγείας.

11. Η αξιολόγηση του αναλυτικού προγράμματος

Η εκπαιδευτική αξιολόγηση χρησιμοποιείται για να ερμηνεύσει μια ποικιλία λειτουργιών και να εξυπηρετήσει την ενέργεια της λήψης των αποφάσεων.

Η αξιολόγηση χρησιμοποιείται :

1. Να κάνει διάγνωση
2. Να τροποποιήσει το αναλυτικό πρόγραμμα
3. Ν συγκρίνει
4. Να προβλέψει τις εκπαιδευτικές ανάγκες
5. Να προσδιορίσει εάν οι σκοποί έχουν επιτευχθεί.

Αρκετές προσπάθειες έχουν γίνει από τους ειδικούς για να καταρτίσουν ένα κατάλογο των πιθανών τύπων αξιολόγησης του αναλυτικού προγράμματος. Ένας από αυτούς τους ειδικούς είναι και ο Harlen, ο οποίος μας δίνει τους ακόλουθους τύπους.

1. Αξιολόγηση της καταλληλότητας των ειδικών σκοπών ενός αναλυτικού προγράμματος. Με άλλα λόγια να γίνει εκτίμηση πόσο οι ειδικοί σκοποί αξίζουν την προσπάθεια της υλοποίησής τους.
2. Διαμορφωτική αξιολόγηση. Το κύριο έργο της είναι να προσφέρει βοήθεια στην ανάπτυξη τωου αναλυτικού προγράμματος αφού προηγουμένως οι ειδικοί σκοποί έχουν αποδειχθεί αποδοτικοί.
3. Αξιολόγηση ατομικής ετοιμότητας και προόδου. Η αξιολόγηση αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους ίδιους τους δασκάλους για την εκτίμηση των ικανοτήτων των μαθητών καθώς επίσης και των διδασκόντων τους.
4. Εξαμηνιαία ή τελική αξιολόγηση. Φυσικά εδώ ο κύριος στόχος του τύπου αυτού είναι η τελική εκτίμηση του έργου, εάν δηλαδή το τελικό αποτέλεσμα πραγματοποιήθηκε²⁹.

Οι προαναφερόμενοι τύποι φαίνεται στην ουσία να έχουν διαφορετικό σκοπό και λειτουργία αλλά στην πραγματικότητα επικαλύπτονται αρκετά. Δηλαδή ο ένας τύπος επικαλύπτει τον άλλον.

Συμπεραίνοντας μπορούμε να πούμε ότι ο σκοπός της αξιολόγησης είναι πάντα ο ίδιος: να προσδιορίσει την αξία κάποιου προγράμματος. Η αξιολόγηση του αναλυτικού προγράμματος θα παίξει πολλούς ρόλους, εξαρτάται από τις απαιτήσεις και δεσμεύσεις οι οποίες θα τεθούν.

12. Αλληλεξάρτηση παραγόντων και η συμβολή της

Οικιακής Οικονομίας

Άτομο

Η Οικιακή Οικονομία ως μέσον αξιοποίησης ανάπτυξης και οργάνωσης των ανθρώπινων ικανοτήτων για την παρούσα και μελλοντική ευημερία του ατόμου.

1) Η έννοια και η διαδικασία της επικοινωνίας και ο ρόλος της στις ανθρώπινες σχέσεις, όπως οικογενειακές και κοινωνικές σχέσεις καλλιεργούν το χαρακτήρα του εφήβου και στοχεύουν:

- να διευκολύνουν τους μαθητές στην προσωπική τους ανάπτυξη και αυτογνωσία. Να μπορούν οι μαθητές να βοηθήσουν στην αυτοδιερεύνηση των προσωπικών τους χαρακτηριστικών ικανοτήτων και ενδιαφερόντων.
- να βοηθήσει τους μαθητές να λύνουν προβλήματα και να παίρνουν αποφάσεις παρέχοντάς τους ευκαιρίες να βιώνουν παρόμοιες καταστάσεις, με σκοπό την ανάπτυξη της προσωπικής ωριμότητας.
- να διευκολύνει το στόχο της μετάβασης, ως μια βιωματική διαδικασία διεύρυνσης των εμπειριών των μαθητών, με ποικίλες και σύνθετες δραστηριότητες μέσα κι έξω από το σχολείο και ως άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία και τη ζωή.
- να εξοικειώνει τους μαθητές στην πληροφόρηση ως επικοινωνιακή διαδικασία, με έμφαση στη σημασία της ανάπτυξης δεξιοτήτων ενεργού αναζήτησης: ευελιξία, προσαρμοστικότητα, επικοινωνία, συνεργασία, λήψη απόφασης, κριτικής συνεργασίας και αξιολόγησης της πληροφορίας.

2) Η αναγκαιότητα της στοχοθεσίας στην προσωπική ζωή επηρεάζει τη λήψη αποφάσεων για την ικανοποίηση αναγκών που συνήθως καθορίζονται από το

κοινωνικό σύστημα. Η επιδίωξη είναι να αποκτήσει ο μαθητής τέτοιες αντιστάσεις ώστε να καθορίσει τις ανάγκες μόνος του.

3) Η εκτίμηση του καλού σχεδίου, της αρμονικής χρήσης χρωμάτων και την ανάπτυξη μερικής ικανότητας για την εφαρμογή αυτής της γνώσης στην ενδυμασία, βοηθά το μαθητή στην αξιολογική χρήση της ενδυμασίας και όχι στην επιβολή επιδράσεων της μόδας.

4) Οι φυσικοί πόροι και η ενεργειακή κατάσταση επιβάλουν νέες συνθήκες αντίληψης της κατοικίας μέσα από οικολογικό σχεδιασμό στηριζόμενοι πάντα στην τεχνολογική πρόοδο.

5) Οι συνεχείς και επίμονες προσπάθειες για ολοκληρωμένες γνώσεις στην υγεία και υγιεινή διατροφή ευαισθητοποιούν τον μαθητή να προσέχει ό,τι του «δίνεται» ή να το απορρίπτει. Θέματα σύγχρονα όπως η κυκλοφοριακή αγωγή, το κάπνισμα και η σεξουαλική αγωγή καλύπτουν παλιές και πρόσφατες ανάγκες των μαθητών για επιστημονική προσέγγιση στα θέματα αυτά που μέχρι σήμερα επικρατούσε η παραπληροφόρηση.

Οικογένεια

Η Οικιακή Οικονομία, ως μέσο
διαπαιδαγώγησης των νεαρών
μελών της οικογένειας.

1) Οι Διαπροσωπικές σχέσεις όπως διαμορφώνονται και διαπλέκονται μέσα στην οικογενειακή και συλλογική ζωή. Η σημαντικότητα του ρόλου των γονέων ή των υποκατάστάτων τους και ο ρόλος της οικογενειακής αγωγής στις διαπροσωπικές σχέσεις των νεαρών ατόμων.

2) Η προσφορά βοήθειας στο νεαρό άτομο για να γνωρίσει τον εαυτό του και να καταλάβει τους γύρω του.

3) Η ανακάλυψη και αξιοποίηση των ικανοτήτων και η ανάπτυξη δεξιοτήτων, που καλείται να αναπτύξει το άτομο προκειμένου να αντεπεξέλθει στις δυσκολίες του σημερινού κόσμου.

4) Η κατανόηση της επιρροής της οικογενειακής συνεργασίας, στη ζωή των μελών της οικογένειας μέσα από το ρόλο της, στη σύγχρονη κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, τις θεσμικές αλλαγές στο οικογενειακό δίκαιο, την ισότητα των ατόμων και τον οικογενειακό προγραμματισμό.

5) Η κατανόηση της φυσικής, διανοητικής, κοινωνικής και πνευματικής ανάπτυξης του παιδιού με την προσπάθεια επίλυσης των ειδικών καταστάσεων.

6) Η προσφορά γνώσεων για τις επενδύσεις, την αποταμίευση, την διαχείριση ανθρώπινων πόρων και την οργάνωση της εργασίας ως απαραίτητη προϋπόθεση της ευζωίας.

7) Η αναγκαιότητα της οργάνωσης της οικογενειακής ζωής για την ομαλή λειτουργία της και την δημιουργία νέων στόχων για την ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου.

8) Οι επιδράσεις και η αλληλεξάρτηση των αποφάσεων της οικογένειας καθώς και οι σχέσεις της με την ελεύθερη αγορά επηρεάζουν και επηρεάζονται από την καταναλωτική κοινωνία μας.

9) Η κατανόηση της σημασίας του φυσικού περιβάλλοντος και η ανάπτυξη σχετικής ικανότητας για το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό κατοικίας, που να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες οικολογικές μορφές και τεχνολογίες.

10) Η ευαισθητοποίηση και η καθιέρωση συγκεκριμένης στάσης για τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος.

11) Η εκτίμηση της αισθητικής αξίας, της καλής εκλογής, τοποθέτησης και φροντίδας των σύγχρονων οικοσκευών.

12) Η κατανόηση για την ασφάλεια στο σπίτι και η πρόληψη ατυχημάτων καθώς και η παροχή πρώτων βοηθειών όταν παραστεί ανάγκη.

13) Η ανάπτυξη της ικανότητας για την επιλογή και αγορά ενδυμάτων τα οποία θα ανταποκρίνονται στο άτομο, στις ιδιαίτερες συνθήκες και στις ανάγκες της οικογένειας. Ανάπτυξη της καλαισθησίας.

14) Η κατανόηση της σωστής διατροφής και η επίδραση στην υγεία του ατόμου και της οικογένειας με την αλλαγή ή τροποποίηση των διατροφικών συνηθειών. Η προφύλαξη των ατόμων της οικογένειας από νοσήματα και ασθένειες με την κοινή αντιμετώπιση και πρόληψη.

15) Η επίδραση της οικογένειας στις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες με την διατήρηση της λαϊκής τέχνης και της παράδοσης.

Κοινότητα

Η συμβολή της Οικιακής Οικονομίας
στην παρούσα και μελλοντική
ευημερία της κοινότητας.

1) Η συμβολή της οικογένειας ως κοινωνικός πυρήνας

– Σημαντική είναι η γνώση για την οικογένεια ως συστατικό στοιχείο της κοινότητας (θεσμός, έννοια, κοινωνική σημασία, εξελικτική πορεία), λαμβάνοντας υπόψη: τη θέση της κοινής παραγωγικής εργασίας που άλλοτε συνέδεε τα μέλη της οικογένειας, κατέλαβε σήμερα η κοινή χρησιμοποίηση του ελεύθερου χρόνου, ενώ τις παλαιότερες σχέσεις υποταγής και εξουσίας τείνει, στη σύγχρονη οικογένεια, να αντικαταστήσει η εκούσια φιλική αλληλεπίδραση των μελών που, στο πεδίο των νομικών ρυθμίσεων δηλώνεται με τη θέσπιση, στη θέση της ανδροκρατικής εξουσίας, της αρχής της ισοτιμίας των συζύγων, με τη μετατροπή της εξουσίας των γονέων σε υπέρτατο λειτούργημα, προοριζόμενο να εξυπηρετήσει αποκλειστικά το καλώς νοούμενο συμφέρον των τέκνων την αποδοχή κοινωνικότερων λύσεων στον τομέα το διαζυγίου.

2) Η αντιμετώπιση ειδικών κοινωνικών προβλημάτων με την προσφορά κοινοτικών παροχών, η οποία παρέχεται με:

- Την αναγνώριση τρόπων με τους οποίους τα κοινοτικά ιδρύματα προσφέρουν στην υγεία της οικογένειας.
- Την ενημέρωση για τις ευκαιρίες που προσφέρει η κοινότητα σχετικά με τα κέντρα ψυχαγωγίας, στα οποία κάθε ομάδα μπορεί να συμμετέχει.
- Η απόκτηση γνώσης των οργανισμών, ιδρυμάτων και άλλων ομάδων της κοινότητας, τα οποία ασχολούνται με μια ποικιλία φάσεων της οικογενειακής ζωής.

3) Η υπογεννητικότητα στις ελληνικές οικογένειες αρχίζει να εμφανίζεται μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, οπότε γίνεται φανερή η σταδιακή μείωση της αναλογίας γεννήσεων επί 1000 κατοίκων.

Παράλληλα με τη μείωση της γεννητικότητας παρατηρείται μια τάση περιορισμού της μητρότητας στα πρώτα χρόνια του γάμου και σε νεαρές ηλικίες, ιδίως τα τελευταία χρόνια.

Η μείωση του επιθυμητού αριθμού παιδιών, η οποία διεθνώς θεωρείται συνάρτηση της ανόδου του βιοτικού, μορφωτικού και πολιτιστικού επιπέδου

ενός λαού και της αύξησης του βαθμού εκβιομηχάνισης και αστικοποίησης μιας κοινωνίας καθώς και στην επαγγελματική απασχόληση των γυναικών και το βαθμό προσήλωσής τους στην εργασία και στην καριέρα τους.

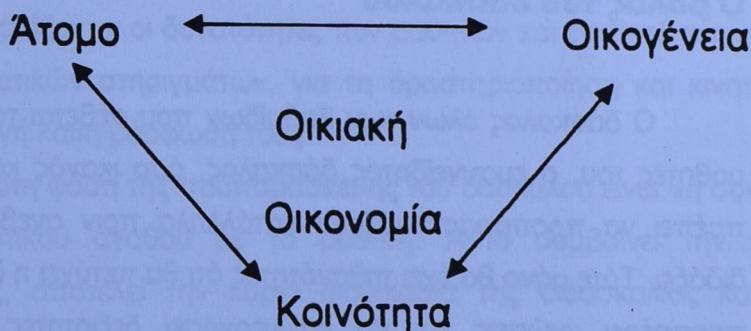
4) Η διαδικασία κοινωνικοποίησης των ατόμων και οι διαπλεκόμενες κοινωνικές σχέσεις σε ένα ευρύ οικονομικό πολιτισμικό επίπεδο.

5) Η αναγνώριση της προσφοράς του πολιτισμού στην κοινότητα και η κατανόηση των τρόπων με τους οποίους η οικογένεια ως σύνολο μπορεί να βοηθήσει τα μέλη της να αναπτύξουν συμπεριφορά, βασική για αποτελεσματική ιδιότητα του πολίτη στην κοινότητα. Αυτό επιτυγχάνεται με επισημάνσεις: στην ελληνική λαϊκή παράδοση και τη σύνδεσή της με το παρόν, τις ήπιες μορφές ενέργειας ή προστασίας του περιβάλλοντος, με την οικολογική συνείδηση των πολιτών της κοινότητας και την ταυτόχρονη ευαισθητοποίηση ατόμων και φορέων για την αναγνώριση των αγαθών.

6) Συμμετοχή στις δραστηριότητες με σκοπό την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων μέσω ομαδικής προσπάθειας, η οποία τελικά επηρεάζεται και επηρεάζει μέσα από αμφίδρομη κοινωνική σχέση την οικογενειακή και κοινοτική ζωή.

7) Συμμετοχή στις οικονομικές δραστηριότητες της κοινότητας μέσω σημαντικών παρεμβάσεων στο μικροοικονομικό σύστημα των οικογενειών, ως εξαρτημένων οικονομικών μονάδων.

8) Η ευαισθητοποίηση των πολιτών στα θέματα σωστής διατροφής και υγείας με παρεχόμενες γνώσεις για την κατανάλωση φυσικών και σωστά επιλεγμένων τροφίμων, καθώς και την αποφυγή και πρόληψη ατυχημάτων στους χώρους που ο άνθρωπος κατοικεί εργάζεται ή επισκέπτεται.

- Ο κάθε παράγοντας βασίζεται στον άλλο...

- Κανένας δεν μπορεί να λειτουργήσει αυτόνομα...

13. Η μέθοδος διδασκαλίας

Ο τρόπος με το οποίο διδάσκονται οι διάφορες γνώσεις και δεξιότητες μπορεί να μειώσει σε μεγάλο βαθμό τα ψυχολογικά, παιδαγωγικά και διδακτικά μειονεκτήματα, που αναπόφευκτα συνοδεύουν τη διδασκαλία του μαθήματος. Δυστυχώς, συμβαίνει συχνά, η διδασκαλία να επιτυγχάνεται στην καθαρή επιστημονική και αφηρημένη μορφή της χωρίς να λάβει υπόψη τις προϋπάρχουσες εμπειρίες των μαθητών που προέρχονται από τα βιώματά τους και να διαρθρώνεται σαν μια ερμηνεία, διασάφηση και κατάταξη αυτών των εμπειριών. Η διδασκαλία πρέπει να προχωρεί στην παροχή νέων γνώσεων, στην καθαρή επιστημονική επεξεργασία και κατάταξη και να ξαναγυρίζει πάλι στην εφαρμογή και χρήση των γνώσεων αυτών στον πραγματικό κόσμο των μαθητών μας. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται το χάσμα μεταξύ των μαθητών και του περιεχομένου του μαθήματος, που είναι συγχρόνως και χάσμα μεταξύ γνώσεων στην αφηρημένη και επιστημονική του μορφή και της πραγματικής ζωής. Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει στην περιοχή του βασικού σχολείου να ταυτίζουμε τα μαθήματα με τις αντίστοιχες επιστήμες. Τα μαθήματα που διδάσκονται στο βασικό σχολείο δεν είναι σε μικρογραφία επιστημονικοί κλάδοι. Είναι κατατάξεις πραγμάτων και φαινομένων που συνδέονται πρωταρχικά με τις εκδηλώσεις της ζωής του ανθρώπου και βρίσκονται σε άμεση επαφή και σχέση με το παιδί που μαθαίνει και προβληματίζεται.

Ο ρόλος του δασκάλου³⁰

Ο δάσκαλος όλων των βαθμίδων που σέβεται τον εαυτό του και τους μαθητές του, ο ευσυνείδητος δάσκαλος, όσο ικανός και σοφός και αν είναι πρέπει να προπαρασκευάζεται κατάλληλα πριν ανεβεί στην έδρα για να διδάξει. Τότε μόνο θα έχει πιθανότητες ότι θα πετύχει η διδασκαλία του, ότι θα προσφέρει γνώσεις και θα καλλιεργήσει δεξιότητες, που θα ασκήσουν πραγματική μορφωτική επίδραση στους μαθητές του.

Ο δάσκαλός είναι ανάγκη να δημιουργήσει μια προσωπική εσωτερική σχέση με το μορφωτικό αγαθό που θα διδάξει, ιδιαίτερα με το βαθύτερο

περιεχόμενο και νόημα αυτού. Γιατί η διδακτέα ύλη είναι ένα πολιτιστικό αγαθό. Για να βρει αυτή τη βαθύτερη προσωπική σχέση, πρέπει να καταφύγει στις πηγές του κλάδου που διδάσκει στα πρωτότυπα έργα και ντοκουμέντα.

Τα βοηθητικά διδακτικά βιβλία, τόσο για το μαθητή όσο και για το δάσκαλο, δεν οδηγούν στο βαθύτερο περιεχόμενο του κλάδου. Αυτή όμως η εργασία, καθαρά ερμηνευτικής μορφής, απαιτεί χρόνο και κόπο αρκετά. Στην πρώτη αυτή φάση της προπαρασκευής του ο δάσκαλος πρέπει να ανταποκρίνεται στο δικό του πνευματικό επίπεδο και όχι των μαθητών του. Ως αυτό το σημείο η εργασία του δασκάλου ταυτίζεται με την εργασία του επιστήμονα ερευνητή. Στη συνέχεια έρχεται η παιδαγωγική πλευρά της προπαρασκευής του. Αυτή δεν καταπιάνεται με το αντικειμενικό περιεχόμενο της διδακτέας ύλης αλλά με το μορφωτικό. Τα μορφωτικά στοιχεία του αντικειμένου διδασκαλίας είναι εκείνα που τραβούν το ενδιαφέρον των μαθητών αιχμαλωτίζουν το συναίσθημα, επιδρούν επάνω τους και τους κατευθύνουν σε υψηλότερες αξίες υλικές, πνευματικές και γενικά πολιτιστικές. Ο μαθητής συχνά επηρεάζεται περισσότερο από την όλη στάση του δασκάλου απέναντι στο μορφωτικό αγαθό παρά απ' αυτό το ίδιο το αντικείμενο και αντιλαμβάνεται την αδιαφορία ή συμμετοχή του δασκάλου.

Έπειτα έρχεται η ψυχολογική πλευρά της προπαρασκευής. Σ' αυτήν ο δάσκαλος απομακρύνεται από το αντικείμενο της διδασκαλίας και στρέφεται στο μαθητή. Η ψυχολογική προπαρασκευή της διδασκαλίας έχει πιθανότητες επιτυχίας όταν ο δάσκαλος γνωρίζει το στάδιο εξέλιξης του κάθε μαθητή, την ωριμότητά του και την ατομικότητά του. Επίσης πρέπει να γνωρίζει την τάξη του σαν σύνολο: την προέλευσή της, την κοινωνική της σύνθεση, το πνεύμα της. Εδώ εξετάζονται οι δυνατότητες των μαθητών και επιζητείται η εξεύρεση ψυχοπνευματικών στηριγμάτων, για τη δραστηριοποίηση και κινητοποίηση, για την αγωγή και τη μόρφωσή τους.

Τέταρτη φάση της προπαρασκευής του δασκάλου είναι «η συνάντηση» του μορφωτικού αγαθού με το μαθητή. Αυτό συμβαίνει την ώρα της διδασκαλίας, αποτελεί την κύρια διαδικασία της διδασκαλίας και είναι η δημιουργική της πράξη. Είναι όμως ανάγκη η συνάντηση αυτή, πριν γίνει στην πράξη, να γίνει νοερά στη σκέψη και την καρδιά του δασκάλου, που θα καθαρίσει έτσι τη μεθοδική πορεία της διδασκαλίας του.

Αλλά, για τη χρησιμοποίηση οποιουδήποτε προγράμματος, ο δάσκαλος θα πρέπει πρώτα να γνωρίζει ο ίδιος τη χρήση του υπολογιστή, ώστε να είναι σε θέση να διδάξει με τη βοήθειά του.

Τα περισσότερα σχολεία έχουν ως στόχο να διδάξουν στους μαθητές την πληροφορική ως μάθημα, παρά να χρησιμοποιήσουν τον υπολογιστή ως μέσο διδασκαλίας – μάθησης. Στο εργαστήριο πληροφορικής γίνεται η διδασκαλία του μαθήματος. Επομένως είναι δύσκολο, το εργαστήριο αυτό, να χρησιμοποιηθεί από οποιονδήποτε άλλο δάσκαλο, ώστε με τη βοήθεια των υπολογιστών να διδάξει το μάθημά του. Σύμφωνα με την υποκειμενική μας αντίληψη είναι αναγκαίο η Οικιακή Οικονομία να αποκτήσει τη δική της αίθουσα διδασκαλίας με σύγχρονη τεχνολογική υποδομή.

Ο ρόλος του δασκάλου και η χρησιμοποίηση των εποπτικών μέσων και της τεχνολογίας πρέπει να αλλάξουν, ώστε τα σχολεία να βελτιωθούν. Η ιδιότητα του εργαζόμενου καθώς και ο χώρος εργασίας επίσης θα συνεχίσουν να αλλάζουν. Κατά συνέπεια, η παιδεία πρέπει να προετοιμάσει τους εργαζόμενους για τον 21ο αιώνα. Τα επίπεδα γνώσης θα συνεχίσουν να επιτυγχάνονται και οι μαθητές θα μάθουν πώς θα αυτοπροσδιορίζονται στην εξειδικευμένη γνώση.

Σήμερα ο δάσκαλος βρίσκεται στην εποχή της πρόκλησης. Θα πρέπει να μάθει να χρησιμοποιεί τα εποπτικά και τεχνολογικά μέσα, ώστε να εξασφαλίσει τη μάθηση.

Γνωρίσματα του διδάσκοντος³¹

«Δασκάλους των παιδιών σας πρέπει να παίρνετε αυτούς που κι η ζωή τους είναι αψεγάδιαστη και η διαγωγή τους άσπιλη και η κατάρτισή τους πλήρεια. Γιατί πηγή και ρίζα ανθρωπίνης τελειότητας είναι να τύχουμε τη μόρφωση που πρέπει. Κι όπως οι γεωργοί μπήγουν πασσάλους πλάι στα φυτά, έτσι κι οι αναγνωρισμένοι απ' τους δασκάλους για στηρίγματα κατάλληλα στους νέους δίπλα βάζουνε τις οδηγίες και τις παραινήσεις, ώστε να βλασταίνουν ίσια και σωστά τα ήθη τους».

Πλούταρχου, «Περί παιδων αγωγής», μετ. Μ. Κουντουρά, Αθήνα έκδ. Ι.Π. Ζαχαρόπουλου, 1940, σ. 43.

14. Οπτικοακουστική προσέγγιση στη Διδασκαλία του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας³².

Η ανάγκη χρησιμοποίησης των οπτικοακουστικών μέσων προέρχεται από το γεγονός ότι οι λέξεις βρίσκονται σε αδυναμία να παρουσιάσουν πάντοτε με τη φυσικότητα κάποιο αντικείμενο, πρόσωπο, γεγονός ή φαινόμενο. Ο κόσμος μας κατακλύζεται καθημερινά από εικόνες, ήχους και κάθε είδους σύμβολα. Η μεταβίβαση από τη βιομηχανική εποχή στην εποχή της μικροηλεκτρονικής συντελείται με ταχύτατο ρυθμό.

Η ζωή μας στηρίζεται στην επικοινωνία. Αυτή μας επιτρέπει να δημιουργούμε και να διατηρούμε διανθρώπινες σχέσεις. Τα μέσα επικοινωνίας και η εκπαιδευτική τεχνολογία, είναι απαραίτητα για τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας – μάθησης και για την αύξηση της αποτελεσματικότητάς της, μόνο στο βαθμό που δεν καταδικάζουν το μαθητή σε παθητική στάση και άκριτη αποδοχή όσων προσφέρουν.

Κατά τη μάθηση χρησιμοποιούνται βασικά η όραση και η ακοή. Παρόλα αυτά η χρησιμοποίηση και των άλλων αισθήσεων συντελεί στη δημιουργία πιο ισχυρών εντυπώσεων. Από έρευνες που έχουν γίνει, έχει αποδειχθεί ότι αντιλαμβανόμαστε το χώρο που μας περιβάλλει με τις αισθήσεις μας κατά τον εξής τρόπο:

Πίνακας 1

Αντίληψη του χώρου που μας περιβάλλει με τις αισθήσεις μας	
83%	με την όραση
11%	με την ακοή
3,5%	με την όσφρηση
1,5%	με την αφή
1%	με τη γεύση

Αυτό που ενδιαφέρει όμως ιδιαίτερα τη διδασκαλία είναι να διατηρήσει ο μαθητής τα όσα του διδάχτηκαν. Οι έρευνες (Gephart, Strother, Duckett,

1980) έχουν αποδείξει ότι ο μαθητευόμενος διατηρεί τα ποσοστά που αναγράφονται στον πίνακα:

Πίνακας 2

Διατήρηση των όσων διδάχτηκε ο μαθητής
10% από όσα διάβασε
20% από όσα άκουσε
30% από όσα είδε
50% από όσα είδε και ταυτόχρονα άκουσε
70% από τα λεγόμενά του
90% από όσα λει και ταυτόχρονα επιδεικνύει

Πίνακας 3

Συγκράτηση πληροφοριών από μαθητευόμενο		
Ικανότητα ατόμου στη διατήρηση πληροφοριών	3 Ώρες	3 Μέρες
Μόνο με διάλεξη	70%	10%
Μόνο με οπτικό μέσο	72%	20%
Συνδυασμός επίδειξης + διάλεξης	85%	65%
Διδάσκοντας άλλους	90%	85%

Συμπεραίνεται λοιπόν ότι μόνον η ακοή δεν είναι αρκετή για να προσφέρει το απαιτούμενο ποσοστό επιτυχίας στη διδασκαλία – μάθηση. Οι αισθήσεις της όρασης και της ακοής πρέπει να συνεργάζονται. Ο δάσκαλος και το εγχειρίδιο δεν είναι πλέον η πηγή όλης της γνώσης. Είναι βασικό ότι, ως καθοδηγητής της μάθησης, ο δάσκαλος πρέπει να ελέγχει το περιεχόμενο της εκπαιδευτικής τεχνολογίας, καθώς και τη δυνατή επίδραση των αποτελεσμάτων της στους μαθητές. Στην εποχή μας οι μαθητές κατακλύζονται από πλήθος οπτικοακουστικών ερεθισμάτων. Είναι λοιπόν απόλυτα αναγκαίο

να εξασκηθούν στο σχηματισμό σαφών εποπτειών, μέσα από ενεργητική παρατήρηση και κριτική σκέψη.

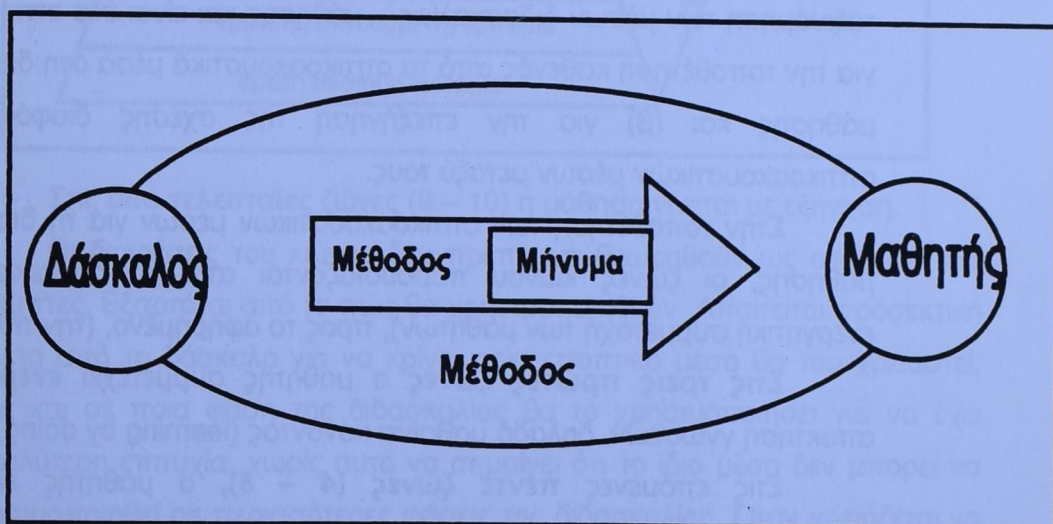
Μέσα διδασκαλίας³²

Μέσα (Media) Η λέξη μέσο (media) προέρχεται από τα Λατινικά που σημαίνει «μεταξύ». Το μέσο (medium) είναι ένας αγωγός επικοινωνιών. Ο όρος απευθύνεται σε ο,τιδήποτε μεταφέρει πληροφορίες (μηνύματα) μεταξύ ενός πομπού και ενός δέκτη. Ο πομπός μπορεί να είναι ο δάσκαλος, η τηλεόραση, ο υπολογιστής (computer), τα διαγράμματα κ.α.

Μηνύματα. Σε κάθε διδακτική διαδικασία υπάρχει κάποιο μήνυμα για επικοινωνία. Μπορεί το μήνυμα να είναι κάτι το συγκεκριμένο για το αντικείμενο της διδασκαλίας, μπορεί να είναι οδηγίες προς το μαθητή, ερωτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο ή άλλες πληροφορίες. Είναι βασικό ο δάσκαλος να επιλέγει προσεχτικά το μέσο, ώστε να επιβεβαιωθεί ότι η λήψη του μηνύματος από το μαθητή είναι σωστή και ξεκάθαρη.

Σχήμα 1 Η συσχέτιση μεταξύ μέσου και μηνύματος:

Το μέσο μεταφέρει το μήνυμα.

Στο παραπάνω σχήμα, μέθοδος νοείται η πορεία της διδασκαλίας που έχει επιλέξει ο δάσκαλος, για να βοηθήσει το μαθητή να κατανοήσει το μάθημα ή να αναλύσει το περιεχόμενο ή το μήνυμα.

Η Επιλογή των Εποπτικών Μέσων³²

Για την επιλογή των εποπτικών μέσων, πρώτα προσδιορίζονται οι σκοποί του μαθήματος και η μέθοδος και μετά επιλέγονται τα εποπτικά μέσα, τα οποία υποβοηθούν την κατανόηση της ύλης, παράλληλα στην επιτυχία της μεθόδου, καθώς και στην επιτυχία των διδακτικών στόχων.

Δεν υπάρχει κάποια συνταγή που να ταυτίζει τις δραστηριότητες με τους στόχους της διδασκαλίας. Ο δάσκαλος πρέπει να γνωρίζει τις δυνατότητες και τις αδυναμίες των εναλλακτικών μεθόδων και διαφόρων μέσων διδασκαλίας, ώστε να μπορεί να γίνει η επιλογή σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των μαθητών, για να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι στόχοι που έχουν τεθεί. Τα εποπτικά μέσα είναι συνδυασμός θεωρίας και τεχνολογίας για την επίτευξη του μαθήματος. Πρέπει πάντα να ερευνάται:

- 1 – Τι θα διδάξω (σκοπός – στόχος)
- 2 – Πώς θα το διδάξω (μέθοδοι και μέσα)
- 3 – Πώς θα βεβαιωθώ ότι το δίδαξα σωστά (αξιολόγηση)

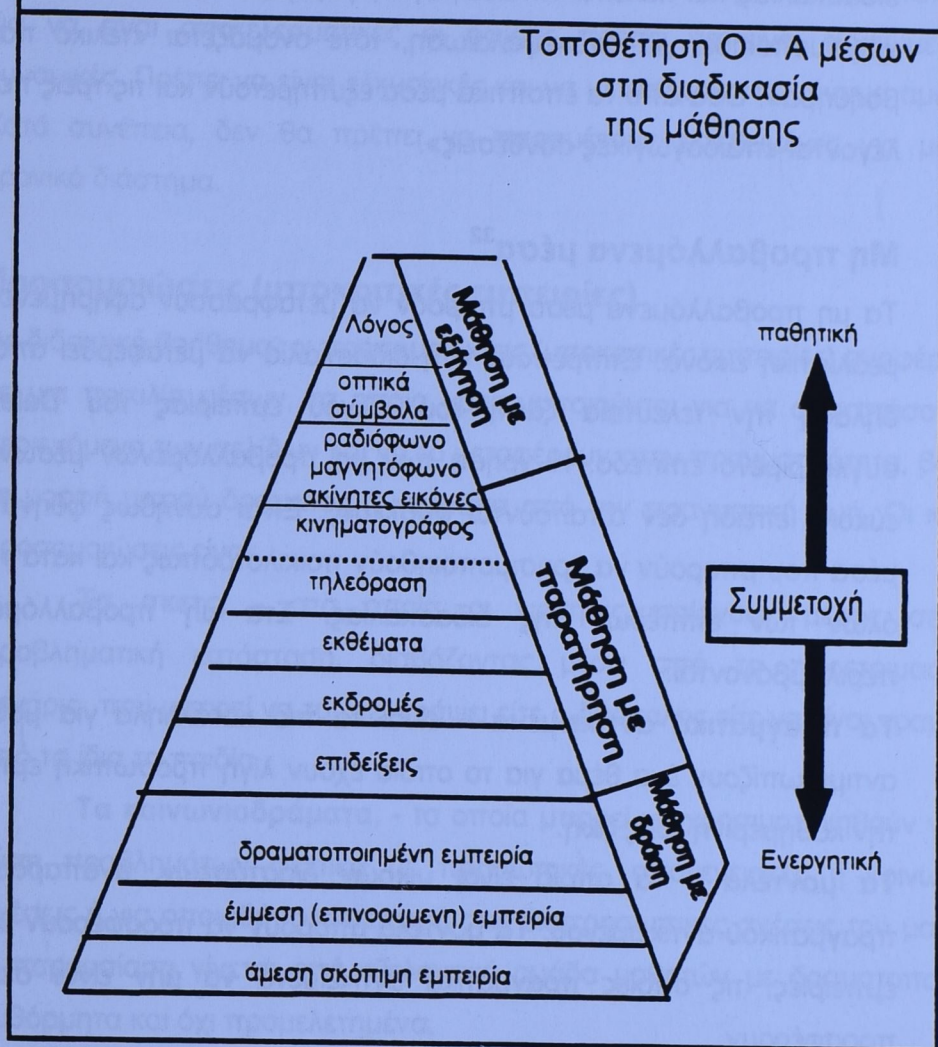
Ο Αμερικανός Edgar Dale, για να επισημάνει τη συμβολή των οπτικών μέσων στην απόκτηση γνώσεων, επινόησε τον «κώνο της ανθρώπινης εμπειρίας», ο οποίος διαχωρίζεται σε 10 ζώνες. Είναι η πιο γνωστή ταξινόμηση των μέσων διδασκαλίας – μάθησης και είναι ένα οπτικό μέσο: (α) για την τοποθέτηση καθενός από τα οπτικοακουστικά μέσα στη διαδικασία της μάθησης και (β) για την επεξήγηση της σχέσης διαφόρων τύπων οπτικοακουστικών μέσων μεταξύ τους.

Στην τοποθέτηση των οπτικοακουστικών μέσων για τη διαδικασία της μάθησης, οι ζώνες κώνου παρουσιάζονται από το συγκεκριμένο, (την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών), προς το αφηρημένο, (την παθητική).

Στις τρεις πρώτες ζώνες ο μαθητής συμμετέχει ενεργά για την απόκτηση γνώσεων, δηλαδή μαθαίνει κάνοντας (learning by doing).

Στις επόμενες πέντε ζώνες (4 – 8), ο μαθητής είναι κυρίως παρατηρητής, είναι όμως δυνατόν να επακολουθήσει συμμετοχή, πράξη.

Σχήμα. 2 Ο κώνος της ανθρώπινης εμπειρίας

Στις δύο τελευταίες ζώνες (9 – 10) η μάθηση γίνεται με εξήγηση.

Οι διαιρέσεις του κώνου δεν πρέπει να θεωρηθούν ως σταθερές και άκαμπτες. Εξαρτάται από το πώς θα χρησιμοποιηθούν. Απαιτείται προσεκτική μελέτη από το δάσκαλο για να κρίνει ποιο εποπτικό μέσο θα του χρειαστεί, πώς και σε ποια φάση της διδασκαλίας θα το χρησιμοποιήσει για να έχει μεγαλύτερη επιτυχία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το ίδιο μέσο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε περισσότερες φάσεις της διδασκαλίας. Όταν χρειάζεται να προσελκυστεί η προσοχή ή το ενδιαφέρον των μαθητών ή να τους δοθεί η ευκαιρία να υποβάλουν ερωτήσεις, τότε το διδακτικό μέσο παρουσιάζεται στην αρχή της διδασκαλίας και ονομάζεται «εισαγωγικό παιδαγωγικό πρόβλημα».

Όταν επιδιώκεται να εντοπισθεί η προσοχή των μαθητών σε δύσκολα σημεία του μαθήματος, τότε το εποπτικό μέσο παρουσιάζεται κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας και καλείται «παιδαγωγική γέφυρα» και όταν το εποπτικό μέσο χρησιμοποιηθεί για ανακεφαλαίωση, τότε ονομάζεται «τελικό παιδαγωγικό βοήθημα». Όσα από τα εποπτικά μέσα εξυπηρετούν και τις τρεις περιπτώσεις λέγονται «παιδαγωγικές συνθέσεις».

Μη προβαλλόμενα μέσα³²

Τα μη προβαλλόμενα μέσα μπορούν να μεταφράσουν αφηρημένες ιδέες σε ρεαλιστική εικόνα. Επιτρέπουν στη διδασκαλία να μεταφερθεί από το λόγο, δηλαδή την τελευταία ζώνη του κώνου εμπειρίας του Dale, σε πιο συγκεκριμένο επίπεδο. Η χρήση των μη προβαλλόμενων μέσων είναι πιο εύκολη επειδή δεν απαιτούνται συσκευές. Είναι συνήθως φθηνά εποπτικά μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ποικιλοτρόπως και κατά τη διάρκεια όλων των επιπέδων της διδασκαλίας. Στα μη προβαλλόμενα μέσα περιλαμβάνονται:

Τα πραγματικά αντικείμενα – είναι τα πιο κατάλληλα για μαθητές που αντιμετωπίζουν ένα θέμα για το οποίο έχουν λίγη προσωπική εμπειρία από την καθημερινή τους ζωή.

Τα μοντέλα – τα οποία είναι μικρών διαστάσεων, αναπαράσταση του πραγματικού αντικειμένου. Τα μοντέλα μπορούν να προσφέρουν μαθησιακές εμπειρίες, τις οποίες πραγματικά αντικείμενα να μην είναι σε θέση να προσφέρουν.

Οι ακίνητες εικόνες – είναι φωτογραφίες από άτομα, μέρη και αντικείμενα, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ποικιλοτρόπως, για να ερμηνεύσουν και να βοηθήσουν τη διδασκαλία ειδικών θεμάτων (συζήτηση σε κάποιο θέμα ή πρόβλημα).

Τα σχέδια, σκίτσα, διαγράμματα – μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε όλες τις φάσεις της διδασκαλίας, από την εισαγωγή του μαθήματος μέχρι την αξιολόγηση. Επειδή έχουν λιγότερη λεπτομέρεια και στοχεύουν περισσότερο στα διδακτικά σημεία, απ' ό,τι η εικονογράφηση, είναι περισσότερο κατανοητά από τους μαθητές όλων των ηλικιών.

Οι αφίσες – είναι ένας οπτικός συνδυασμός από είδωλα, γραμμές, χρώματα και λέξεις. Η πρόθεσή τους είναι να συλλάβουν και να διατηρήσουν την προσοχή του μαθητή, ώστε το μήνυμα της επικοινωνίας να γίνει κατανοητό. Για να είναι αποτελεσματικές οι αφίσες πρέπει να είναι έγχρωμες και δυναμικές. Πρέπει να είναι ελκυστικές και να μεταφέρουν το μήνυμα αμέσως. Κατά συνέπεια, δεν θα πρέπει να παραμένουν εκτεθειμένες για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Προσομοιώσεις (υποκριτικές εμπειρίες)

Ως διδακτικό βοήθημα, οι προσομοιώσεις (υποκριτικές εμπειρίες) αναφέρονται σε μια ποικιλία μέσων, τα οποία χρησιμοποιούνται για να αποσπάσουν το περιεχόμενο των σελίδων και να το μεταφέρουν στην πραγματικότητα, βασικά σε μορφή μικρού δράματος ή κομμάτια από την πραγματική ζωή. Οι κύριες προσομοιώσεις είναι:

Τα σκετς, - στα οποία οι μαθητές παίρνουν μέρος σε μια προβληματική κατάσταση, διαβάζοντας μέσα από το προετοιμασμένο σενάριο, που μπορεί να το έχει γράψει είτε ο δάσκαλος είτε να είναι γραμμένο από τα ίδια τα παιδιά.

Τα κοινωνιοδράματα, - τα οποία μπορεί να χρησιμοποιηθούν για τη λύση προβλημάτων σχετικά με προσωπικές, οικογενειακές ή κοινωνικές σχέσεις ή για οποιαδήποτε περιοχή στις διαπροσωπικές σχέσεις του μαθητή. Η παρουσίαση γίνεται από εθελοντική ομάδα μαθητών με δραματοποίηση, αυθόρμητα και όχι προμελετημένα.

Case studies - (μελέτη προβληματικών περιπτώσεων / επεισοδίων), είναι μια πραγματική ιστορία από τη ζωή, που μπορεί να είναι παρόμοια με κάποιο πρόβλημα που ο μαθητής αντιμετωπίζει στην ζωή του. Παρουσιάζεται σε μορφή ενός γράμματος που μπορεί να διαβαστεί στην τάξη ή ιστορία μπορεί να προβληθεί από το βίντεο. Οι μαθητές ενθαρρύνονται να αναλύσουν τη συγκεκριμένη περίπτωση και να προτείνουν δημιουργικές λύσεις για το πρόβλημα.

Διδακτικά παιχνίδια μάθησης - Ταξινομούνται σε εκείνα που είναι πολύ απλά και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ένα μικρό χρονικό διάστημα

και σε εκείνα τα οποία είναι πολύπλοκα και χρειάζεται αρκετό χρονικό διάστημα.

Προβαλλόμενα μέσα³²

Προβολέας

Είναι το πλέον διαδεδομένο οπτικοακουστικό μήνυμα. Είναι μια απλή συσκευή, που για πάρα πολλά χρόνια χρησιμοποιείται τόσο στην αίθουσα διδασκαλίας, όσο και για εκπαιδευτικά προγράμματα.

Slides

Ο δάσκαλος μπορεί να χρησιμοποιήσει τα slides έτσι, ώστε να εξυπηρετούν τις ανάγκες ενός συγκεκριμένου θέματος, ταυτόχρονα να κάνει σχόλια ή να θέτει ερωτήσεις κατά την ώρα της επίδειξής τους. Τα slides μπορούν επίσης να συγχρονιστούν και με μαγνητόφωνο.

Βίντεο

Με τη χρησιμοποίηση του Βίντεο είναι δυνατόν ο δάσκαλος να προβάλει από τη συσκευή της τηλεόρασης του σχολείου ζωντανές σκηνές, τις οποίες έφτιαξε ο ίδιος ή οι μαθητές, εκπαιδευτικές ταινίες από την τηλεόραση ή ταινίες από το εμπόριο.

Η εκπαιδευτική τηλεόραση

Η εκπαιδευτική ή σχολική τηλεόραση μεταφέρει στην αίθουσα διδασκαλίας πλούσιες εμπειρίες απ' όλες τις περιοχές του φυσικού περιβάλλοντος και της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ουδέποτε όμως αντικαθιστά το δάσκαλο, παρά μόνο τον βοηθά να παρουσιάσει θέματα, που για τεχνικούς λόγους δεν είναι δυνατόν να διδαχτούν με την κλασική μορφή της διδασκαλίας, να συμπληρώσει την παρουσίαση ή επεξεργασία άλλων θεμάτων και να δώσει αντικείμενα προβληματισμού και επεισόδια για συζήτηση.

Ηλεκτρονικός Υπολογιστής (Η/Υ)

Οι υπολογιστές παίζουν σήμερα ένα σπουδαίο ρόλο στην εκπαίδευση, όπως και σε κάθε άλλη πλευρά της ζωής μας.

Η συστηματική εισαγωγή των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της πληροφορικής στη διδασκαλία – μάθηση παρουσιάζεται με δύο όψεις:

- Η πληροφορική ως μάθημα και
- Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής ως μέσο διδασκαλίας – μάθησης.

Η χρησιμοποίηση του υπολογιστή στην διδασκαλία των μαθητών συχνά καλείται «διδασκαλία βοηθούμενη από τον υπολογιστή», επειδή ο υπολογιστής δεν αντικαθιστά το δάσκαλο, αλλά συμπληρώνει το διδακτικό του έργο.

Η σπουδαιότητα των δεξιοτήτων – γνώσεων με τη βοήθεια του υπολογιστή οφείλεται στο γεγονός ότι ο μαθητής συγκεντρώνει την προσοχή του στον υπολογιστή, έχει άμεση ανατροφοδότηση και μπορεί να κάνει όσες επαναλήψεις θέλει.

Το αναλυτικό πρόγραμμα

Το αναλυτικό πρόγραμμα είναι ένα συντεταγμένο σχέδιο, ένα διάγραμμα, θα λέγαμε, που καθορίζει σε γενικές γραμμές την πείρα (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις κλπ), την οποία θεωρείται σκόπιμο να αποκτήσουν οι μαθητές στις διάφορες τάξεις κατά τη σχολική τους φοίτηση. Η πείρα αυτή παρέχεται στους μαθητές κυρίως με τη συστηματική διδασκαλία που πραγματοποιείται στο σχολείο.

Τα τελευταία χρόνια γίνεται πολύς λόγος στη διεθνή παιδαγωγική βιβλιογραφία για το αναλυτικό πρόγραμμα ή ακριβέστερα για το σχολικό πρόγραμμα διδασκτέας ύλης, που οι αγγλοσάξονες παιδαγωγοί ονομάζουν "curriculum". Πρόκειται για ένα διεθνή παιδαγωγικό όρο που έχει κάπως ευρύτερο εννοιολογικό περιεχόμενο από εκείνο του αναλυτικού προγράμματος.

Η σύνταξη του αναλυτικού σχολικού προγράμματος αποτελεί ένα από τα δυσχερέστερα προβλήματα της παιδαγωγικής. Για το λόγο αυτό πρέπει να ανατίθεται σε πρόσωπα με πολυμερή μόρφωση και μάλιστα

ψυχοπαιδαγωγική, φιλοσοφική και κοινωνιολογική. Κύρια σημεία, κατά τον καταρτισμό του προγράμματος, στα οποία πρέπει να συγκεντρώνεται η προσοχή των ειδικών, είναι τα εξής:

- 1) Ο καθορισμός των γενικών σκοπών και των επιμέρους ειδικών στόχων της διδασκαλίας και της μάθησης.
- 2) Η εκλογή της διδακτέας ύλης, δηλαδή ο προσδιορισμός του περιεχομένου του προγράμματος, στο οποίο αναφέρονται τα διάφορα μαθήματα που πρόκειται να διδαχτούν και καθορίζονται οι σχετικές διδακτικές ενέργειες, στις οποίες κρίνεται σκόπιμο να μετέχουν οι μαθητές.
- 3) Η κατάλληλη οργάνωση του προγράμματος, ώστε να γίνει αυτό ένα αποτελεσματικό μέσο αγωγής για τους μαθητές.
- 4) Ο καθορισμός του συστήματος ελέγχου των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας.

Το νέο αναλυτικό πρόγραμμα (curriculum), όπως παρατηρήσαμε, διαφέρει από το παραδοσιακό σε πολλά σημεία: δεν αποτελεί μια απλή αναφορά στη διδακτέα ύλη. Πρόκειται για ένα ορθολογιστικά συντεταγμένο σχέδιο, όπου γίνεται λόγος για τους συγκεκριμένους στόχους της διδασκαλίας, για την οργάνωση της διδακτικής επικοινωνίας και για την εκτίμηση των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας κάθε διδακτικής ενότητας.

15. Έρευνα στη σύγχρονη πραγματικότητα

Από τη μελέτη της βιβλιογραφίας προέκυψε ότι στη χώρα μας δεν έχει πραγματοποιηθεί έρευνα σχετικά με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας

Η επιστήμη της Οικιακής Οικονομίας βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο, στάδιο σταθμό στην ιστορία της. Η ίδρυση του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου είχε αντίκτυπο στην αναβάθμιση της διδασκαλίας του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση με την αναθεώρηση και τον εκσυγχρονισμό του αναλυτικού προγράμματος σε συνεργασία και με άλλους εμπλεκόμενους φορείς και συνεργαζόμενα άτομα.

Αυτός ήταν ο πρωταρχικός λόγος που μας οδήγησε στην πραγματοποίηση αυτής της έρευνας, σε ένα μικρό ίσως δείγμα λόγω αντικειμενικών δυσκολιών, αλλά αρκετά αντιπροσωπευτικό.

Το νέο αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας συντάχτηκε το 1995 από τους: Αποστολόπουλο Κων/νο, Γεωγρατσωγιάννη Ευαγγελία, Γραβάνη Ζακελίν, Ζαμάνη Αθηνά, Μαρίνου Αγγελική, Τριάδη Διαμάπου, Φρατζόλη Αιμιλία, Χονδρογιάννης Γεώργιος.

Στις ερωτήσεις που δόθηκαν, κλήθηκαν να απαντήσουν η Πρόεδρος της Ένωσης Επιστημόνων Οικιακής Οικονομίας, οι Σύμβουλοι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και καθηγήτριες σχολικών μονάδων από διάφορα μέρη της Ελλάδας. Ο περιορισμένος χρόνος και το αναμφισβήτητο αλλά λυπηρό γεγονός της μη διάδοσης του αναλυτικού προγράμματος στα σχολεία δυσχέρησαν το έργο μας.

Οι συνάδελφοι – καθηγήτριες της Οικιακής Οικονομίας απανταχού της Ελλάδας, δεν γνώριζαν όχι μόνο το περιεχόμενο του νέου αναλυτικού προγράμματος αλλά και την ύπαρξή του. Δυστυχώς, οι μηχανισμοί του Δημοσίου φορέα αδράνησαν και δεν εστάλησαν καθόλου οι σχετικές εγκύκλιοι ούτε το νέο αναλυτικό πρόγραμμα στα περισσότερα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να απαντηθούν λίγες συνεντεύξεις, περίπου τριάντα σε αριθμό, γεγονός που αποτέλεσε τροχοπέδη στη διεκπεραίωση της έρευνάς μας.

-Οι ερωτήσεις που υποβλήθηκαν ήταν οι ακόλουθες:

Ερωτήσεις:

1) Πιστεύεται ότι το νέο αναλυτικό πρόγραμμα ανταποκρίνεται στις σημερινές απαιτήσεις της σύγχρονης και συνεχώς εξελισσόμενης κοινωνίας μας;

Αν ναι, πώς

Αν όχι, γιατί

2) Πιστεύετε ότι το νέο αναλυτικό πρόγραμμα χρειάζεται βελτίωση σε κάποια σημεία του;

Αν ναι, ποιες θα ήταν οι δικές σας προτάσεις;

Οι ερωτήσεις υποβλήθηκαν στην πρόεδρο της Ένωσης Επιστημόνων Οικιακής Οικονομίας κα Ζακελίν Γραβάνη, σε συγγραφείς του νέου αναλυτικού προγράμματος, σε συμβούλους των εκπαιδευτικών με συγκεκριμένη ειδικότητα και σε τριάντα καθηγήτριες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Οι απαντήσεις που λάβαμε ήταν οι εξής:

1) **Δρ. Ζακελίν Γραβάνη** πρόεδρο της Ένωσης επιστημόνων Οικιακής Οικονομίας.

Το Αναλυτικό πρόγραμμα είναι ένα μέσο που χρησιμοποιείται από το σχολείο για να φέρει σε πέρας τους σκοπούς του και αποτελεί μια θεμελιώδη διάσταση της όλης διαδικασίας της εκπαίδευσης. Το αναλυτικό πρόγραμμα είναι ένας πολύπλευρα και διαρκώς ανανεούμενος σχεδιασμός της σχολικής εργασίας, δηλαδή είναι μια πυξίδα, που προσδιορίζει με ακρίβεια και σαφήνεια τους σκοπούς των δραστηριοτήτων των δασκάλων και μαθητών για την οργάνωση του μορφωτικού αγαθού.

Το Αναλυτικό πρόγραμμα οποιουδήποτε εκπαιδευτικού συστήματος πρέπει να αναθεωρείται κάθε 5-7 χρόνια για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών, επειδή η ραγδαία εξέλιξη της εποχής μας και η εξέλιξη των γνώσεων σε όλους τους τομείς το επιβάλλουν.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας άργησε να αναθεωρηθεί. Ας σημειωθεί ότι τα διδακτικά βιβλία που χρησιμοποιούνται ακόμη και σήμερα στα Γυμνάσια γράφτηκαν το 1984 και χρησιμοποιούνται σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου το 1985. Δηλαδή σήμερα που έχει ήδη ξεκινήσει η νέα χιλιετία, ο 21^{ος} αιώνας, το 2000, το διδακτικό βιβλίο που χρησιμοποιείται για τη διδασκαλία του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας έχει γραφτεί πριν 15 χρόνια. Η Οικιακή Οικονομία είναι επιστήμη και τεχνική που συνδέει την οικογένεια (τα άτομα) με την πρόοδο. Επομένως χρησιμοποιώντας διδακτικό βιβλίο, το οποίο έχει γραφτεί πριν 15ετία, οπωσδήποτε δεν βοηθάει την επιστήμη, αλλά ούτε και την αναβαθμίζει.

Το νέο αναλυτικό πρόγραμμα την Οικιακής Οικονομίας εκπονήθηκε πριν περίπου 4-5 χρόνια. Νέα βιβλία δεν έχουν ακόμη κυκλοφορήσει. Έτυχε να είμαι ένα από τα μέλη της συγγραφικής ομάδας, η οποία αποτελείτο από περίπου 10 μέλη. Από αυτά τα 4 είμαστε πτυχιούχοι Οικιακής Οικονομίας, (εκ των οποίων μόνο εγώ διαθέτω διδακτορικό στο συγκεκριμένο γνωστικό

αντικείμενο) ενώ τα υπόλοιπα ήσαν άσχετα του γνωστικού αντικειμένου της Οικιακής Οικονομίας και στους οποίους ανατέθηκε να εκπονήσουν ενότητες όπως: η ιστορική πλευρά της Οικιακής Οικονομίας, κατοικία, ενδυμασία, οικογένεια κ.ά. Η Οικιακή Οικονομία χρησιμοποιεί μεν γνώσεις από ένα ευρύ κύκλο άλλων επιστημών, αλλά από τι δική της οπτική γωνία. Άρα, ένα άτομο το οποίο είναι πτυχιούχος άλλου γνωστικού αντικειμένου δεν είναι δυνατόν να παρουσιάσει τις ενότητες από την οπτική γωνία της Οικιακής Οικονομίας.

Το διδακτικό βιβλίο είναι το μέσο το οποίο υλοποιεί τις προδιαγραφές του αναλυτικού προγράμματος και το οποίο παίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο μέσα στη σχολική πραγματικότητα. Κορυφαίοι ψυχολόγοι και παιδαγωγοί τονίζουν τη σημασία που έχει η κατάλληλη δομή του διδακτικού υλικού στην επίτευξη της μάθησης. Υπογραμμίζουν ότι πρέπει να είναι έτσι φτιαγμένο, ώστε να ανταποκρίνεται όχι μόνο στα ενδιαφέροντα των μαθητών αλλά και στο επίπεδο των δυνατοτήτων τους. Το παιδί μπορεί να μάθε οτιδήποτε αρκεί να του προσφερθεί στη γλώσσα που αυτό καταλαβαίνει.

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας είναι ένα μάθημα που μπορεί να δίνει γνώσεις με πρακτική εφαρμογή και λύσεις στα καθημερινά προβλήματα σημερινών παιδιών και οπωσδήποτε αυριανών πολιτών.

Για το νέο αναλυτικό πρόγραμμα έχει γίνει προσπάθεια να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της εποχής προ τεσσάρων ή πέντε ετών. Θα εξαρτηθεί κατά πολύ από τους συγγραφείς του εγχειριδίου κατά πόσο θα αποδώσουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα στις απαιτήσεις της σύγχρονης και συνεχώς εξελισσόμενης εποχής. Οπωσδήποτε οι στόχοι θα είναι το σημείο εκκίνησης για την επιλογή και οργάνωση της διδακτέας ύλης, τις μεθόδους διδασκαλίας, τις τεχνικές καθώς και τις διαδικασίες της αξιολόγησης, στοιχεία που δεν είναι δυνατόν κάποιος να επεξεργαστεί ανεξάρτητα από τους αρχικούς στόχους.

Το διδακτικό βιβλίο ακολουθεί τις επιταγές του Αναλυτικού Προγράμματος. Αναπτύσσει δηλαδή λεπτομερώς εκείνα τα οποία καθορίζονται στο πρόγραμμα απλώς σαν τίτλος περιεχομένου. Αλλά πόσο η ανάπτυξη αυτής της ύλης ανταποκρίνεται στο επίπεδο των μαθητών κάθε τάξης;

Ο καθρέφτης της κατάστασης ενός διδασκόμενου μαθήματος είναι το Αναλυτικό Πρόγραμμα. Σχετικά με το θέμα της οργάνωσης του Αναλυτικού Προγράμματος, τα δεδομένα της παιδαγωγικής θεωρίας και έρευνας προσφέρουν διπλή προοπτική: α) την άποψη της οριζόντιας οργάνωσης της σχολικής γνώσης δηλ της διδακτέας ύλης και β) την άποψη της κάθετης οργάνωσης αυτής της γνώσης.

Στην προκειμένη περίπτωση το περιεχόμενο του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας της Α΄ τάξης Γυμνασίου και του ίδιου της Β΄ τάξης οδηγούν στην κάθετη οργάνωση της διδακτέας ύλης. Η κάθετη οργάνωση αποτελείται από τρεις επιμέρους κατηγορίες: α) τη λογική συνέχεια του περιεχομένου, όπου το περιεχόμενο του μαθήματος στην επόμενη τάξη είναι εντελώς νέο, β) στην αναδρομική συνέχεια περιεχομένου, όπου επαναλαμβάνεται ένα τμήμα του μαθήματος της προηγούμενης τάξης και προσφέρεται επιπλέον ένα εντελώς νέο τμήμα και γ) την απλή επανάληψη περιεχομένου, δηλαδή το περιεχόμενο του μαθήματος επαναλαμβάνεται αυτούσιο στην επόμενη τάξη.

Στο νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα υπάρχουν ενότητες εντελώς ανεξάρτητες και ενότητες στις οποίες θα πρέπει να υπάρχει μια λογική συνέχεια του περιεχομένου.

2) Τα συμπεράσματα που αντλήθηκαν από τις ερωτήσεις που δόθηκαν στους Συγγραφείς του Αναλυτικού Προγράμματος του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας ήταν οι εξής:

- Στο πρώτο ερώτημα συμφώνησαν ομόφωνα ότι το νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα ανταποκρίνεται στις σημερινές απαιτήσεις της σύγχρονης και συνεχώς εξελισσόμενης κοινωνίας μας, γιατί καλύπτει όλους τους τομείς της Οικιακής Οικονομίας και απαντά σε καίρια ερωτήματα της νεολαίας μας.

- Στο δεύτερο ερώτημα απάντησαν τα εξής:

α) Η Οικιακή Οικονομία είναι μια επιστήμη με διεπιστημονικό χαρακτήρα, όπου εμφανίζεται μέσω των θεμάτων που αναπτύσσονται στο νέο αναλυτικό πρόγραμμα.

β) Η Δομή του νέου Αναλυτικού Προγράμματος επιτεύχθηκε ύστερα από συλλογική και ομόφωνη γνώμη όλων των εμπλεκομένων στη σύνταξή του.

- Είναι δομημένο κατά τρόπο ώστε να δέχεται τροποποιήσεις και βελτιώσεις σε ορισμένα σημεία του, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο, με αποτέλεσμα να παραμένει διαχρονικό.
- Καλύπτει όλους τους τομείς και αφήνει την καθηγήτρια ελεύθερη να επιλέξει και να αναπτύξει θεματικές ενότητες ανάλογα με το κοινωνικό και τοπικό επίπεδο της κάθε περιοχής.

3) Οι **σύμβουλοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης** υποστηρίζουν την αναγκαιότητα ύπαρξης του νέου αναλυτικού προγράμματος για το συγκεκριμένο μάθημα, επειδή το προηγούμενο είχε γραφτεί πριν μια εικοσαετία περίπου, επομένως ήταν αναχρονιστικό. Βέβαια το αρνητικό είναι ότι ενώ το νέο αναλυτικό πρόγραμμα συντάχθηκε πριν 4-5 χρόνια, ακόμη δεν έχουν δοθεί στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα σύγχρονα βιβλία. Επομένως συνεχίζει να διδάσκεται το ίδιο βιβλίο από το 1984 μέχρι σήμερα.

Παρόλα αυτά ως σύμβουλοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μελετήσαμε προσεκτικά το νέο αναλυτικό πρόγραμμα και προτείνουμε τις ακόλουθες βελτιώσεις:

α) Η πρώτη ενότητα της α' τάξης, στο αναλυτικό πρόγραμμα θα έπρεπε να ήταν : «Η Οικιακή Οικονομία στον Ελληνικό και Παγκόσμιο χώρο» (Η γνωριμία των μαθητών με το γνωστικό αντικείμενο της επιστήμης και ποια επαγγέλματα έχουν σχέση με την Οικιακή Οικονομία – επαγγελματικός προσανατολισμός).

β) Γίνονται συχνές επαναλήψεις των ίδιων αντικειμένων με αποτέλεσμα να μην προκαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών όπως στη διατροφή, την ενδυμασία, την κατοικία κ.λ.π.

γ) Να απαλειφθεί η ενότητα που αναφέρεται στην καθαριότητα, καθαριότητα ενδυμάτων διότι παρουσιάζονται με απλοϊκότητα και δεν ανταποκρίνονται στην πνευματική στάθμη των μαθητών του γυμνασίου.

δ) Στο κεφάλαιο που αναφέρεται στην «Ενδυμασία» θα ήταν σκόπιμο να περιοριστεί η ιστορική της εξέλιξη με τον τρόπο που δίδεται και να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον στην ενδυμασία ως κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο. Η σημασία της στην ιστορία και λαογραφία των εθνών φανερώνει

ότι η ενδυμασία επηρεάζει καταλυτικά την πορεία του ανθρώπου στις κλειστές αλλά και ανοικτές κοινωνίες. Το αυτό ισχύει και για το κεφάλαιο της Κατοικίας.

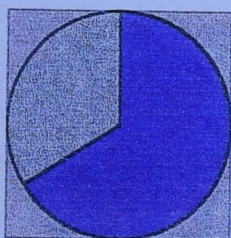
ε) Η αναφορά της Οικιακής Οικονομίας στα Βυζαντινά και μεταβυζαντινά χρόνια είναι περιττή τη στιγμή που είναι προτιμότερο να δίνουμε βαρύτητα στο παρόν και στο μέλλον κι όχι σε άσκοπες αναδρομές του παρελθόντος.

στ) Θεωρούμε σκόπιμο να αναφέρουμε ότι είναι παράληψη του αναλυτικού προγράμματος να μην ασχολείται εκτενώς με τα προβλήματα της εφηβείας στα νέα κοινωνικά δεδομένα και την αντιμετώπισή τους από τα ίδια τα παιδιά, τους γονείς, τους δασκάλους και το ευρύτερο περιβάλλον τους.

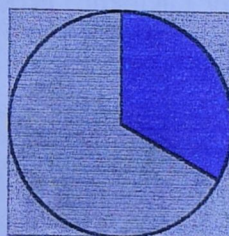
ζ) Κλείνοντας θέλουμε να προσθέσουμε ότι σημαντική προϋπόθεση της σωστής χρήσης και λειτουργίας του αναλυτικού προγράμματος θα είναι το σχολικό εγχειρίδιο το οποίο θα πρέπει να γραφτεί από τη σκοπιά της επιστήμης της Οικιακής Οικονομίας και όχι ως παράθεση επιστημονικών γνώσεων συναφών επιστημών.

Τα συμπεράσματα που αντλήθηκαν από τις ερωτήσεις που δόθηκαν στις **καθηγήτριες** ήταν τα εξής:

-Από τις 30 καθηγήτριες που ρωτήθηκαν, γνώριζαν την ύπαρξη του νέου αναλυτικού προγράμματος μόνο οι 20 και από αυτές μόνο οι 10 καθηγήτριες το είχαν μελετήσει.

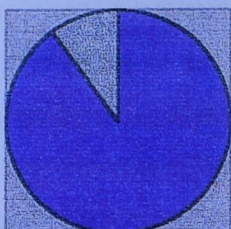
Το 66% των ατόμων
γνώριζε την ύπαρξη
του νέου αναλ. προγ.

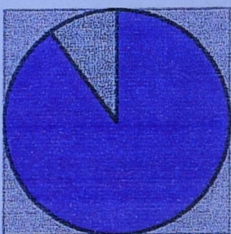
Το 33%
μελέτησε
το ν.α.π.

-Το 100% των καθηγητριών συμφώνησαν ότι το νέο αναλυτικό πρόγραμμα ανταποκρίνεται στις σημερινές απαιτήσεις της σύγχρονης και συνεχώς εξελισσόμενης κοινωνίας, γιατί είναι σύγχρονο και καλύπτει εν μέρει νέα ενδιαφέροντα και τις ανησυχίες των νέων μας.

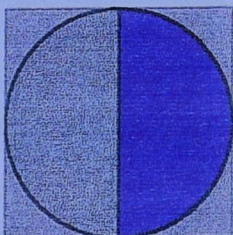
- Το 90% των καθηγητριών που ρωτήθηκαν διαπίστωσαν την πληθώρα της ύλης κυρίως στη δευτέρα τάξη του γυμνασίου, η οποία σύμφωνα με τη γνώμη τους, δεν μπορεί να ολοκληρωθεί επαρκώς στις 30 διδακτικές ώρες που ορίζονται από το σχολικό πρόγραμμα για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας.

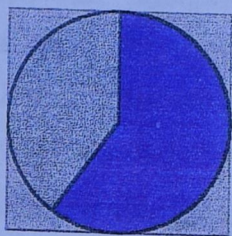
- Το 90% των καθηγητριών βρίσκει κουραστική την ιστορική αναδρομή, όπου αυτή υφίσταται (ενδυμασία – κατοικία)

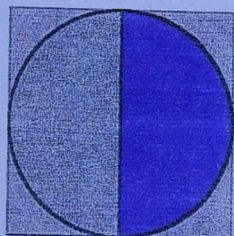
- Το 50% των καθηγητριών θεωρεί απαραίτητη την εισαγωγή – ορισμό – στόχους της Οικιακής Οικονομίας στην πρώτη τάξη.

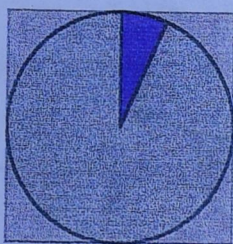
- Το 60% των καθηγητριών θεωρεί το κεφάλαιο «Οικοκυρικά της οικογένειας» δυσκολονόητο για τους μαθητές της πρώτης τάξης.

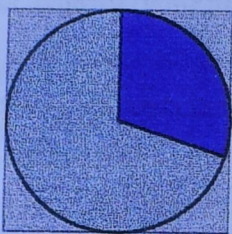
-Το 50% των καθηγητριών θεωρεί ότι τα κεφάλαια: «Αγωγή Υγείας» και «Πρόληψη ατυχημάτων» στην πρώτη τάξη και τα «Αγωγή Υγείας» και «Πρώτες βοήθειες» στην δευτέρα τάξη είναι δυσανάλογα προς τα άλλα κεφάλαια. Ζητούν την επισήμανση του κεφαλαίου της «Διατροφής»

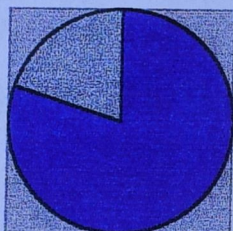
-Το 6,6% των καθηγητριών θα επιθυμούσε περισσότερη ανάλυση σε θέματα διαπροσωπικών σχέσεων των εφήβων.

-Το 30% των καθηγητριών δυσκολεύεται να διδάξει το κεφάλαιο «Φαρμακευτικές ουσίες – Ναρκωτικά» της δεύτερης τάξης.

- Τέλος το 80% των καθηγητριών όσο ρωτήθηκαν απάντησαν με κάθε επιφύλαξη μέχρι των εφαρμογή του νέου αναλυτικού προγράμματος μέσω των σύγχρονων σχολικών βιβλίων.

15. Συμπεράσματα και προτάσεις

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας θεωρείται σημαντικό και από τα δύο φύλα γιατί προάγει τις προσωπικές, οικογενειακές και κοινωνικές σχέσεις. Το μάθημα προσφέρει γνώσεις για τη λήψη αποφάσεων, τη λύση των προβλημάτων, την ανάπτυξη ελεύθερης και καλλιεργημένης προσωπικότητας και τη δημιουργική ένταξη του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο.

Με την εξέλιξη της κοινωνίας και την εξέλιξη της οικογένειας προτείνουμε την αναβάθμιση του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας σε συνάρτηση με την ελληνική πραγματικότητα.

Οι **προτάσεις** για την αναβάθμιση του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας είναι:

1. Να παρέχεται δώρη διδασκαλία του μαθήματος από το αναλυτικό πρόγραμμα σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου. Εκτός αυτού, όπως όλα τα άλλα θεωρητικά μαθήματα, έτσι και το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας να

συμπεριληφθεί στην ομάδα των μαθημάτων των γραπτών εξετάσεων του Ιουνίου.

2. Για τις απαιτήσεις της κοινωνίας του μέλλοντος είναι απαραίτητη η εισαγωγή του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και στο Λύκειο.

Στο δημοτικό σχολείο, που είναι η ουσιαστική βάση της εκπαίδευσης δεν υπάρχουν ειδικά μαθήματα που να καλύπτουν όλο το φάσμα της αγωγής. Στην ηλικία αυτή το παιδί παίρνει ουσιαστικά τις βάσεις για την ορθή κοινωνικοποίησή του. Πρέπει να του προσφερθούν εμπειρίες για να διαμορφώσει ένα εθνικό αυτοσυναίσθημα, θεμελιώδες για την ορθή οικοδόμηση της προσωπικότητάς του. Πρέπει να μάθει να είναι υπεύθυνο και να αναπτύσσει τις διαπροσωπικές του σχέσεις. Οι παρεχόμενες γνώσεις θα πρέπει να είναι ανάλογες με τις δυνατότητές του.

Στο Λύκειο, το αναλυτικό πρόγραμμα θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες του εφήβου και της οικογένειας ώστε απαιτώντας ο έφηβος αυτογνωσία και αυτοπεκτίμηση μπορεί να αντιμετωπίζει τις πολυπληθείς αντιξοότητες της διαρκώς εξελισσόμενης κοινωνίας μας.

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση
Γενικοί Επιστημονικοί Στόχοι
Καλλιέργεια καλών συνηθειών και
διαπροσωπικών σχέσεων
Ανάπτυξη δεξιοτεχνίας και διαχειριστικής ικανότητας

Νηπιαγωγείο

- Γνωριμία και εξοικείωση των παιδιών με το περιβάλλον της κατοικίας: τα τρόφιμα, τα απλά σκεύη ή επίπλα, τα ενδύματα, τα χρώματα.
- Εφαρμογές σχετικές με την ατομική καθαριότητα, την τάξη, την ακρίβεια, την υπευθυνότητα, την αυτοεξυπηρέτηση.
- Κοινωνική συμπεριφορά: καλοί τρόποι στο τραπέζι, συνεργασία στο παιχνίδι, σωστός τρόπος ομιλίας, σεβασμός στο περιβάλλον.

Δημοτικό

- Αξιοποίηση όλων των τροφίμων, χρήση ή συντήρηση σκευών ή επίπλων. Κανόνες ασφαλείας.
- Σχέσεις σωματικής ανάπτυξης και διατροφής, υγείας και ατομικής υγιεινής – υγιεινής ενδυμάτων – υγιεινών συνθηκών της κατοικίας ή του περιβάλλοντος.
- Στοιχεία οργάνωσης της εργασίας σε εφαρμογές και κατασκευές.
- Καταμερισμός δαπανών ατομικών αναγκών – αποταμίευση.
- Καλή συμπεριφορά στο σπίτι και στις σχέσεις με τους άλλους, ανάληψη καθηκόντων ή ρόλων.

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Γενικοί επαγγελματικοί στόχοι

Προετοιμασία για την οικογενειακή ζωή

Αγωγή καταναλωτή

Προσανατολισμός στα επαγγέλματα οικιακής οικονομίας

Κατάρτιση στα επαγγέλματα οικιακής οικονομίας

Γυμνάσιο

- Ανάπτυξη προσωπικότητας και προαγωγή των διαπροσωπικών σχέσεων. Αναγνώριση και ανάληψη ρόλων και υπευθυνοτήτων στην οικογενειακή ζωή.
- Μελέτη των στοιχείων οργάνωσης και της οργανωτικής διαδικασίας. Γνώση και αξιοποίηση πηγών και πόρων στην ατομική διαχείριση.
- Γνώση της οργάνωσης και λειτουργικότητας του χώρου, της αισθητικής και της ασφάλειας της κατοικίας. Σπουδαιότητα της ενδυμασίας στη ζωή του ανθρώπου και η αισθητική της. Η σπουδαιότητα της υγιεινής διατροφής, της αισθητικής της και της συντήρησης των τροφών.
- Ανάπτυξη δεξιοτεχνιών για τη ζωή στην οικογένεια, ικανότητα συμμετοχής και συνεργασίας στις κοινωνικές εκδηλώσεις της. Σχέση της οικογένειας με το περιβάλλον ανάπτυξη της ευθύνης για την προστασία του.
- Ανάπτυξη ικανότητας

Λύκειο

- Γνώση της πορείας της ωριμότητας και αιτιολόγηση των ατομικών διαφορών. Αναγνώριση των ατομικών αξιών και προτύπων στην οριοθέτηση στόχων ιεράρχησης των προτεραιοτήτων στη διαχείριση των πηγών και στη λήψη των αποφάσεων.
- Κατανόηση των δεσμεύσεων – γάμου – οικογένειας – επιμέλειας παιδιών. Ανάπτυξη ικανότητας στη θεώρηση των παραγόντων για τον οικογενειακό προγραμματισμό τον οικογενειακό οικονομικό προγραμματισμό τη σημασία της διατήρησης των παραδόσεων στην κοινωνική και ηθική ανάπτυξη του ανθρώπου. Αναγνώριση της σχέσης της οικογένειας με την εκκλησία, την κοινότητα και λοιπούς κοινωνικούς οργανισμούς.
- Γνώση του ρόλου του ατόμου και της οικογένειας ως καταναλωτή των δικαιωμάτων και των υπευθυνοτήτων τους.

οικονομικής διαχείρισης – διακρίσεις καταναλωτικών αγαθών. Παροχή γνώσεων στην ανάπτυξη κριτηρίων για τις επιλογές αγαθών ατομικής και οικογενειακής χρήσης.

- Εφοδιασμός με ειδικές επιστημονικές γνώσεις απαραίτητες για την αποφυγή, πρόληψη και αντιμετώπιση ατυχημάτων που μπορεί να συμβούν στο σπίτι, σε χώρους παιχνιδιού, εργασίας, στο δρόμο κ.α.

Ανάπτυξη των κριτηρίων και προγραμματισμού για τις αγορές, μεθοδεύσεις και εναλλακτικές λύσεις στις αποφάσεις των αγορών στα είδη οικιακής χρήσης.

- Αναγνώριση του ρόλου του εργαζομένου Κι γνώση στρατηγικών για την επιλογή του επαγγέλματος.
Αναγνώριση των επαγγελματικών προοπτικών στα σχετικά με την Οικιακή Οικονομία επαγγέλματα.
- Στην τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση προστίθενται ειδικές γνώσεις και εφαρμογές του τεχνικού μέρους του επαγγέλματος. Απόκτηση εμπειρίας στο επάγγελμα.

3. Είναι απαραίτητος ένας προγραμματισμός του αναλυτικού προγράμματος με διαδοχική σειρά από το Δημοτικό μέχρι το Λύκειο βασιζόμενος στο σπειροειδές πρόγραμμα (spiral curriculum) του Bruyet το οποίο περιλαμβάνει την ανάπτυξη θεμάτων και εννοιών σε διαφορετικές τάξεις.

4. Συστηματική παιδαγωγική κατάρτιση και επιστημονική μόρφωση και επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού για την αποτελεσματικότερη απόδοση στο παιδαγωγικό τους έργο.

5. Επειδή η επιστημοσύνη δε στηρίζεται μόνο στη θεωρητική κατάρτιση αλλά στην πρακτική εφαρμογή κρίνεται απαραίτητη η ύπαρξη εργαστηριακού οδηγού και η ταυτόχρονη κατοχύρωση δύο διδακτικών ωρών την εβδομάδα επιπλέον στο σχολικό ωρολόγιο πρόγραμμα, όπου θα παρακολουθούν όσοι μαθητές επιθυμούν. Οι μαθητές, με πνεύμα συνεργασίας, καλούνται να αναγνωρίσουν τις ιδιαίτερες ικανότητες και κλίσεις τους και να αναπτύξουν δεξιότητες, οι οποίες θα τους επιτρέψουν μελλοντικά να ελιχθούν με ευελιξία στον επαγγελματικό στοίβο.

6. Τον τελευταίο καιρό, καθώς έχουν αυξηθεί αρκετά οι γνώσεις και οι απαιτήσεις της ζωής, οι δυνατότητες και οι ικανότητες του παιδιού για την

αφομοίωση ενός τεράστιου ποσού ύλης μπήκαν σε δοκιμασία, με σοβαρές επιπτώσεις για την ομαλή ψυχοπνευματική και σωματική τους εξέλιξη.

Απ' όλες τις πλευρές επιζητείται περιορισμός της ύλης και περισσότερη φροντίδα για μια ειδολογική μόρφωση.

Στο ν.α.π. παρατηρείται το φαινόμενο της πληθωρικής ύλης και ιδιαίτερα στη διδακτέα ύλη της β' τάξης, η οποία αποτελείται από 10 ενότητες και ολοκληρώνεται σε 30 διδακτικές ώρες.

Ο περιορισμός της ύλης πρέπει να εννοηθεί και να επιζητηθεί όχι αφαιρετικά αλλά συνθετικά. Εξαρτάται από το τι επιλέγει κανείς και πώς συνθέτει αυτό που επιλέγει.

7. Θεωρείται αδιανόητο ο μαθητής που πρώτη φορά θα παρακολουθήσει το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας στην α' τάξη να μην πληροφορηθεί για την επιστήμη, τους τομείς της και τα διαφέροντά της, τόσο στον ελληνικό όσο και στον παγκόσμιο χώρο, αφού αυτό δεν προβλέπεται από το συγκεκριμένο αναλυτικό πρόγραμμα.

8. Τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος και το περιεχόμενό τους πρέπει να αναπτύσσονται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να περιέχουν τα ουσιώδη στοιχεία για να καταλήξουν σε ποιοτική εκπαίδευση.

Συγκεκριμένα πιστεύουμε ότι:

α) Η ενότητα «Οικονομικά της Οικογένειας» στην α' τάξη δυσχεραίνει τη μαθησιακή διαδικασία καθότι αναφέρεται σε μαθητές μικρής ηλικίας που αδυνατούν τη στιγμή αυτή να παρακολουθήσουν αυτό το γνωστικό αντικείμενο.

β) Η ενότητα «Διατροφή» της α' τάξης περιλαμβάνει τις ομάδες τροφίμων ενώ το αντίστοιχο κεφάλαιο της β' τάξης τροφή – ενέργεια και τα θρεπτικά συστατικά. Θεωρούμε απαραίτητη την αντιστροφή της διδακτέας ύλης μεταξύ της α' και β' τάξης καθότι προηγείται η απαραίτητη γνώση των θρεπτικών συστατικών για να μπορούν οι μαθητές να κατατάξουν τα τρόφιμα στις ομάδες τους και να μην «παπαγαλίζουν» την ύλη.

γ) Η ενότητα «Αγωγή Υγείας» επεκτείνεται σε θέματα που χρήζουν ειδικούς χειρισμούς όπως κάπνισμα, οινόπνευμα, φάρμακα και εθισμός, που θα έπρεπε να αναφέρονται σε μαθητές της β' τάξης.

- δ) Επίσης γίνεται εκτενής αναφορά, δυσανάλογα ως προς τις άλλες ενότητες, στην «Αγωγή Υγείας» και «Πρόληψη ατυχημάτων» στην α' τάξη και στην «Αγωγή Υγείας» και «Πρώτες βοήθειες» στην β' τάξη.
- ε) Στη διδακτέα ύλη της α' τάξης απουσιάζει παντελώς η θεματική ενότητα της «Οικολογίας» η οποία θα μπορούσε να συμπληρώνει την ενότητα της «Κατοικίας» όπως αυτό γίνεται στην β' τάξη.
- στ) Στη διδακτέα ύλη της α' τάξης γίνεται μεγάλη ιστορική αναδρομή στις χαώδεις θεματικές ενότητες τόσο της Κατοικίας όσο και της Ενδυμασίας που θεωρούμε ότι θα κουράσει τους μαθητές χωρίς να επιτευχθεί ο στόχος της ποιοτικής αναβάθμισης της διαδικασίας της μάθησης.

9. Μελετώντας τις απαντήσεις που δόθηκαν στους ερωτηθέντες, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι το νέο αναλυτικό πρόγραμμα είναι διάτρητο, αποσυντονισμένο από το γνωστικό αντικείμενο της Οικιακής Οικονομίας, είναι ένα συνοθείλευμα ενοτήτων «πορτ – πουρί» όπως σωστά ονόμασε μία συνάδελφός μας.

Η σύνθεση και διάταξη των ενοτήτων σύμφωνα με την άποψη των συναδέλφων, δε θα βοηθήσει καθόλου τη διδασκαλία του μαθήματος, γιατί τα βιβλία που θα τυπωθούν, σύμφωνα με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα είναι σε λανθασμένη βάση και δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες μας. Είναι λογικό λοιπόν τα θέματα όπως παρουσιάζονται στο αναλυτικό πρόγραμμα να αποτελέσουν σημείο έριδας και αντιπαλλόμενων συμφερόντων συναφών επιστημών, όπως της κοινωνιολογίας, των οικονομικών, της ψυχολογία κ.ά.

Παρά ταύτα όμως μπορούμε να πούμε ότι καλύπτει όλους τους τομείς της επιστήμης της Οικιακής Οικονομίας. Το θέμα όμως όσο προκύπτει είναι κατά πόσον όλες αυτές οι ενότητες θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των μαθητών του Γυμνασίου. Πιστεύουμε ότι αυτή την απορία μας θα επιλύσει το νέο σχολικό εγχειρίδιο, όταν αυτό φτάσει τελικά σ' εμάς.

10. Σας καταθέτουμε μια μικρή προσπάθεια στη διαδικασία της δομής του αναλυτικού προγράμματος, όμως θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα το περιεχόμενο των θεματικών ενοτήτων, χωρίς να παραβλέπουμε το σημαντικό γεγονός ότι απευθυνόμαστε σε μαθητές δεκατριών και δεκατεσσάρων χρονών.

Πρόταση για Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα

Α΄ τάξη

1. Εισαγωγή στην επιστήμη της Οικιακής Οικονομίας
2. Οικογένεια και κοινωνικός περίγυρος
3. Ενδυμασία
4. Οικολογία και κατοικία
5. Διατροφή Α΄ (Εισαγωγή – Τροφές και ενέργεια – Θρεπτικά συστατικά)
6. Αγωγή Υγείας – Πρόληψη ατυχημάτων
7. Αρχές Οικονομίας.

Β΄ τάξη

1. Οικιακή Οικονομία και Ελληνικός Πολιτισμός
2. Οργάνωση οικογενειακής ζωής και Ρόλος της οικογένειας
3. Οικονομικά της οικογένειας
4. Συμπεριφορά του καταναλωτή
5. Οικολογία – Κατοικία – Σύγχρονη οικοτεχνολογία
6. Διατροφή Β΄ (Ομάδες τροφίμων – Σύνταξη διαιτολογίου)
7. Αγωγή υγείας – Πρώτες βοήθειες
8. Προετοιμασία για το μέλλον

17. Προοπτικές για το μέλλον της Οικιακής Οικονομίας²⁷

Η Οικιακή Οικονομία είναι μια επιστήμη που περιλαμβάνει όλους τους τομείς της ανθρώπινης δράσης του ατόμου της οικογένειας και της κοινότητας έχοντας ως στόχο της αναβάθμιση της ποιότητας ζωής. Αυτό επιτυγχάνεται εφαρμόζοντας τις γνώσεις από της έρευνα και την εμπειρία τόσο θεωρητικών όσο και πρακτικών προβλημάτων της καθημερινότητας.

Ένας από τους βασικότερους αντικειμενικούς σκοπούς της Οικιακής Οικονομίας υποστηρίζεται από τον μελλοντολόγο Alvin Toffler στο Βιβλίο του «Ψυχολογία του μέλλοντος: Μαθαίνοντας για το αύριο». Ο Toffler συνιστά, ότι τα άτομα θα πρέπει να αναπτύξουν δεξιότητες αντιμετώπισης καταστάσεων, οι οποίες θα τους βοηθούν να αξιολογούν τον κόσμο τους και να επιλέγουν εναλλακτικές λύσεις των προβλημάτων. Γι' αυτό, το σχολικό πρόγραμμα θα πρέπει να δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να συμμετέχουν στη μάθησή τους, να διερευνούν τις προσωπικές και διαχρονικές αξίες που θεωρούνται ξεπερασμένες, να συνδυάζουν τη μάθηση – δράση με τα ακαδημαϊκής φύσης μαθήματα και να αναπτύξουν δεξιότητες για την ατομική και ομαδική λήψη αποφάσεων.

Τα νεαρά άτομα κοινωνικοποιούνται από μικρή ηλικία. Η λήψη αποφάσεων συμπεριλαμβάνεται στην οργάνωση διαχείριση της οικογένειας, περιοχή της Οικιακής Οικονομίας. Διαφαίνεται λοιπόν η αναγκαιότητα να συμπεριληφθεί στο σχολικό πρόγραμμα της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας το οποίο εκτός των άλλων, θα εξοπλίζει τους μαθητές με τις δεξιότητες για τη λήψη αποφάσεων και γενικά την αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων.

Έχει διατυπωθεί επανειλημμένα η επιθυμία των μαθητών να αποκτήσουν γνώσεις επιστημονικά τεκμηριωμένες σε θέματα όπως υγεία, εργασία, οικογένεια, σεξουαλική αγωγή, περιοχές που περιλαμβάνονται στην Οικιακή Οικονομία. Για το λόγο αυτό θα ήταν σκόπιμο να συμπεριληφθεί το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας και στο Λύκειο.

Εκτός από τα πιθανά καταστροφικά – οικολογικά γεγονότα τα οποία, επιστήμονες υποστηρίζουν ότι, θα λάβουν χώρα στον πλανήτη μας, αλλά σημαντικά κοινωνικά προβλήματα όπως ο υπερπληθυσμός, η ανεργία,

αυτοματοποίηση – απομόνωση, κατανομή τροφής, τεχνολογική υπέρβαση του συστήματος αξιών μας, ανεκπαιδευτος πληθυσμός και επιβίωση άπτονται της φιλοσοφίας της επιστήμης της Οικιακής Οικονομίας. Επομένως οι περιπλοκές των κοινωνικών αλλαγών του μέλλοντος πρέπει να ανοίξουν νέους ορίζοντες και να προσθέσουν νέες διαστάσεις στα εκπαιδευτικά προγράμματα της Οικιακής Οικονομίας. Μια από τις διαστάσεις αυτές θα είναι η μεγαλύτερη εστίαση στον τρόπο απόκτησης των γνώσεων για χρήση παρά για απλή κυριότητα της γνώσης.

Η κοινωνία μας, η ζωή μας έχει ήδη αλλάξει και καλπάζει με γοργό ρυθμό προς μεγαλύτερες αλλαγές. Στην κοινωνία του 2000, οι όμορφες στιγμές της χαράς, της στοργής, της αγάπης, της αφοσίωσης στις σχέσεις, που το ανθρώπινο πνεύμα διαφύλαξε δια μέσου των αιώνων, θα γίνουν περισσότερο επιθυμητές.

Για την Οικιακή Οικονομία η Frances J. Parker, καθηγήτρια Οικιακής Οικονομίας, ερευνήτρια και συγγραφέας, προβλέπει ότι θα «συνεχίσει να συνεισφέρει σημαντική βοήθεια στην ισορροπία των ατόμων και οικογενειών. Αλλά το περιεχόμενο της Οικιακής Οικονομίας, ο τρόπος μετάδοσης και το περιβάλλον μπορεί ν' αλλάξουν και η προσωπική εξατομικευμένη αλληλεπίδραση, την οποία η Οικιακή Οικονομία τόσο προσεχτικά καλλιεργεί στον μαθητευόμενο, θα γίνει πιο ουσιώδης από ποτέ άλλοτε». Ας ελπίσουμε και ας ευχηθούμε ότι οι προβλέψεις της Pr. Parker θα επαληθευθούν.

18. Παραπομπές

- 1) ΦΕΚ 297, 13 Αυγ. 1929, Νόμος 4373 «περί διαρρυθμίσεως των σχολείων της Μέσης Εκπαιδεύσεως»
- 2) ΦΕΚ 244 της 17 Ιουνίου 1939, Α.Ν. 1800 «περί αστικών σχολείων αμφοτέρων φύλων»
- 3) Α. Δημαράς, «Η μεταρρύθμιση...» τόμος Β΄ Αθήνα 1987, σελ 175
- 4) ΦΕΚ 537 της 5/9 Νοεμβ. 1935, Β. Δ/γμα «περί ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος των Γυμνασίων»
- 5) ΦΕΚ 263, 13 Ιουνίου 1937, Α.Ν. 1849, «περί των σχολείων της Μέσης Εκπαιδεύσεως».
- 6) ΦΕΚ 300, 23 Ιουνίου 1939, Α.Ν. 1849 «περί των σχολείων μέσης εκπαιδεύσεως»
- 7) ΦΕΚ 119, 30 Μαρτίου 1944, Νόμος 1468, «περί τροποποιήσεως του υπ' αριθ. 1849/1939 Α.Ν. «περί των σχολείων της μέσης εκπαιδεύσεως και προσθήκης εκπαιδευτικών τινών διατάξεων».
- 8) ΦΕΚ 187 της 2/7 Σεπτ 1959 Ν.Δ. 2971 «περί Τεχνικής και επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως, Οργανώσεως της Μέσης Εκπαιδεύσεως και διοικήσεως της παιδείας»
- 9) ΦΕΚ 173 της 13 Σεπτ. 1961, Β.Δ. 672 «περί του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος των Γυμνασίων της πρώτης βαθμίδας
- 10) ΦΕΚ 173 της 29 Οκτ. 1962, Β.Δ. 672 «περί του Ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος των Δ΄, Ε΄ και Στ΄ τάξεων του Γυμνασίου κατευθύνσεων Οικιακής Οικονομίας»
- 11) ΦΕΚ 182^Α/24 Οκτ 1964, Ν.Δ. 439 «περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής (Στοιχειώδους και Μέσης Εκπαιδεύσεως)

12) ΦΕΚ 16 της 26 Ιαν. 1966, Β.Δ. 72 «περί ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων τάξεων τινών σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαιδεύσεως».

13) ΦΕΚ 163 της 19/25 Σεπτ. 1967, Α.Ν. 129, «περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως και άλλων τινών διατάξεων».

14) ΦΕΚ 239 της 20 Οκτ. 1968, Β.Δ. 673 «περί των ωρολογίων προγραμμάτων των Σχολείων της Μέσης Εκπαιδεύσεως».

15) ΦΕΚ 225 της 10 Νοεμ. 1969, Β.Δ. 723 «περί των ωρολογίων προγραμμάτων των μαθημάτων των σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως»

16) ΦΕΚ 100, 30 Απρ. 1976, Νόμος 309, «περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως»

17) ΦΕΚ 270, 20 Σεπτ. 1977 Π.Δ. 831 «περί ωρολογίου προγράμματος του Ημερησίου Γυμνασίου και αναλυτικού προγράμματος των Α΄ και Β΄ τάξεων αυτού»

18) ΦΕΚ 219, 14 Δεκ. 1978, Π.Δ. 908 «περί τροποποιήσεως του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος διδασκαλίας του μαθήματος Οικιακής Οικονομίας στα σχολεία Μέσης Γενικής Εκπαιδεύσεως»

19) ΦΕΚ 325, 19 Οκτ 1981, Π.Δ. 1286 «περί τροποποιήσεως του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος των σχολείων της Μέσης Γενικής Εκπαιδεύσεως»

20) ΦΕΚ 158, 19 Σεπτ. 1985, Π.Δ. 438 «Ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα Γυμνασίων»

21) ΦΕΚ 185/τόμος Α΄/7-10-1993 και ΦΕΚ 187/τόμος Α΄/8-10-1993, Π.Δ. 447/1993 «τροποποίηση ωρολογίων προγραμμάτων σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».

- 22) M. Van Doren, "Liberal Education", Beacon, Boston 1959, 6.008
- 23) M. Schiro, "Curriculum for Beter Schools: The Great Ideological Debate", Educational Technology Publication Inc, Englwood Cliffs, N.J. 1978
- 24) J.C. Parker – L. J. Robin, "Process as Content; Curriculum Design and the Application of Knowledge" Raud Curriculum Series, Ed.J.C. Parker, Raud Mcnelly, Chicago 1966, 6.28-29
- 25) R.W.Tyler, "Basic Priuciples of Curriculum and Lustuction" the Unir. Of Chicago Press 1971. 6.1
- 26) H. Maslow, "Motivation and Personality", Harper, New York 1954.
- 27) Δρ. Ζακελίν Γραβάνη, «Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας Οργάνωση και αξιολόγηση του αναλυτικού προγράμματος (1881 – 1991)
- 28) Κων/νου Δ. Αποστολόπουλου «Οικιακή Οικονομία, Ιστορική και Φιλοσοφική θεώρηση» Έκδοση Β΄ Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
- 29) A. W. Kelly, "The Curriculum: Theory and Practice", Harper and Pow Publ, London 1977, 6.107
- 30) Νικολάου Ι. Γιαννούλη «Εισαγωγή στη Γενική Διδακτική» Αθήνα δεύτερη έκδοση 1980.
- 31) Νέλλη Β. Λαγάκου, Καθηγήτρια Οικιακής Οικονομίας «Κοινωνική Αγωγή – Ανθρώπινες Σχέσεις» Αθήνα 1985
- 32) Πρακτικά Α΄ Σεμιναρίου Οικιακής Οικονομίας, Αθήνα 1997 Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Ζ. Γραβάνη: «Οπτικοακουστική προσέγγιση στη διδασκαλία του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας»
- 33) Γεωργίου Σ. Κρουσταλλάκη «Διαπαιδαγώγηση-πορεία ζωής.

19. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας Οργάνωση και Αξιολόγηση του Αναλυτικού Προγράμματος (1881 – 1991)» Δρ. Ζακελίν Γραβάνη, Αθήνα 1995
2. «Οικιακή Οικονομία – Ιστορική και φιλοσοφική θεώρηση» Κων/νου Δ. Αποστολόπουλου, Έκδοση Β΄, Αθήνα 1999
3. «Εισαγωγή στη Γενική Διδακτική», Νικ. Γιαννούδη, Έκδοση Β΄, Αθήνα 1980
4. «Η διαπαιδαγώγηση – πορεία ζωής», Γεωργ. Κρουσταλάκης, Αθήνα 1995
5. Πρακτικά Α΄ Σεμιναρίου Οικιακής Οικονομίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 1997
6. Οδηγίες για τη διδακτές ύλη και τη διδασκαλία των μαθημάτων στο Γυμνάσιο και το Λύκειο κατά το σχολικό έτος 1996-97, ΟΕΔΒ επίσης των ετών 1998-99 και 1999-2000
7. «Κοινωνική αγωγή – Ανθρώπινες σχέσεις», Νέλλη Λαγάνου, Αθήνα 1985
8. «Κοινωνιολογία της Οικογένειας» από τις πανεπιστημιακές σημειώσεις του Κων/νου Δ. Αποστολόπουλου, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 1999
9. «Οικογένεια – Μητρότητα – Αναδοχή»
Μαρκαντώνης – Α.Β. Ρήγα κ.συν., Εκδόσεις Δέσποινα Δ. Μαυρομάτη, Αθήνα 1991
10. «Μάθηση και Διδασκαλία» από τις πανεπιστημιακές σημειώσεις της Μιχ. Ι. Κασσωτάκη και Γεωργ. Σ. Φθουρή, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 1999

11. «Εισαγωγή στην επιστήμη της Αγωγής», Τόμος Α΄ και Τόμος Β΄, Αντων. Ρήγας, Έκδοση Γ΄ Αθήνα 1997
12. Toffler, A.: "Psychology of the Future: Learning for Tomorrow" New York 1974.
13. Bruyer H.S.: "The Process of Education", USA 1996
14. Α. Δημαράς, «Η μεταρρύθμιση...» τόμος Β΄, Αθήνα 1987
15. M. Van Doren, "Liberal Education", Blacon, Boston 1959
16. M. Schiro, "Curriculum for Beter Schools: The G reat Ideological Debate, Educational Technology Rublications Inc, Englwood Cliffs, N.J. 1978
17. J.C. Parker – L. J. Robin, "Process as Content; Curriculum Dosign and the Application of Knowledge" Rand Curriculum Seriew, Ed.J.C. Parker, Rand Mcnelly, Chicago 1966.
18. R.W. Tyler, "Basic Priuciples of Curriwlum and Instruction" the Unic of Chicago Press 1971
19. H. Maslow "Motivation and Personality", Harper New York 1954
20. A.W. Kelly, "The Curriculum: Theory and Praction", Harper and Pow Publ, London 1977
21. Επιστημονική Επετηρίδα, Χαροκόπειος Ανωτάτη Σχολή Οικιακής Οικονομίας, Αθήνα 1991
22. Επιστημονική Επετηρίδα, Χαροκόπειος Ανωτάτη Σχολή Οικιακής Οικονομίας, Αθήνα 1992
23. Επιστημονική Επετηρίδα, τόμος τρίτος, Χαροκόπειος Ανωτάτη Σχολή Οικιακής Οικονομίας, Αθήνα 1993

[illegible]

70094

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

★ 0 7 6 5 4 ★